

M D T F

1 9 7

57

2937

I. 259.

Hunc auctoris tractatum Henricus Lening
Fischer Medic. Candid. denuo edi curavit
in 12°, Hamburgi 1694. et in titulo
promisit, eundem emendatorem factu cum
notis; sed plura inopertuit sphalmata,
notae et paucissime adiectae sunt, raeq;
sermo puerilis, et notaru nomine indignae.

IOANNIS FIENI
Andouerpiani

physiographia

DE FLATIBVS
HVMANVM CORPVS
molestantibus,
COMMENTARIVS NOVVS
AC SINGVLARIS.

*In quo Flatuum natura, cause & symptomata de-
scribuntur, eorumq; remedia facili & expedita
methodo indicantur.*

*M. Dan. Tor,
Schmid.*

IN OFFICINA SANCTANDREANA,
MDCXCII

IOHANNES MENI

Andreas

DE FEATIBUS

HAMANN CORPUS

Andreas

COMMENTARIUS

AC SINGULARIA

In hoc tractatu tractatur de

fortitudine, et de aliis

virtutibus

IN BIBLIOTHECA

STADII

ILLVSTRISSIMO ET GĒ-
NEROSISSIMO EQVITI, DO-
mino Carolo Rymio, Domino de Bellen, Schuer-
uelt & Eeckenbeke, regio in consilio secretiore
Consiliario, & Casareo quondam apud Turca-
rum Imperatorem oratori vigilantissimo,

IOANNES FIENVS

S. D. P.

CVM apud omnes in confesso sit, claris-
sime vir, humano generi nihil deside-
rabilius, nihil optatius, nihil deniq; præstan-
tius diuinitus dari potuisse præter sanitatem,
& vitæ huius incolumitatem: non potui non
mirari tantum thesaurum, tamq; incompa-
rabile bonum apud plerosque tam turpiter
vilescere & negligi: cuius quidem dignita-
tem si penitus introspicerent, cum Amphi-
one Sicyonio poeta exclamarent:

O Beata Sanitas, te presente amœnum

Gratis ver floret; absque te nemo beatus.

Hęc enim sapientiæ, scientiarum, artiumq;
omnium piissima fautrix: Hęc vitæ huius
tam turbulentæ vnicum solatiū. Hęc illa est,
cuius præsentia actiones humanæ vigent,
vis corporis, forma, diuitiæ, & quæcunq;
apud homines in pretio haberi solita, valent:
qua collapsa, causarumque hostilium vi &
inalignitate expugnata, concidunt quæ prius
valebant omnia, & morbus, ad mortem cer-
tissima via, succedit. Morbum expellere quis
potest, nisi euitatis & exclusis causis ipsum
generantibus & fouentibus? hæc sane nec

* ij

4
euitari possunt, nec excludi antequam cognoscantur. Potissima igitur curandorum morborum ratio in causarum cognitione consistit. Porro diligenti harum habita animaduersione, perspicuum euadet, homine, in hoc terrarum orbe, nihil miserabilius, nihil, si diuinio rem eius partem excipias, magis caducum, iniuriisque rerum omnium obnoxium esse. Quid enim est in rerum natura a quo homo non impetitur, laceratur, conuellitur? Caelum enim & sidera suis conuersionibus & malignis aspectibus, pestes, ardores, extrema frigora, incommodaque varia hominibus inferunt. Elementa etiam multo maioribus malis noxia percipiuntur. Aer enim grandine, pluvia, procellis, nebulis, tonitru, fulmine: Terra motu terribili, suisque ex hiatus, voraginibus & speluncis aera pestilentem expirans: Aquarum colluies, inundationes, lacus, stagna, paludes, suis putridis euaporationibus: Ignis tandem incendiis & conflagrationibus, quam infinitis modis humano generi perniciose fuere? Porro animalium omne genus unanimes consensu videtur hominis internecionem machinari: imo nec herbae, frutices, arbores, eorumque fructus, a peruerso illo nocendi genio immunes reperiuntur. Ceterum haec omnia, tanquam non satis malorum in humanum genus conferrent: Homo ipse furta, rixas, caedes, bella, aliaque innumera committens facino-

cino-

cinora, homini lupus fit. Atqui omnium crudelissimum, iniquissimum & teterrimum est, quod homo in propriam naturam tam iniquus sit, tam saeviat, ut intempestivis libidinibus, diurnis nocturnisque comestationibus corpusculum hoc per se tam invalidum & imbecille adeo concutit, ut praecipit in omne genus morborum ruat, diuinam sui partem animam contaminet, & iram dei in se prouocet. Recte itaque dicebat ille, Hominis vitam militiam esse super terram. Hinc est quod viri sapientes tam infinitis malis occursuri, nihil magis in votis habuere, quam artem quampiam posse inuenire, qua se suosque muniant, ab iniuriis memoratorum vindicent; & ab hoste morbo obsessos liberent: sicque arti huic inter reliquas nobilissimae ab Apolline deo data sunt principia auspicata, quae deinceps ab Aesculapio celebrari coepta, a Machaone & Podaleirio tantopere exculta sunt, ut in summo pretio ab omnibus tum potissimum ab Homero haberetur, cum diceret:

Est medicus vnus vir multis antefendus,

Tela excindendique & lenia pharmaca gnarus

Plaga inspergendi.

Asclepiadei deinde (a patre Aesculapio sic appellantur) filiis suis, iiq; nepotibus, artem suam, non scriptura, sed ordine quodam in mente filiorum ad Hippocratis usque tempora traderunt. Hippocrates autem diuinus (ad Herculem enim & Aesculapium generis sui ori-

* iij

6
ginem referebat) tantum in arte profecit
medica, vt ob artis præclara opera, splen-
didos honores apud Coos suæ patriæ ho-
mines consequutus sit, nec minores apud
Thessalos & Athenienses, qui eū Eleusiniis
sacris secundum ab Hercule publice initia-
runt. Hic omnium primus artem suam scri-
ptis mandauit, monumentaq; sua nobis re-
liquit: quæ tanquam a spinis & lentibus do-
ctissimus Galenus ita repurgauit, in eumque
digessit ordinem & methodum, vt artem o-
mnibus fere numeris absolutã, posteris tra-
didisse merito quis affirmare possit. Ceterũ,
cum nihil sit in rerum natura tam excultum,
tam omnib. partibus perfectum, quod vlti-
riorem culturam non admittat, cœpere po-
steri, nostri potissimum temporis excellen-
tes viri, pro suo quique ingenio certatim,
quas medicinæ partes nõ satis pro sua digni-
tate habitas viderent, recudere, recoquere,
meliori ordine digerere, quæ superflua erãt
rescindere, desiderata supplere, tantaq; in-
dultria & animi propensione omnia retra-
ctare vt vetere exuuiò reiecto, noua facies
arti assumpta esse videatur: quippe nulla me-
dicinæ pars quantumuis difficilis, abstrusa,
& recondita latere potest, quæ modo in lu-
cẽ non prodeat. Cælũ equidem mente con-
scendere, sidera, eorumq; motus obserua-
re, Elementorum naturas perscrutari, Ter-
ræ penetralia rimari, herbarum fruticum-
que

7
que vires summis laborib. & vigiliis inuesti-
gare, animalium omnigenus cognoscere, imo
propria viscera crudeli spectaculo dilacera-
re non detrectant viri preclari, quo sacra qua-
dam Ægide aduersus tot causarum maligna-
rum procellas tecti, ab earum se iniquitate
vindicarent. & incolumes quantum fieri po-
test conseruarent. Hæc ea est ratio, illustrissi-
me simul ac doctissime vir, quæ me adigit, vt
operas meas, & horas bonas in communem
vsum collocarem: quo factum est, vt id tem-
poris, quod ab occupationibus meis multis
& variis relictum fuit liberum, authorum as-
siduis lectionibus impenderem, multa que
utilia adnotarem: ex quibus, opusculum præ-
sens De flatibus humanum corpus diuexan-
tib. excerptum, amicorum quorundam ro-
gatu passus sum sub nominis tui auspicio in
lucem prodire. Excipe igitur vir illustrissime
animo benigno ingenioli mei primam fœ-
turam: quam sartam tectam contra inuido-
rum calumnias tuo patrocinio defendas
obsecro. Quippe eo lubentius & maiori
cum fiducia hanc tuo consecraui nomini,
quod animi tui erga me promptitudinem &
beneuolentiam multoties, cum tuas, cum fa-
miliæ infirmitates varias & graues iuuarem,
expertus sum: tum maxime quod multiugam
tuam eruditionem, feruentem sapientiæ a-
morem, prudentiam & in rebus gerendis
dexteritatem tam semper admiratus fui, vt

* iiii

§
id quod maxime: nec mihi dumtaxat, verum
omnibus ingenuis, & cum primis principi-
bus viris, animi tui dotes & egregia facta tan-
tæ admirationi fuere, vt ipse Carolus v. Cæ-
sar te in oratorem suum ad Turcarum Im-
peratorem seligeret, & Constantinopoli
per quinquennium integrum detineret, o-
mniaque negotia sua & rerum molimina ita
concrederet, vt omnia bona, fausta ac felicia
a te expectarent omnes. Nec fefellit opinio,
quippe tanti momenti munia tibi commis-
sa, tam felici consilio & successu, tantaque
sapientia, fide, & sedulitate confecta tradi-
disti, vt illico te post reditum in patriam, cō-
siliij secretioris consiliarium conuocauerit;
Philippus quoque filius Hispaniarum rex in
hoc vsque tempus continuauerit. quod sane
summam indolis tuæ innocentiam & felici-
tatem demonstrat: argumento est, te Deo
optimo Max. semper curæ fuisse: cui te cum
tota familia commendo. Antuerpiæ ex ædi-
bus nostris, Calendis Februarij, 1582.

Tuæ illust. celsitudinis cliens

Ioannes Fienus

Antuerpianus Medicus.

IOANNIS FIENI AN.
douerpiani Medici, in librum
suum de Flatib. Præfatio.

CVM tam diuersa sint mortalium inge-
nia, nec voto viuatur vno: accidit quæ-
que sue naturæ ductum, et quo animi feruor
trahit, lubet em subsequi. Hos quidem ad Mu-
sicam vel Mathematicam: illos vero ad hone-
statem morum, vitamq; religiosam propen-
siores esse. At qui, quos natura & vëtris obe-
dientia finxit, precipites in luxuriã ferun-
tur, plusq; operæ in bene curanda cute, pecu-
niisq; per fas nefasque accumulandis, quo
nihil æstuant luxurie desit, quam in rebus
honeste gerundis insumunt. Hoc genus fuco-
rum, quemadmodum cum hominibus præter
corpus nihil fere quicquam commune habet:
sic cum sonitu eius transit memoria. Ceterũ
quorũ animus melius habitat, & de diuina
sui parte rite colenda pensitant, nullum tem-
pus meditationibus liberum transmittunt,
quo perspectiora quæuis & facilia tradant
nepotib. nomeng; suum æternitati consecrēt.
Horum cum in singulis doctrinis nostro hoc
æuo præclarissima extent ingenia, tum vel
maxime in arte medica, in qua a sentibus &
spinis repurganda, & omnis generis supelle-

Et illic collocupletanda tantopere multi desuda-
 runt, ut nulla anteaetaetas, quantumuis
 industria, tantos ei paucis annis auctus addi-
 derit. Quippe nulla unquam scientia tam
 est omnibus numeris absoluta, quin vel noua
 quaedam a veteribus intacta accrescant, vel
 non satis elucubrata ad incudem reuocentur,
 perpolianturque. Humana enim industria
 meditando alitur & indefesso calescit impe-
 tu. Equidem generosus animus quid priuato
 confecerit studio censurae doctorum subiiciens,
 maiore in posterum sollicitudine sua disponit
 studia. Si enim quae fecit a viris apprime do-
 ctis approbentur, deus bone quam pungens
 stimulus sponte currenti additur. Sin autem
 minus feliciter nata sterilecant, vigorisque
 expertia ab iisdem coryphaeis vilipendatur:
 iam nouis calcaribus flagellisque recuperan-
 di nominis & famae impulsus, vi quadam, &
 uno (quod aiunt) spiritu indefesse ad erudi-
 tionis culmen contendet, ut quod primo ni-
 xu non attigit, secundo adimpleat. Quomo-
 docunque itaque res agitur, ingenuus gene-
 rosusque (ut dixi) animus deperdit nihil, lu-
 crum autem facit maximum. Quae causa est
 ut ego, ne silentio vitam transigerem, aut
 mihi soli natus viderer, eam medicinae par-

tem, qua de Flatibus agit, magnumque mortalibus momentum adfert, sumpserim elucidandam: eo quidem magis, quod nullus praesertim huius plagae Septentrionalis incolis morbus aut infestior est, aut frequentior, minusque a medicis etiam mediocriter doctis cognitus, quam qui e flatibus suscitatur. Quin etiam nulla medicinae pars est, qua a scriptoribus minus exculta, magisque neglecta iaceat: cum neminem haecenus videre contigerit, qui de flatibus tractarit accurate, praeter unum Hippocratem. Is tamen ita scripsit ut parvam utilitatem inde haurire queant, qui cum iis misere colluctantur. Mirabile fateor ingenij acumen venerandi senis in demonstrando cuiusvis morbi causam spiritum esse: verum argumentis utitur longe quaesitis, talibusque, quae potius authoris sui ingenium, quam morborum inde procreatorum aut cognitionem aut curationem doceant: quodque omnium maximum est, flatuum in corpore a cibo, potu aut pituitosis humoribus generationem, praecipuam partem, admodum perfunctorie percurrit: totus autem in aeris ambientis per inspirationem hausti vi & efficacia declaranda versatur. Nec mirum. Saeculum enim ipsius, tempestiva parsimonia celebre, nullisque

*luxuria fœditatibus conspurcatum erat:
 tum etiam regio quam incolebat, & præci-
 pue patria ipsius Cous insula temperata, du-
 ros hosce ex Flatibus cruciatus minime gi-
 gnebat. Nostra vero hac atate ob ingluuiem
 & in cibo potuque intemperantiam, paucos
 inuenias, qui huius tyrannidi aliquando non
 sint subiecti. His itaq; flatulento spiritu exa-
 gitatis hominib. ut pro nostro virili succur-
 ramus, neue deinceps imprudenter ex per-
 uersa victus ratione eosdem colligant, pro-
 uideamus: operæ pretium me facturum exi-
 stimavi, si relicto Hippocrate, qui de iis doctè
 magis quam utiliter scripsit, quæ ego habui
 de eorum tractatione sana & utilia præce-
 pta in communem usum conferam.*

IOAN.

I O A N N I S P I E N I
D E
F L A T I B V S

commentarius.

Quod Flatus Spiritus sit, & de divisione Spirituum.

C A P. I.

NEmini dubium esse existimo, eam substantiam, siue aer, ventus, aut flatus, quæ eximiis viribus prædita cum sit, oculorum tamen effugit obtutum; Spiritus nomine insigniri. Hippocrates enim cum diuersis in locis, tum vel maxime in lib. de Flatibus, hos Spiritus nomine dignatur. Et Gal. scribit in hæc verba: Quoniam & de flatibus deinceps mentionem fecit, sunt quoque & hi in spirituum genere. Dictum est autem in Prognost. comment. & in lib. de Spirandi difficultate, de spirituum in respiratione differentiis, veluti & de flatibus in Prognostico. Ructus quoque in spirituum genere existunt: atque ob id quodammodo communicant cum spiritibus respirationis: quatenus autem in Flatuosorum spirituum genere sunt, eatenus cum flatibus communi-

*Epid. 1.
Commēt. 1.*

cant: quare & ipsi flatuosum ventre
 procreari spiritum ostendunt. Cum itaq;
 ex his Galeni verbis satis constet fla-
 tum esse spiritum: spirituum autem mul-
 tam esse differentiam: non alienum ab
 instituto fore arbitratus sum, eorum na-
 turam paulo altius perscrutari, & a sum-
 mis generibus paulatim ad eam speciem
 quam declarandam proposui, diuidendo
 descēdere. Spiritus vel in corpore no-
 stro, vel extra corpus consistunt. Qui ex-
 tra sunt positi, in triplici habentur diffe-
 rentia. Vt enim viuētis Dei, & vniuer-
 sę naturę, sic & animę suus est Spiri-
 tus. Dei Spiritus occultā dei maiestatem
 potestatemq; præferēs, per omnia spar-
 sus permeat, vbiq; præsens omnia com-
 plectitur. Hic animos habet in potesta-
 te, & eos quocunque vult, adducere po-
 test. Spiritus naturę is est, quem omnes
 Philosophi iuxta ac poetę celebrant,
 quem Plato animum mundi: Galenus
 mentem huc ex superioribus deductam
 appellauit. Hunc Aristoteles hac defi-
 nitione planius expressit: Spiritus est
 substantia animata & genitilis in stir-
 pibus ac in animantibus existens, per-
 que

*Lib. de mū-
 do ad Alex.*

que omnia pertinens. Hic longe lateque
 diffusus omnia continet, omnia lætifi-
 cat, vitalem mundi animam ipsamque
 naturam secum afferens, & quæcunque
 subierit vitalia faciens. Tertio vero pe-
 culiaris rei cuiusque mortalis & con-
 cretæ spiritus, illius formæ substernitur,
 eamque denso concretoque corpori
 nectit, mediam inter vtrunque condi-
 tionem sortitus, iungitque disparia res
 vtriq; affinis ac familiaris: atq; hic pro-
 fecto ab altero, qui vniuersitatis atq; to-
 tius naturæ est, regitur & cōseruatur. His
 trib. spirituum differentiis iūgit Arist. quar-
 tā. A sicca (inquit) exhalatione ventus
 oriri solet, cum a frigore ita vt fluat, il-
 la truditur. vt nihil aliud ventus sit nisi
 aer multus fluctuans & coactus; qui etiā
 Spiritus appellatur. Aer enim (vt ante
 diximus) eximijs viribus præditus, cum
 oculis non sit conspicuus solaq; consi-
 deratione cognoscatur, & effectu fiat
 manifestus, nemini dubium esse debet,
 quin & Spiritus nomine insigniri debe-
 at, præsertim dicente Hippocrate *lib. de*
 Omne quod inter cælum & terram est, *Elatib.*
 Spiritu repletum esse. Porro qui in cor-

pore sunt spiritus, totidem membris cō-
 plectuntur. Aut enim naturalis est, aut
 vitalis, aut animalis: qui tres vno com-
 prehensi nomine, in fiti spiritus dicun-
 tur. His aptissime (vt microcosmi cum
 vniuersi machina fit perpetuus consensus
 & similitudo) flatus seu spiritus flatuo-
 sus iungitur. Naturalis spiritus fit, cum
 alimenti purior magisque aerea pars
 concoctione in eam transit sanguinis
 tenuiorem substantiam, quæ vaporis
 speciem quandam exhibet. Hic tum a
 spiritu iecori ingenito vim accipiens,
 per venam cauam vna cum reliquo san-
 guine in cordis ventriculos transfundi-
 tur. illic denuo caloris vi accuratius
 elaboratus, in aeris prope speciem mu-
 tatur, fitque spiritus vitalis, qui in to-
 tum corpus per arterias diffusus vitam
 elargitur. huius portio per cervicis ar-
 terias in plexum retiformem, indeque
 in cerebri ventriculos delata, hausto
 per nares & elaborato aere incremen-
 tum recipit, & vi spiritus qui cerebro in-
 genitus est, conuersione quadam fit spiri-
 tus animalis. hic vniuerso corpori par-
 tibusque singulis impertitus, sensum
 & mo-

& motum confert. ab his modo dictis spirituū speciebus multum distat ille de quo nobis sermo futurus est, eorumque qui in corporibus nostris versantur, quartum locum obtinet, eiusdem plane generis & naturæ cum vento, vocaturque nō solum Spiritus flatulentus, sed & Flatus. eiusmodi spiritus crassus ac vaporosus est, neque æthereus substantia, neque tenuis vt illi. Naturam vero eius intelliges, si, qualis in austrina, qualisque in aquilonia constitutione sit ambiens aer, in memoriam reuocaris. Siquidem austrino flatulentus; aquilonio vero naturalis in nobis spiritus est similis. Atqui insitis spiritibus, vtpote qui ab aliis tractantur sat commode, relictis ad flatuosum ordine & methodo explicandum nos accingamus.

*De Analogia seu proportione Flatus
cum Vento. Cap. 2.*

CVm primis considerandum est duo potissimum esse, quæ corpora nostra præ ceteris ad inflationes, vt ad reliquas omnes morbosas affectiones, præparant, nimirum victus ratio,

& regio. Alimentum initio dissimile, tãdem nobis simile redditur, & in substãtiam corporis nostri mutatur. Cuius itaque naturæ id fuerit, eiusdem etiã longa cõsuetudine corpus euadet. Omni namq; alimento, quantumuis feliciter in ventriculo concocto, genuina perpetuo insitaque natura mordicus retinetur. quare lactuca aliaq; huiusmodi frigida, tametsi coctione vincantur superenturq;, vētriculū tamen & corpus reliquū refrigerāt, ex iisq; sanguis profertur frigidior. Sic vinum aut aliū, calidum: pisces, caseus, & carnes salitæ, crassum efficiūt sāguinem. Ex quib. perspicuū est non spiritus duntaxat & humores quibus conseruamur, sed totius corporis constitutionem mutari. Victus itaq; ratio refrigerās, quia natiuū calorem opprimit, ad flatuū generationē corpus præparat. Exuperantia insuper & copia etiam optimi cibi & potus, quæ naturæ grauis sit, neque perfecte coqui, neq; in bonū sanguinem verti potest, sed multas cruditates accumulatur. hinc obstructiões & putredines generantur: a quibus natiuus calor, perinde atq; a multo oleo lucernæ flamma, strangulatur. Hæc sane cruditas & humorum copia, cum apud

quosuis, tum vel maxime apud septētrionalis plagæ incolas, colligi assolet. hi enim, tāquam nimis vulgare sit ferro hostem cædere, laqueo suffocare, aut aperto Marte alterū in alterius necem ruere, fucata quadam simulatione necessitudinis, mutuo sese conficiunt: poculis quippe certant, ingētia vasa exiccāt, dies noctesque comissando transigunt, & hesternæ crapulæ nouas adiungunt ebrietates, nec prius ingurgitādi finem faciūt, quam tan topere insatiabile abdomē explerunt, vt absorpta reddant vomitu, aut in crepandi periculū veniāt: huius dicti immemores, plures gula quam gladio periisse.

Vbi cib. præter naturam plus ingestus est, hic morbum facit. Non itaq; mirū, si hoc genus helluonum excremētorū flatuūq;, quæ præ copia non facile excludantur, magnum faciat prouentum. Regiones etiam magnū, vt diximus, momentū adferūt. Calida enim & æstuosa, velut æstas, spiritus inflammat, humores extorret, & bilem auget: ex quib. calidissimi & acutissimi morbi suscitātur. Frigida autē & humida, qualis est quæ ad Septētrionem vergit, vt hyēs egelida, spiritus confopit, po-

Hippocrates.

ros occludit, corpus multo humore superuacaneo onerat; & natium calorem opprimit. Inde debilitata coctione cruditates, ciborum in ventriculo potumque fluctuationes, destillationes, morbi chronici, calculi, lumbrici, flatus, aliaque eius generis innumera fiunt. Quæ quidem omnia haud dissimilem generationis originem (vt obiter hoc ingeramus) fortiuntur, ab iis quæ in magno mundo nascuntur. vnde non minus eleganter quam sapienter Aristoteles hominem τὸν μικρόκοσμον appellauit, quod nimirum similitudinem & analogiam cum magno mundo habeat. Quemadmodum enim in magno mundo quatuor sunt elementa, Ignis, Aer, Aqua, Terra; sic eiusdem generis & naturæ sunt in paruo. vt in quolibet denique illorum variæ gignuntur substantiæ, in terra lapides & frutices, in aqua varij generis animantia, in aere tonitrua, fulgura & pluuiæ: sic in homine ossa & calculi pro saxis & lapidibus: lumbrici, ascarides pediculiq; pro animantibus: destillationes pro pluuiâ: ac flatus in corpore nostro genitus, ventum

tum

tum exprimit. Utque paucis dicam, vera totius vniuersi imago in homine relucet: nec mirum. Deus enim opt. maximus cum in prima rerum creatione sex dierum spatio totum vniuersum admirabili artificio fabricasset, cunctaque suo collocasset ordine, nec quicquam præterea ad decorem tanti operis desiderari posset: deerat solus homo tam excellentis fabricæ absolutissima quædam tanquam *ἀνακεφαλαίωσις*, quæ diuinam illam sapientiam & potentiam dignis encomiis extolleret, & magnificum opus miraretur. Porro in cælo nihil tam sublime est, neq; in terra tam abditum quicquam, cuius viva imago & exemplar diligenter rimanti, in homine non cognoscatur. Nam & paruo mundo suus Deus est animus. Sūt & spiritus angelici, intellectus & voluntas, ipsiq; sua habitacula. sunt etiam calidum, frigidum, humidum, siccum, exterioribus correspondentia elementa. In calido apparent coruscationes, & variæ ignitæ imagines, phrenitis, inflammatio, erysipelas, causus. In humido destillationes, & ex iis indurati to-

phi pluuiam & grandinem repræsentantes: fluxus deniq; & refluxus humorum in suis alueis, venis & arteriis conspiciuntur. Ceterum in terreo elemento huius parui mundi omnium planissime apparet cum magno mundo similitudo. Quod enim in terra sunt lapides & saxa, hoc in corpore nostro sunt ossa: quinimo & ipsa saxa Ouidio magnæ parentis ossa dicuntur:

*Metamor-
phos. 1.*

Ossaque post tergum magna iactate parentis.

*Magna parens terra est, lapides in corpore terra
Ossa reor dici.*

Quod in terra plantæ, frutices, & arbores, hoc in homine pili sunt. Porro (inquit Gal.) generatio pilorum eadem est quæ plantarum. Nam quemadmodum ex istis quædam arte & arbitrio agricolæ, quædam iuxta naturales causas proueniunt: eodem modo & in animalium corporibus aruo quidem alicui triticum aut hordeum, aut aliquod cereale seminum in se insita habenti, caput assimilatur. aliis vero herbis, quæ in aridioribus crescunt regionibus, reliqui totius corporis pili similem generationem sortiuntur. Quid quæso de terræ motu dicam? quando contingit
intra

intra terræ viscera plurimas generari exhalationes per virtutem Solis & a-
strorum, ex materia ipsius terræ, &
humiditate terræ immersa; si egredi
nequeant ob eam nimis compactam,
aut ventorum grossitiem, necesse est
terræ motum quadam in parte fieri. Sic
videmus ex spiritibus flatuosis corporis
nostri cavitatibus inclusis, exitumq; qua-
rentibus, magnos subinde tremores fie-
ri; quam rem pulchre Ioannes Langius
depingit. Certe ait, si magna paruis con-
ferre fas est, quemadmodum vêtus visce-
rib. terræ inclusus, terram erupturus tre-
mulo conquassat motu: sic aer flatulen-
tus musculorum aliarumq; corporis par-
tium quæ distendi possunt velamine cir-
cumseptus, eas palmo concutit, donec
per distentum velamen erupit. huius cau-
sam cum plebs ignoret, illic tubesse ani-
mam arbitratur. Quippe quamdiu sine
iniuria effluit, & patentib. viis innoxius
discedit: nullus est tremor corpori; sin au-
tem discedendi facultas obturatis mea-
tib. erepta est, nec fugæ locum inuenit:
perlustrando omnia, angustias locorum
dimouet & claustra sua conatur effringe-

re. sic euenit vt spiritu luctante & egres-
sum quærente corpus concutiatur.
Datur & alia huius tremoris ratio. Cor-
poris namque cavitatibus inclusus fla-
tulentus spiritus, viscerum calore & in-
sisto motu euerberatus, cursu parum li-
bero incalescit tenuiorque redditur. Hic
qua data porta, in vniuersum corpus,
partesque principes, sese insinuat, & ce-
leri motu in loca sensibilia irruens, non
modo sua qualitate ea afficit, sed &
substantia tenui stimulat, distendit, di-
uellit, vulneratque eas partes omnes
quibus obuius fuerit. omnis enim causa
mordax motaque, siue frigida siue cali-
da, animanti horrorem & rigorem in-
ducit. Tertio vero, hic spiritus cum vl-
tro citroque permeans, facultati expul-
trici molestus fit, tum ipsas partes con-
tristat; quæ ita exagitatae, festinantes ad
expellendum noxium, contrahunt ac cō-
stringunt sese, & concussionem quassatio-
neque vexantur. Quare Flatus, qui simi-
lem cum vento conditionem sortitus
est, similes etiam producit effectus. Ve-
rum nunc tempestiuum est quid flatus
sit explicare.

Quid

Quid Flatus sit. Cap. 3.

NVLLOS haecenus videre contigit
 qui Flatus descriptionem tradant,
 aut ex quorum monumentis rectius
 ea colligi poterat quam ex Galeno. Fla.
 tus (inquit) est vapor ab humore, pi-
 tuitoso cibo aut potu, ab imbecillo ca-
 lore excitatus. Verum haec definitio
 cum conuertibilis (vt Dialectice lo-
 quar) non sit; perfecta minime esse po-
 test. Varij namque vapores ex cibo &
 potu in ventriculo contentis ad cere-
 brum exhalant, vt in ebrijs accidit. ad
 oculos etiam, vt in suffusione per con-
 sensum ventriculi, qui flatus nec sunt
 nec dicuntur. E contrario autem flatuo-
 sus ille spiritus ex humore melancholi-
 co in hypochondrijs enatus, vere
 flatus est, nulla tamen definitionis par-
 te comprehensus. Limatius itaque ve-
 lim Flatum hoc modo describi: Flatus
 est multitudo quaedam halituosi spiri-
 tus ex cibo & potu, humore pituitoso
 aut melancholico ab imbecillo calore
 in animalis corpore excitus. Dico, mul-
 titudo, quod leuis halitus aut vapor,
 a quibus nunquam corpus etiam opti-
 me

*Lib. 3. de
 Sympt.
 causis.*

*lib. 5. in
Aph. 72.*

me constitutum immune est, nullo modo flatus dicatur, aut vllum inflationis sensum præbeat. Cui sententiæ Gal. subscribit dicens: Ventosos ab Hippocrate dici putandum est, qui in ventre colligunt copiam flatuosi spiritus, qui vel per ructus vel bombos seu crepitus, inferne erumpens excernitur, vel remanet, & continentes partes distendit. Ventus quinetiam teste Arist. nihil aliud est, nisi aer multus fluctuans & coactus. Quare autem hic vaporis loco halituosum spiritum substituam, ex eodem Arist. iisque quæ deinceps dicentur, discendum arbitror, cum nihil certi hæc de re ex Galeni scriptis haurire quis valeat; vtpote qui hæc, halitum, spiritum halituosum & vaporem per omnia sua opera indistincte cõfundat. Halituosum enim Spiritum ex succis sensim excoactis gigni docet Therapeut. 14. Vaporem esse humorem extenuatum, de Sympt. caus. lib. 1. & de Simpl. med. facult. lib. 1. Halitum demum medium quid esse inter leuissimum tenuissimumque spiritum & sanguinem, qui plane absolutus attenuatusque est, de Naturalibus

bus

bus facult. lib 3. Quæ quidem omnia coincidunt confundunturque, & veluti Synonyma, vnam eandemq; rem significant. quare Physicis qui accuratius & subtiliustalia perſcrutantur, differenda relinquo. Porro nec definitioni obest quod Gal. dicit, Auctiorem calorem, si incidat in crassam & glutinosam pituitam, in crassum flatum eam resolvere. Quandoquidem calor, tametsi in se validus sit, comparatione tamen facta ad humoris quantitatem & æqualitatem, merito imbecillis existimabitur; vtpote qui eleuare spiritum, minime tamen resolvere possit. Eadem habenda ratio in iis est, qui immoderato potu vel robustissimum calorem opprimunt. Atqui quo in loco flatus generetur, deinceps dicendum erit.

De loco generationis Flatuum. Cap. 4.

PRæcedente cap. diximus ex Hipp. & Gal. sententia, Ventosos appellari eos, qui in ventre colligunt copiam flatuosi spiritus, qui vel per ructus, vel per efflatus inferne erumpens excernitur, vel remanet & continentes partes

distendit. Ex quibus verbis facile colligere est, ventriculum & ei annexa intestina locum & quasi mineram generationis eorum esse: nam per ructum non poterant, nec inferne erumpere, nisi in ventriculo aut intestinis ortum sumpsis-
 sent. Ventus quoque in magna hac mundi machina non aliunde quam a terra nascitur: Cum enim imbre terra perfusa est, inquit Arist. tum ea & ab eo calore qui in illa est, & a superiore concalescens, respiraciones reddit, in quo ventorum vim diximus consistere. Vbi autem maximam vim aquæ terra excipit; ibi magna vis halituum oriatur necesse est, nonsecus atque ex viridibus lignis largior fumus. In homine profecto quod terræ maxime respondet, ventriculus est. Galenus enim conferens ventriculum hominis cum terra, inquit: Idcirco animalibus vice terræ fabrefecit natura ventriculum, veluti promptuarium quoddam cibi, quemadmodum stirpibus terram. Quippe venæ ad ventriculum productæ, chylum ex eo in nutritionem totius corporis exugunt, non aliter quam radices stir-
 pium

pium

pium in terram demissa, toti plantæ ex ea assumunt nutrimentum: tota namq; hæc actio naturalis cum sit, haud secus in animalibus quam in plantis perficitur. Ventriculo itaque cum terra maxima proportio est. sed terra ex se arida & exsucca, nisi largo humore imbuatur, fructus non fert, vt Virgilius ait:

Georg.
lib.2.

*Tum pater omnipotens fœcundis imbribus æther
Coniugis in gremium lata descendit, & omnes
Magnus alit, magno commistus corpore, fœtus:*

Humectata autem ventos, vt supra demonstrauimus, efficit. Sic ventriculus noster, cum sit membranofus & aridus, nisi mediocri cibo & potu irrigetur reficiaturque, reliquum corpus suo alimento defraudabit, & in marcorem atrophiamque deiiciet. Atqui liberalior potus si ingeratur, fluctuationes & flatus excitantur. Superfluum enim nutrimentum & copiosius quam ventriculus subigere potest, insitum eius opprimit calorem redditque languidiusculum: nihilominus tamen is, sui muneris haud immemor, coquendum cibum aggreditur. Verum cum exacte conficere haud possit vapores, excitat quos minime dis-

b

cutit, efficitque flatum. Sensim deinde prima coctione impedita, pituitosi, crassissimi, glutinosique humores generantur, non in ventriculo dumtaxat, sed & intestinis maximeque colo. Ex his simili quadam ratione atque ex cibo a languidiore calore eleuati spiritus, si quidem nebulosi sunt, sine vehementi dolore ventriculorum & abdomen, nihil grauius machinati, distendunt: paulatim vero circumiacentium viscerum calore extenuati, qui in angusto prius stringebantur, dilatari nunc mouerique incipiunt, & ampliorem locum capeffere: modo sursum, modo deorsum, horsum prorsumque fluctuantes, quærunt exitum: quem si nanciscantur, ilico euanescent, & omnis cessat dolor. Sin autem duriore stercore, aut crasso phlegmate obturatis intestinis, transitus impediatur: detenti recurrunt, magnoque cum murmure fremunt, intestina conuellunt, & maximo impetu confertimque regurgitantes laborant, & iter sibi vi ac pugna parant. Cum enim calor vicinorum viscerum eos extenuet, extenuati promptius imo propria sponte moueantur, motiq;
multo

multo tenuiores & apti, quo longissime penetrare possint, reddantur: per omnia irrumpunt, & fulminis instar quouis celerissime feruntur, exiguos meatus diducant, unitatem solvunt, nec quicquam tam solidum, quod sua tenuitate cum intolerabili dolore nō permeent. Pulchre huic flatui conveniunt, quæ Seneca v̄to tribuit: nempe quod eius vis non potest cohiberi, nulla eum teneat compages, solvarque indomita naturæ potentia quodcunque vinculum. Spiritus namque inuidta res est. Optimum (ni fallor) de eo iudicium ferent illi soli, qui eius ferociæ periculum aliquando fecerunt, & cum eo colluctati sunt: ilico enim furibundus hostem deiicit. Quemadmodum itaque alium suæ generationis locum ventus non agnoscit quam terram: sic etiam Flatus aliis in locis raro quam in ventriculo, & subditis intestinis veluti terræ cauernis, gignitur. Inde dilapsus in viscera quæcumque & in reliquum corpus permeat. Rarum enim & peruium humanum corpus est multosq; habēs meatus, per quos spiritus fertur: qui vbi maior influxerit, nec emittitur, corpus

*lib. 6. Natur.
quæst. ca. 18.*

(vt diximus) concutit, rigorem inducit, & grauiſſima, quæ poſtea recenſebimus, Symptomata infert.

De ratione generationis Flatuum. Cap. 5.

Generatio Flatuum a calore eſt. calor modo intenſus, modo remiſſus & languidus; cuius quidem ratione vt a materia illi excitantur, ſic & diſcutiuntur. Viſcerum enim calor validus, prius illos diſſipat quam vim accipiant, imo & ab initio ne exoriantur impedit. Abſolutum frigus nullos ſpiritus excitat, vt in extremis cruditatibus apparet. Ob id Hippocrates docet, in diurna læuitate inteſtinorum ſi ructus acidus ſuperueniat, bonum eſſe ſignum; quod nimirum prius quam ructus ederetur, nullum eſſet coctionis ciborum veſtigium, propter caloris natiui quendam interitum; qui poſtquam coepit quaſi repullulaſcere & reuiuifcere, adhuc languidior, ob paruam quam fecit in ſumptum cibum operationem, ſpiritus excitat, & per ructum reſoluit. Non itaque magnus calor, nec extrema frigiditas, ſed media conſtitutio flatum teſte Galeno efficit. Flatus aut in ventriculi

lib. 6.
Aph. 1.

culi spatiis oriri solet, cum vel humores
 pituitosi ibi contenti, vel cibi ab imbe- *de Sympt.*
 cillo calore in vapores resoluuntur. Ete- *caus. lib. 6.*
 nim vt absolutum frigus vaporem haud *cap. 2.*
 quaquam excitat, (neque enim extenua-
 re, neque conficere, neque dissoluere ci-
 bum potest) ita vehemens calor magna
 ex parte vincens ea quæ comprehendit;
 plusquam pro vaporis generatione cibū
 extenuat, nisi is suapte natura facile in
 flatum transeat. Calor autem in cibos
 agens si parum validus fuerit, vt eos
 quodammodo dissoluit, ita non omni-
 no conficit: atque hinc flatus exoritur.
 Atque vt vno verbo absoluam: quem-
 admodum in externis rebus videmus,
 vt frigidissima constitutio, maxime spi-
 rante borea, aerem sereniorum reddit,
 ac calidissima per æstatē constitutio am-
 bientem nos aerem purum efficit, me-
 diæ vero constitutiones nebulas pariunt:
 ita in animantibus accidit. neque enim
 calor per extremam imbecillitatem, ne-
 que cum vehementes sunt ei vires: sed
 quum medium inter has affectiones
 obtinet, flatum gignere potest. Porro
 non absolute vera hæc oratio esse vide-

tur, cum non a mediocri dumtaxat, sed
vehementi etiam calore ipsemet Gal.
12. Methodi med. flatus fieri docet. quod
quidem manifestum est, partim ex eo-
rum generatione ibidem tradita, par-
tim ex curandi ratione. Ait enim: Si ex
accidenti aliquo coniunctus his humo-
ribus crassis & glutinosis halituosus
spiritus est, qui ex iis quibus conti-
netur corporibus erumpere prorsus
non potest, grauissimis omnino dolo-
ribus, qui ita se habent, cruciantur:
quippe id accidit illis duplici ex cau-
sa: vel obstructione vel calore. Nam
& obstructio spiritum cohibet, nec
exire permittit; & crassa glutinosa-
que cum calefiunt, flatuosum spiri-
tum gignere solent. Et paulo post:
Quo pacto igitur dolores eos, quos fri-
gidus humor in medio intestinorum
interclusus excitauit, sanare conueniet?
Sane non perfusionibus & cataplasma-
tis, quæ valenter excalefaciant: len-
ti enim omnes, crassique, & frigidi
humores, ab iis quæ calefaciunt, nisi
etiam valenter digerant, liquantur, &
in flatum mutantur. Oportet igitur
eos

eos

eos incidere simul & concoquere : quas res tenuantia medicamenta præstabit, potissimum tamen si calida vehementer non sint. Ex his Galeni verbis facile videre est, vehementem calorem non impedire quo minus flatus fiant, aut si quidem facti sint, non eos discutere, verum cum nulli sint, ex materia de integro excitare : adeo ut idem Galenus crebro admoneat, a nullo *Lib. 3. cap. 43. ibid.* tantopere in eiusmodi humorum abundantia metuendum esse, quam ab immoderato calore, qui eos liquet, atque in flatum vertat, digerere autem non valeat. Optime id animaduertit medicus ille Italus (ut est apud Paulum Aeginetam) qui omnes fere cholicas affectiones frigidis remediis, præter omnium opinionem persanauit : nec ipsummet Paulum hæc res latuit : Mendendum (inquiens) doloribus, qui ad gelidos, tenaces, & spissos humores referuntur ; prouidendo, ne vehementer calida adhibeantur remedia : Nam ab admodum calorificis præsidiorum materiis liquefacti funduntur, magisque in flatu-

lentum spiritum rediguntur humores
 eiusmodi. Ceterum non ex pituitosis
 duntaxat humoribus validus calor flatus
 efficit, quos absumere non potest, sed ex
 quavis assumptorum nimia prorsus hu-
 miditate, vt in iis qui largiore potu vini
 vel cereuisiæ se impleuerint, vel iurulen-
 tis distenderint, vel vllius rei lentore ac
 crassitie maiore sese inferserint, quam ca-
 lor peruincere queat. Calor itaque vehe-
 mentissimus, flatus etiam excitat. Hoc in
 febrilib. quoq; perspicuū euadit, in quibus
 quidem licet calor præter naturam ve-
 hemens exuperet, multa tamen potio
 ventrem inflat, haud aliam ob causam,
 quam quod copia naturam obtundat.
 vnde tria in flatibus tam generandis, quã
 iisdem perspiciendis requiruntur: calor
 debito infirmior suapte natura, aut ab
 oppressione: locus idoneus sensuq; præ-
 ditus, & materia flatibus efficiendis
 commoda.

De Flatuum differentiis. Cap. 6.

Flatuum non vna eademque, sed di-
 uersa natura est: alius enim quie-
 scens est, alius motus. Quiescens flatus
 crassius est, tardi motus, nebulosus & fri-
 gidus,

gidus, alia raro symptomata, præterquam quod hypochondria, ventremque tumidum, & sine multo dolore turgidum reddat, inducens. Hic frequenter diuexat eos qui crassam, recentem, pauloq; dulciore cereuisiã, lac aut aquã, potissimũ inter prædium & coenã, biberunt: tunc enim per intēpestiuam potus assumptionem interrupta ventriculi concoctione, non aliter eneruatur eius actio, quam si in feruentem lebetem frigidissimam infundas aquam, vnde fluctuationes & nebulosi spiritus exoriuntur, qui abdomen totum instar tympani inflant distenduntque: quæ distensio moderata sobrietate, efflatibus, vnoque aut altero secessu subsidet. Sin autem longa mora inter intestinorum tunicas se insinuat, periculosam choliam affectionem minatur. Flatus motus, quia subtilis est & tenuis, cum intolerabili dolore vagabundus discurrens, tanquam Proteus quispiam varius efficitur. Excutitur enim aut retinetur: exit cum sono, aut sine sonitu: & per os, aut per anum. Per os ructum facit acidum, fumosum aut insipidum. per inferiorem partem de-

*Lib. 9. Epist.
Epist. 22.*

*Suet. in Vi-
ta Claudii,
cap. 23.*

*Gal. de
Sympt. caus.
lib. 6. cap. 6.*

mittitur sine strepitu, & Peditus dicitur: aut cum strepitu, vocaturque Ventris crepitus. Porro hi tanti momenti sunt in humano corpore, vt Stoici, teste Cicerone, dixerint, crepitus æque ac ructus liberos esse oportere. Claudius etiam Cæsar dicitur edictum meditatus, quo veniam daret, efflatum crepitumque ventris in conuiuio emittendi, quod periclitatum quendam ex pudibunda coertione comperisset. Cum autem per neutram partium flatus defertur, sed in corpore retinetur, inflationem efficit: symptoma nimirum ventriculi ob imbecillitatem non potentis tum redundantem, tum nebulosum spiritum expellere. Porro intestinorum alias aliæ partes, cum huiusmodi spiritus in ipsis & continetur, & mouetur, varios excitant strepitus: qui licet non omnes sortiti sint nomina, possunt tamen sic declarari, vt nemo, vel mediocris ingenij, non intelligat, & quale, & quantum sit excrementum, & in qua potissimū parte circūuoluatur. Quippe si acutum tenuemq; sonum reddiderit spiritus, per tenue & omnino angustum defertur in-

te-

testinum, ipseq; & purior, & magis aereus esse deprehenditur. Quod si spiritus inflandi vim habeat, exiguum similiter strepitū excitabit, dum per tenuia intestina reuoluitur, sed non adeo exacte acutum & tenuem. Atq; omnes huiusmodi strepitus in ieiuni intestini spatiis consistere solent, eoq; minus resonāt, quo magis ad reliqua inferioraque intestina descenderint. Porro sunt alij bombosi, (vt ita dicam) bombis latissimarum tibiaram non absimiles, quales habere solent ij, qui Tymbaulæ (id est Siticines) nominantur; quæ ob materiam, ex qua constant, purum sonum reddere non possunt, & viæ, qua spiritus transit, latitudo sonum efficit grauiorem. Atqui huiusmodi flatus in crassis consistunt intestinis, vbi fuerint excrementis vacua. Quod si humiditas aliqua in ipsis contineatur, ab hac quoque prodibit quædam bombi species, quam Βορβορυμὸν, id est murmurillum, vocant, futuram nuntians humidi excrementi deiectionem. Etenim eiusmodi strepitus species, vtrumque significat: deiectionem quidem, quia

a mouente natura fit ; humidum vero excrementum , quia murmurationem habuit comitem. Porro strepitus flatum foras missum sequens , si murmurilli speciem refert ; deiectiones ab ipso fore pronuntiat : Si vero purus , resonans clarusq ; fuerit , alterum duorum , aut intestinum esse inane , aut in superiore eius parte excrementa admodum dura contineri , significat. Qui vero veluti stridorem refert , is ab instrumentorum angustia & inflante spiritu , atq ; pauca humiditate procedit. Huic loco par erat adiungere differentias sonorum ex flatibus in sensu auditus euenientium : differentiis enim flatuum explicandis hoc caput dicatum fuerat : ceterum multo commodius & maiore legentium vtilitate eas reseruauimus in caput vndecimum , vbi ex professo de aurium dolore tractatur.

Quot morbi genera Flatus producant. Cap. 7.

TRia statuit Galenus summa morborum genera, Similarem, Organicum, & communem, qui Vnitatis solutio dicitur. Similaris est, qui eucrasiam naturalemque constitutionem peruertit.

tit.

tit. Organicus, qui vel conformatione, numero, magnitudine, seu compositione instrumenti symmetriam infringit. Porro communis fit, quando partium vnitas dissoluitur. Horum trium generum flatus vnumne, duo, an vero omnia inferre queat, perscrutemur. Quando, inquit Hipp. corpus cibis expletum est, ac spiritus quoque multitudo vehementer excellit, cibique diu ventri immorantur, quum præ multitudine exire nequeant, & inferior venter, & alius sit obturata, per vniuersum corpus flatus permeant, sanguineque plenas corporis partes, maxime petentes, eas infrigidant. Infrigidatis autem locis vnde radices sanguinis prodeunt, per vniuersum corpus horror consequitur. Vniuerso namque sanguine frigefacto, totum corpus horret. Hanc sententiam Galenus confirmat, inquit, Eiusmodi sane affectus iis qui se cibis natura frigidis & consistentia crassis ac glutinosis referferunt, quando in ipsis intestinorum tunicis flatuosus spiritus continetur, potissimum incidit. Nam cum hæ duplices sint, vbi me-

lib. de flatibus.

Meth. med. 12.

dio earum spatio eiusmodi collectus humor est, in flatulentum mutatur spiritum. Sane is & crassus, & tardi motus & frigidus est. Vbi igitur retinetur, tum tunicas distendit, tum succus vnde oritur, intestini partes quas contingit, vehementer refrigerat, duplicique occasione affliguntur qui sic laborant. Horum virorum instar omnium auctoritate & testimonio manifestum est, flatum sua frigiditate morbum quem similem vocant, quique in intemperie consistit, proferre posse. Atqui non modo hunc, sed & vnitatis solutionem. Cum enim duplici occasione dolere eos qui sic laborant, tunicaeque cum retinetur distendi asserat, nec distensionem sine dilaceratione fieri posse certum sit, sequitur ne intelligi quidem posse vnitatis abesse solutionem, quum flatuosus spiritus cum dolore ingruit. Duæ namque in vniuersum doloris causæ sunt; vna, inæqualis intemperies, quæ subito & confertim inuadit: altera, dum continuitas soluitur. Siquidem partes a se inuicem diuulsæ, siue ab humore, siue a spiritu flatulento id fiat, dolent

lent ob continui diuortium. Quippe si frigidum Hippocrates non alia de causa viceribus mordax esse dicat, quam quascunque contingit partes, earum contrahat, condenset, constringatque substantiam, constringendo vero molles continui partes diuellat, earumque continuitatem soluat: si præterea in acutissimis febribus violentius exiccata neruosa corpora, ac ob id in se coacta conuellantur: nimia deinde repletio in latum ea & profundum extendens, sed longitudine abbrevians, ob id continui diuortium faciat, quanto difficiliorem continui solutionem flatuosi illi spiritus suscitabunt, qui eius solius ratione tot tamque graua & enormia procreant symptomata, quæ medici totam curam ad se trahunt. Tertio, ex sequentibus patebit, totum interdum abdomen a flatu præter naturam intumescere, vt in Tympanite solet: iecur deinde, & lienem mirifice obstrui, instar scirrhi indurescere, & in maiorem molem, quemadmodum & ventriculus, efferri: quæ sane omnia morbi instrumentales

*Gal de
diff. morb.*

veniunt appellandi. Quocirca & tertium morbi genus quod organicū appellant, a flatibus excitatur. Porro vbi pars aliqua in tumorem attollitur, atque iccirco meatus illius occluduntur, siquidem talis particula nullam habeat propriam operationem, obstructio ipsa meatuum dicetur morbus dumtaxat: tumor vero nequaquam, sed obstructionis causa. Ceterum si affecta pars aliquod munus proprium obtineat, hac ratione tum obstructio ipsa, tum particulæ tumor, morbus est appellandus. Triplex itaq; morbi genus, simplicium intemperiem, instrumentalium immoderationem, & vnitarum partium solutionem flatuosi spiritus producant.

De causis flatuum. Cap. 8.

PAUCI admodum sunt, vel potius nulli, cuiusvis sortis & conditionis homines, qui non aliquando flatuum iniuriis subiiciantur: ventriculus enim, prima coctionis officina, cibos per gulam tanquã per longas quasdam manus attrahit, attractos complectitur ac retinet, retentos comminuit, conterit & immutat, purumque ab impuro secernit: hoc per
in

intestina deiicit, illud vero exugūt mescraicæ venæ, & in iecur transferunt. Cum igitur ventriculus ob imbecillitatem attractum cibum non amplexatur nec continet, fluctuat: fluctuantem rite cōficere non potest: quod cum non facit, recte suo munere non fungitur. validus enim sit oportet & robustus. Robur, teste Galeno, in quatuor qualitatuum optima temperie, quæ eius est substantia, consistit. Huius itaque substantiæ ratione nutrimentum in propriam eius quod nutritur qualitatem mutat: auxilio est circumiacentium viscerum, cordis nimirum, iecoris & lienis, renum & septi transversi calor, qui ventriculo veluti magnus ignis lebeti subditur. Quando itaque perperam instituta victus ratio (nullus enim est, quantumvis diligēs valetudinis conseruator, qui non subinde eius limites transiliat) aut vis extrinseca eius robor dissoluat, aut subditum ignem eneruet: sequitur necessario ventriculi virtus etiam labascet, & secū dum causæ exilitatem aut vehemētiam, ipsa variet. Porro frigiditas externa vt in regionib. frigidis, & statu aquilonio penetrans vsq;

ad interiora, in corporibus debilibus & raris natium calorem offendit. Ambientis etiam nos aeris nimius ardor, naturalem calorem euocans dissipansq; viscera sua caliditate destituit: diminuto calore, concoctio non perficitur, & flatus generantur. Atqui naturalis calor robustior, magna ex parte vincens ea quæ comprehendit, plusquam pro vaporis generatione cibum extenuat, nisi is suaapte natura facile in flatum trãseat. Porro vētriculus, tametsi validus sit, natiua vis vigeat, nullaq; adsit caloris imbecillitas; ab alimentis tamen flatum gignere idoneis frequenter offenditur. Quæcumque itaque seu alimenta seu medicamenta ex propria natura flatulenta sunt, aut sua frigiditate & multitudine ventriculi robur dissoluunt, & natium eius calorem opprimunt, flatuum causæ esse merito iudicantur. Eiusmodi sunt leguminum, seminum cerealium, & fructuum fugacium, quos *ἀραιὰς* Græci appellant, maxima pars. Hæc omnia, inquit Galenus, & iis multo magis, quæ ante exactam maturitatem mādimus, flatuosa quidē sunt, verum subducuntur celerius. Et iterum
in

*De alimēt.
fac. lib. 2.*

in principio eiusdem libri sic argum-
 tatur: Omnia edulia quæ primo libro
 fuerunt commemorata, plantarum e-
 rant semina exiguum quiddam a fructi-
 bus discrepantia: Sed horæi fructus
 omnes flatulenti sunt: Omnia igitur
 plantarum semina magis aut minus e-
 dunt flatus in corporibus nostris. Ci-
 bus enim, qui ex fabis conficitur, flatu-
 lentus est, etiam si coquatur diutissi-
 me: id quod sentientes nonnulli cæ-
 pas ipsis adiiciunt, cum quicquid fla-
 tulentum cibariis inest, corrigatur per
 calefacientia & tenuantia. Porro si fri-
 xæ fuerint, sicuti & legumina omnia, fla-
 tum quidem deponunt: sed concoctu
 sunt difficillimæ, tardeque prætereunt,
 & crassi succi alimentum exhibent. At-
 tamen quocumque modo apparentur,
 inflant, ne per longissimam quidem co-
 ctionem id vitij amittentes. Qui certe
 volet animaduvertere affectus, qui singu-
 los cibos sequuntur; quandam ab esu
 fabarum totius corporis tensionem,
 quasi a flatulento spiritu persentiscet,
 maximeque qui ad huiusmodi escu-
 lentum non fuerit assuefactus, aut

ipsum minus recte coctum assumpserit. Pīsa licet tota sua substantia sint fabis consimilia, non tamen sunt vsque adeo flatulenta. Hæ duæ leguminum species quod copiose apud nostrates serantur, plebiq; admodū sint familiares, & in multo apud omnes vsu, ob id noxa quā inueniunt minus percipitur; nam quæ libēter & magna cum voluptate assumimus, ea arctius complectitur & retinet ventriculus, atque multo facilius concoquit. Cīcera non minus fabis sunt flatulenta: verum tamen cū non sint tantopere ab omnib. expetita, nihil adeo ab iis metuedum: qui tamen libenter iis vescuntur, inter coquendum calaminthi, cepæ, anethi, aut pulegij non nihil adiiciunt. Lentesciam, phasioli, dolichi, idq; genera alia, stomachū male habent, eumq; & intestina inflant. Fructus præterea horarij fere omnes huic vitio obnoxij inveniuntur: crudi enim sunt, multoq; humore excrementitio & inutili scatent, maxime qui ad maturitatem necdum peruenierunt; pituitosi quoque sunt, & ex propria natura flatulenti. Insuper frigiditate sua & humiditate, præsertim si immoder-

mode-

moderatus ingerantur, calorem natiuum obtundunt, & languidiusculum efficiunt, adeo, vt quos eleuat flatus minime discutere possit. Inter hos principem locum obtinent mora prunaq; maxime recentia & post cibum sumpta. Cerasa omnis generis, sed potissimum quæ Iuliana Plinio, vulgo cerasa Hispanica appellantur. Melones deinde, pepones, cucumeres, cucurbitæ, poma, & pira. Sed hæc quidem cocta minus inflant crudis: inflant tamen ipsa quoque magna ex parte; sed innoxia fiunt, si vna cum carminatiuis vulgo dictis, hoc est, calefacientibus, tenuantibus & flatum expellentibus, anisi nimirum aut marathri semine, comedantur. Ficus etiam, inquit Gal. nutriunt vberius *lib. 2. de Aliment.* ceteris autumnalibus fructibus, flatibus tamen hæc quoque implent: attamen cito ex his orti flatus intereunt, qui ex facili per aluum subeunt. Castaneæ item largius in cibum sumptæ, capiti dolorem inferunt, ventrem inflant, aluum astringunt & ægre concoquuntur. Radices quoque, rapum, raphanus, napus consimilesq; flatuosæ sunt. Cerealia etiam semina, panicum, milium, triticum, præ-

sertim elixum, & hordeum, singula non parum flatuosi spiritus conferunt, sed rapum & raphanus ceteris magis. Pisces quoque in hoc catalogo ascribo omnes; pituitosi enim sunt ac flatulenti, præsertim qui sunt ex cetaceo genere prægrandes, & ex minoribus qui viscidam habent & glutinosam carnem; quales sunt anguilla, salmo, lampetra & tinca: idq; cum primis elixi; assivero minus inflant, minusq; etiam illi, qui friabili ac molli carne constant, quales sunt quos saxatiles appellant; tametsi Cornelius Celsus flatulentos eos minime esse asserat eo loco quo succincte admodum causas flatus excitantes enumerat. Inflant (inquit) omnia fere legumina, omnia pingua, omnia dulcia, omnia iurulenta, mustum, atq; etiam id vinum, cui nihil adhuc ætatis accessit. Ex oleribus, allium, brassica, cæpa omnesq; radices, excepto sisere & pastinaca: bulbi, ficus etiam aridæ, sed magis virides: vuxæ recentes, nuces omnes, exceptis nucleis pineis; lac, omnisq; caseus; quicquid deinde subcrudum aliquis assumpsit. Minima inflatio fit ex venatione, aucupio, &c. Recte hic Celsus omnia pingua

*Cels. lib. 2.
cap. 26.*

pinguia inflare dicit; nam ex sententia Galeni stomachum subuertunt, tarde coquuntur, implent, & coquendo turgescunt; siue id flatibus inde per imbecillum calorem excitatis, siue pingui materia rarefacta, & tanquam exundante fiat. Dulcia etiam, præsertim si crassa sint ac lenta, inflandi vi pollent: mustum enim, ni pertranseat velocius, ventrem flatibus implet, difficulter concoquitur, crassum gignit humorem, & dolorem infert capiti. vnde recte in suis problematibus quærit Aristot. Quare bibere de nouo musto sit valde periculosum ipsi stomacho? quia est indigestibile. ergo multum inflat ventrem & quodammodo dysenteriam prouocat. Lac capiti non bene firmo & hypochondriis, quæ leui de causa inflantur, inimicū: vt paucissimos inuenias quibus ventrē flatibus non distendat: quod testatur Hipp. cum dicit, Lac *Lib. 5.*
dare caput dolentibus, & quibus hypo- *Aphor. 64.*
chondria sublata murmurant, malum est: Galenus etiam in eundem Aphorismum: Vbi enim iis qui integra valetudine fruuntur, lac capitis mouere dolorem, & hypochondria inflare videmus:

quibus profecto iam dolitat caput aut inflata sunt hypochondria, aduersissimum esse cogitatione colligere facile possumus. Lactis itaque vius summo-
 pere vitandus flatuosis. Mulsam etiam & defrutum inflare consueuerunt, & aqua mulsam, potissimum cruda: iubet enim Hipp. eam mulieribus dormituris administrandam, dum nosse quis velit an mulier grauida sit. Si scire (inquit) velis an mulier conceperit, dormituræ aquam mulsam potui dato, & si ventris tormina patiatur, concepit; sin minus, non concepit; tormina patitur propter flatuosum spiritum qui facilem exitum non habet: hic ab aqua mulsam excitatur, nam & mel ipsum dum crudum est, ventrem & intestina flatibus implet. Huc facit cereuisia quæ septentrionalibus populis vini loco est, quæq; ad Dioscoridis zythum proxime videtur accedere: admodum profecto flatuosa ea est, maxime recens, cruda & imperfecte cocta, aut in loræ modum per prius coctæ materiam dumtaxat transfusa. Hæc quidem quo tenuior & crudior est, hoc nutrit minus, inflat vero & refrigerat valentius, parum
 ab

Lib. 5.

Aphor. 41.

Lib. 2. c. 80.

Lib. 2. c. 80.

ab aquæ qualitate discrepans. Eiusmodi cum primis habentur, Brabantiæ, Hollandiæ, omniumque Belgarum præcipue plebeiorum ceruisiæ, turbidæ enim plerumque sunt & male coctæ: vnde vrinarum meatus obstruentes refrigerantesque, stranguriam producunt, calidioribus nocent, breuem spirationem efficiunt, pituitam augent, ventris inflationes, tormina & colicos cruciatus generant. Veteres vero, defæcatæ, claræ, bene & ex optima materia a diuitibus (qui proprio vsui eas, haud venales præparant) coctæ, tanto magis perniciosas has qualitates exuunt, quo propius ad vini naturam accedunt. Atqui negligentius præparatæ, cum vsus earum assiduus sit, copioseque ingerantur, dictu mirum quam graua inferant accidentia, nulla tamen frequentiora quam inflationes, easque grauissimas: adeo vt pauci vel potius nulli omnino sint, qui ex cereuisiæ huius largiore vsu, flatuum cruciatibus non reddantur obnoxij. Si tamen vel copia vel acrimonia irritatus ventriculus intestinaque deorsum propellant superfluum, & alius copiose soluatur, aut

ipsa ceruisia defecatio tenuiorq; per ductus vrinarios largiter reddatur, aut reiciatur vomitu, (multis enim hæc eueniunt) tum de inflationibus tantopere nõ est metuendum: quippe moderata portio, & quantũ ad sitim restinguendam, & deducendum cibum satis sit, multo est naturæ nostræ, quam aqua gratior, ad vini tamen dotes neutiquam ascendere valet. Porro aquæ vitia, Galeno teste, ex eius frigiditate dependent omnia; cuius quidem ratione in præcordiis diutissime moratur, fluctuationes excitat, in flatum mutatur & corrumpitur, & ita ventriculi robur resoluit, vt deterius proinde concoquat: sed nec digerendo per corpus alimento aliquid magnopere conducit. Vinum autem comprehensis iam aquæ vitiis, aduersam quodammodo naturam habet, cum nec inflat præcordia, imo si inflata sint, subidere faciat; nec inibi moram trahit propter caloris mediocritatem. Medium itaq; quodammodo ordinem inter vinum & aquam ceruisia communis occupat, ad aquæ tamen quam vini naturam magis inclinans. inflat enim, & diu satis propter crassitiem

in

*Lib. . r.
de simpl.
facult.*

in præcordiis hæret: verum non ita calorem natium obtundit, aut ventriculum eneruat. Defæcata autem, vetus, & exquisitè cocta, vino est vicinissima. Digestionis enim vias aperit, ad celeritatem deductionis in corpus conducit, boni succi est, & ad miscenda cõcoquendaque ea quæ in ventriculo & venis sunt, idonea, & parum admodum inflat, multis nominibus musto, defruto, & aliquot crudioribus vinis præferenda: quoque magis ad vini facultates accedit, hoc magis ab aquæ vitiis declinat. Aquæ quidem potus tum glacialis, tum etiam putealis, nihil boni confert, potissimum iis qui ventriculo sunt frigidiores, non ea dumtaxat ratione quod ilico post cibum hausta (vt Galenus vult) eum faciat innatare, cum sese interponens inter cibum & ventriculi corpus, separationem & fluctuationis sensum inuehat: id enim & vinum, & optima cereuisia, imo quiuis potus efficit: sed quod grauis cum sit & frigidissima, calorem naturalem quasi strangulat, concoctionem impedit, ventriculum, pectus, ac pulmonem male ha-

bet, vrinam cohibet, laterum dolores, hydropisim, colicum affectum, & iliacam passionem difficillimam generat. Ceterum flatus procreare non huic modo aut illi rei tribuendum, verum quodcunq; id tandem sit, vel vinum, vel cereuisia, vel lac, vel aqua, aut iurulenta alia quantumuis salubria, quorum nimia portione homines sese distenderint, aut alterius rei lentore, crassitieue maiore quam calor peruincere possit, inferserint, spirituum flatuosorum causa sunt. Quippe immoderata copia ventriculi actionem hebetat, & imbecillam reddit: imbecilli ventris symptoma, Galeno teste, sonitus est fluctuantis humoris. Venter enim cum pro sua natura se habet, ac constrictoria virtute utitur, quamlibet exiguum sit quod in se continet, vndique constringit & nullum vacuum relinquit locum. Cum autem plenus est, sonitus fluctuantis in eo humoris, veluti ex vacuo obauditur, non equidem exacte quacunq; parte complecti assumpta valet. Quocirca laxum quoddam spatium efficiens, permittit ea quæ in se continet humida pro figurarum varietate ex alio loco in alium transire

transire

transire, ac fluctuationum sonitus edere. Tunc venter intumescit, inflantur turgidaq; redduntur præcordia, & multa cruditas, pituitosi, crassi, lentique humores sensim congeruntur. Hæc quidem cruditas si cum ventriculi quadam vexatione copuletur, vigilq; eã ob causam æger maneat, nec somnus adrepat, valde malum. Vigilia enim & vexatio ventriculi inquietudinem pariunt, & per lectũ reuolutiones. assidue vero huc illuc reuolui, flatus efficit, flatuumq; materiam sursum efferri cogit. Ex immoderata itaq; ciborum & potuum copia, fit cruditas, ex cruditate crassi sensim & viscidi humores coaceruantur: in quos medicamenta calida tam simplicia quam cõposita, si quando (vt plerumq; fit dum ignorantis medici consilio vtuntur infirmi, aut sibi ipsis mederi student) incidant: flatus quidem non de se, sed e tali pituita suscitant. Quinimo & vinum quãtumuis generosum, quod alioqui suaapte natura dissipandi flatus facultatem habet, quicquid deniq; est liquidum, si non sua vi, certe sua copia calorem opprimente, aut eius rei cui miscetur natura, infla-

*Meteor. lib.
4. cap 3.*

tionem producere potest. Porro omnium earum causarum, quas hactenus recensendo prosequuti sumus, nullae deteriores sunt, nullaeque ad hos a flatu affectus creandos promptiores, quam in multam noctem computationes extrahere, pleno abdomine, multoque potu distento cubitum concedere, & inter duos pastus, aut paulo post cibum sumptum, bibere. Ea enim cibi concoctio (inquit Arist.) quae in corpore procuratur, ad elixationem accedit; praesertim cum in re humida & calida a corporis calore fiat: cruditatesque nonnullae similes sunt non plenae elixationi. Quemadmodum itaque cum in ferventem lebetem multum aquae frigidae, aut alterius liquoris infundimus, elixatio hebetatur, interrumpiturque feruor, ac ita impedita elixatione relinquitur cruditas: eodem modo si statim a prandio aut coena bibatur, incepta concoctio, quae elixatio quaedam est, interrumpitur, fitque cruditas; quam fluctuatio ilico & inflatio sequuntur, & totius ventris tympani instar distensio. In huius rei confirmationem dicit Galenus: Bibendum ilico post coenam non est, antequam cibus fuerit concoctus. Siquidem

dem

dem innatant cibi, si bibant, ita ut eos ventriculi corpus propter humorem interpositum non contingat. Triplici itaque de causa (ut summam, & veluti per generam dudum dicta complectamur) inflationes generantur; obstructione nimirum, calore, & frigida humidaque ventriculi intemperie. Nam & obstructio spirituum cohibet, nec exire permittit: & crassa glutinosaque cum calefiunt, flatuosum spiritum gignere solent, omnibusque fere hoc modo affectis, praecordia perpetuo turgida inflataque sunt, & quicquid assument, facile in flatum conuertitur, totumque corpus ampliore fere mole, quam pro naturae modo, cernitur. Ventriculi autem frigida & humida intemperies, siue naturalis ea sit, siue postea sensim acquisita, aut modo per oppressionem nativi caloris a nimia repletionem cibi & potus inducta; nihil reliqui habet ad flatuum generationem. Quare ventriculi regio ab ambientis aeris frigiditate quam optime est munienda, summoque studio a pedum immoderata frigiditate est cauendum: utpote quae citissime per nervos ventriculo communicata, eius

*Gal.
meth. 12.*

calorem opprimit, colicum cruciatum
omneq; inflationum genus citius quam
quisquam ratus est procreat. Atqui flatu-
um causas quum haectenus abunde satis
(ni fallor) recensuerim, tempestiuum est
quibus signis illi adesse cognoscantur,
doceamus.

De signis flatuum. Cap. 9.

Signa Flatuum sumuntur ex corporis
cuiusque constitutione & materia
quæ in eo redundat & dominatur, ex vi-
ctu præcedente pituitoso, flatulento, &
tensione hypochondriorum, sine graui-
tate. Ex ructu item, borborigmis, cre-
pitibus dolore turgido & vago cito na-
scente, & cito iterum desinente: tumore
tactui cedente pellucido, & in tympani
modum sonante. Frequens ructu crepi-
tuq; auditur flatuum eruptio, cui mox
leuamen succedit: aut si quauis de causa
impedito transitu regurgitent recurrât-
que, tensiui dolores in omne corpus eua-
gantur, vagiq; transcurrunt, & instar spi-
culi acutissimi momento nunc sub ma-
millis, nunc inter scapulas vel membra-
nas costas vestientes, vel alia quauis in
parte se infigunt. Verum tum haud diu
vigent

vigent, quod tenues sint & subtiles, facileq; in ambientem aera dissipentur. Somnia fiūt de volatu aut saltu fluuios suspensio corpore superante, interdum etiā tonitruū & tempestatis. Frequēs aurium tinnitus, partiū corporis palpitatione, oscitatio, & crurū, brachiorum, digitorūq; tetanos. Magna item in colicum dolorem, in aliolq; morbos a spiritu flatulento productos procliuitas. Torsiones creberrimæ circa vmbilicum molestāt, & nausæ vomitionesq; cuiuslibet humoris corrupti, sed potissimum pituitæ mouentur. Aluus obturata & grauius impedita nihil excernit, imo ne spiritū quidem transmittit: interdū autem pituita vitrea magno conatu aut sola, aut facibus paucis iisq; duris inuoluta, procedit. Stercora excreta nonnunquā bovinis similia, & flatibus plena vt aquæ supernatent, videntur. Ceterum dolor non fixus vno in loco hæret, nec perpetuo excruciat, sed per interualla incrudescit, & veluti circuire videtur plurima loca occupans, ac modo in hac, modo in illa parte vehementior infestans. Atqui non singulis singulæ notæ flatu.

lentis obueniunt. Noui enim quosdam quos tormina circum vmbilicum, & scæui dolores enecant; alius tamen optime suo munere fungitur, bis terue sua spõte singulis diebus excrementa deiciens, nec dolor tamen leuatur: indicium aut flatum intra coli tunicas se insinuasse, aut ex frigida vitreæ pituitæ intemperie, aut ab eius acrimonia ex putredine acquisita vellicante intestina, aut demum ex commistione bilis cum pituita illum enasci, qui deinceps expultricẽ facultatẽ ad expellendum irritat. Porro cum præ nimia pituitæ copia meatus obstruuntur, excrementorũ trãsitus impeditur: iis retentis, ad auctãq; obstructione, spiritus flexuosis intestinorũ gyris orbibusq; interceptus oberrat, acerbissimosq; cruciatus adfert. quos percurãdos temere aggredimur, nisi prius vitreũ humorẽ enematis aut phlegmagogis per os sumptis exturbemus. At si ex flatuoso spiritu sine materia coli dolor fiat, tẽsionem magis experiuntur laborantes, atq; rugitũ sentiunt & murmura, dolores celeres, flatuũ cursus & recursus, vtpote qui exitũ quærant, nec inueniant, præcessitq; flatus

tus

tus generantiū ciborū ac potuū vsus. Si quidem crassi & glutinosi humores a superueniente calore liquecant, & in flatus (quod frequenter admodū accidit) vertantur; iam intermixta erūt, & ex utroq; coniuncta signa, dolorq; tanto molestior, quāto causa maior: coniunctę enim causarū vires simplicioribus sunt multo efficaciores. præter eum itaq; dolorē qui pali infixi similitudinem habet, a frigiditate vitreæ pituitæ acquisitū: alius etiam ex distensione vehementissimus sentitur, qui per totam ventris cavitatem discurrens, ventriculum interdum vna cum intestinis afficit. Cum enim spiritus ob impeditum transitum egredi non possit, nec ob sui crassitiem, aut corporis densitatē, meatuumq; conuenientiam exhalare, nec tantam eius copiam intestina continere; in ventriculū regurgitat, eiusque impedit concoctionem, propterea quod interponens se inter cibum & ventriculi corpus, locum quendam vacuum relinquit. Quæ res efficit, vt complectendi facultas non vndiq; prorsus cibos cōtingat: vnde fluctuatio, inflatio priore maior, grauitasq; sc-

titur, & spirandi difficultas ventriculo comprimente septū transuersum, adest. Ingrauescit autem molestia & inquietudo, si cibū aut potum ante exactam restitutionem ægri ingerant, præsertim lactis aut aquæ aliqualem quantitatem. magis enim tum vētricus propter intemperiem afficitur, & humor fluctuās vehementius distendit & inflat. Leuantur vero ad infimas partes ventris descendente cibo, & flatibus siue per ructū siue per aluum exclusis. raro autem excluduntur dum viget malum; pertinax enim vtrinq; eorum cohibitio: & si qui forte ructus tum edantur, inanes sunt sine vllō leuamine. Accedit quandoq; tumor & eminentia quædam circa os ventriculi. Dolor etiā aliquando retro iuxta spinam eiusq; vertebra, aliquando etiā iuxta totum thoracem ingruit, sæpe autem vtrinq; occupatos habet. Porro signa reliqua, potissimū particularia qualibet corporis partes a flatuosis spiritibus exagitatione indicantia, suo loco, quo symptomata ab iisdem illata tractantur, apposuimus: quare iis hic omissis, ne sepius per eandem viam sit recurrendum, lectori

lectorem

ectorem eorum remittimus.

*De Symptomatibus a flatuoso spiritu
productis. Cap. 10.*

Secundum diuersitatem locorum quos flatus occupat, diuersa etiam procreantur Symptomata, ditissima proles vnicam sequuta foecundam parētem continui solutionem. Hæc, siquid aliud, dolorē excitat. Dolor vero omnis, præsertim capitis, in membranis consistit: quæ si neq; ab intemperie aliqua, æstu, aut frigore, neq; ab ictu, neque ab odore graui, aut humoribus erodentibus offenduntur, necessario a flatuum ea ipsa in parte (quod rarius accidit) generatorum; aut aliunde, quod frequentius, eo latorum redundātia, dolent. Hi inter caluam & pericranium, vel inter cranium & duram meningem, vel inter vtrasq; meninges sese insinuant, easq; diuellunt, & diducunt ab osse. Hinc intolerabiles oriuntur capitis dolores. Interdum ventositas illa cerebri ventriculos, totamq; interiorem mēbranam, quam Piam matrem nominant, instar vesicæ distendens indicibilem quendam, molestum & dolorosum procreat affectum:

quem quidem alio modo ægri significare nequeunt, quam quod caput modo distendi, modo iterum concidere, & id quasi auferri dicunt. Hæc cum sua tenuitate omnia celeriter peruadat, accidit vt, si qua maligna qualitate a putrescentibus in imo corpore humoribus imbuatur, mentem rationemq; perturbans, horribiles somnos, & quædam quasi melancholica deliria, ingentes capitis concussionem, & nonnunquam ipsam mortem afferat.

Vertigo, Græcis *δῆν* Ⓞ, fit, cū caput rotari seu circummagi videtur. Scotoma vero, cum vna cum rerum circulatione etiam tenebræ oculis obuersantur. Vtraq; fit multis de causis. Atqui nobis ea dumtaxat proposita est tractanda vertigo, quæ a flatuolorum spirituum in anterioribus cerebri ventriculis, turbulento inordinatoque motu procreatur. Hi enim tenebrarum offusiones adducunt, & imaginatricis facultatis iudicium peruertunt. Vnde rerum obiectarum rotatio & conuersio se obiicit, simulque se circummagi & cadere existimant qui id patiuntur. Vertigo itaque
nihil

E b

nihil aliud est, quam turbulēta commo-
tio spirituum crassorum & flatuosorum
in anterioribus cerebri ventriculis. Hic
Spiritus in cerebro interdū habet loca-
lem generationem ex inæquali cerebri
intemperie, interdum ex infernis parti-
bus, ventriculo videlicet & præcordiis
furfum fertur: quod facile colligere est
ex iis quæ capite præcedente a nobis di-
cta sunt. Ex cerebro quādoq; in neruorū
propagines flatus insiliens, haud secus
illas atq; loræ cordas adimplens atq; cō-
uellēs, spasmū flatulentū procreat, quo
manuum pedumque digiti, aliquando
crura seu brachia integra summo dolo-
re extenduntur, vel in se contrahuntur.

AVrium etiam acerbissimum cruci-
atum hic spiritus profert, cum cir-
cum membranas in auditorio organo
coercetur. Exitum quippe non reperiens
vehementer illas distendit diuellitq; ab
osse. Discernitur autem ab aliis earum
affectibus, quod in hoc neq; ardor, neq;
grauitas (nisi pituitæ copia ibidem col-
lecta eum foueat) sed sola inest disten-
sio cū strepitu aut tinnitu. Etenim plu-
rimum interest multus sit an paucus,

crassus an tenuis: item lente moueatur
 an celeriter. Nam si multus sit, crassus,
 & celeriter moueatur, sensorio exhibe-
 bit similitudinem aquæ rapido cursu cū
 fragore fluentis, vel tympani, vel id ge-
 nus instrumentorum musicorum, quæ
 cum largo inflatu stridentem sonitum
 edunt. Quod si paucus sit, crassus, & ce-
 leriter moueatur; arboris confractæ, vel
 domus collabentis subitæq; ruinæ, vel
 catadupæ præ se speciem fert. Si multus,
 tenuis tamen & celeriter moueatur, tin-
 nitum excitat & eum strepitū, qui quasi
 exaudiri solet ad angusta ædium fora-
 mina, si quando insignis ventus perstre-
 pit & se insinuat. Quod si vero multus
 sit, crassus, & nō celeriter moueatur, sed
 lēte, solet magna ex parte murmura ex-
 citare. Si autem paucus sit, crassus, & len-
 te moueatur, exaudiri facit susurrum.
 Quando autem multus fuerit, tenuis, &
 lēte moueatur, sibilum excitare cōsue-
 uit. Vt plurimum ita affectis sensus vel
 interni, vel externi obtusi sunt & hebe-
 tes: maxime vero sensus auditus, ob spi-
 rituum crassitiem, impuritatem & fri-
 giditatem; nec perpetuo quidem, sed
 per

per

per interualla dolor afficit.

IN dētium etiam radices spiritus illa-
bitur, & eorum neruum, aut maxillæ
membranam distendens; mirum quan-
to dolore conflētentur, qui eo pacto af-
ficiuntur, vt vix ex vllō remedio crucia-
tuum lenimen inueniant. Facilis eius est
cognitio. Non enim perpetuus est, vel
ex æquo discrucians dolor per torum
paroxyfimum, vt accidit quādo ex distil-
latione humores eo decumbūt; sed per
interualla ingrauescit, & celerrimo mo-
tu, veluti si spiculo infigerentur, affligit.

Plmones, tametsi doloribus, vt Gal.
author est, non infestētur, ex disten-
sione tamē molestiā in pectore, vel in spi-
na percipiunt: id quod accidit ob mem-
branā eos ambientem, quæ ex fibrosorū
nexuum interuentu, ex pectore & dorso
suspēditur. Quoties itaq; flatuosus spiri-
tus sua multitudine, aut celeri agitatio-
ne, hanc tunicā distendit, mirum non est
si extensionis sensum, tā in pectore, quā
spina æger percipiat, maximeq; offen-
datur: & quod peius est, venas interdum
disrumpit, sanguinisque effluxum & ta-
bem demum, licet rarius, ingenerat.

Pleuritim autē mendosam frequēti-
usefficit, eamq; interdum admodū
difficilem, quoties is inter cutem & co-
stas, vel inter membranas costas succin-
gentes sese infert, easq; a vicinarū partiū
adhæsu diuellit. Spiritū hæc intercipit,
nec libere & magnum spirare finit, quod
latus atq; thorax ad respirationē confe-
rāt, motuq; irritētur. Tussim siccā & fe-
brē interdū ex dolore efficit: vtq; paucis
dicam, falsis indiciis veram mentitur ex
phlegmone pleuritidē: vnde fit vt pleri-
q; medici, qui acutū nō cernūt, vel pau-
cis contēti, iisq; haud pathognomonicis
signis, facile fallātur, perperāq; instituta
curatione, grauiſſi morū symptomatū
fiāt authores. Longe lateq; a vera pleu-
ritide distat illa, quæ mēdosa nobis a fla-
tu dicitur. illius signa huc adferre præter
institutum foret: huiusvero quæ a flatu,
dolor vagus fere est, nec diu eadem sede
persistit, nisi valde nebulosus & crassus
sit: verū calore & fomentis mitescit, atq;
dissipatur; ortus quoq; est a frigide largi-
orepotu, aut nimia lactiscopia, a magno
haustu ceruisiæ frigidioris præcipue post
exercitationem, frigidis humidisq; pe-
dibus

dibus, aut aliis causis flatulentis iisque; evidentibus, ut ex præcedētib; didicimus.

Palpitationis quoque cordis, quæ *παλμὸς* Aristoteli dicitur, ex eorum numero est, quæ a flatulento spiritu fiunt, cum per cæcos ductus ille in pericardio se insinuauit: hic exitum non inueniens, vehementi diastole & systole fit molestus; adeo ut dum folliculum cordis extendit & amplificat, ipsum arteriæ motum intercipiat. Cū hæc affectio a flatu non ab humore fit, sic percipiemus: Humor aut multus, aut paucus erit: isque; crassarum aut tenuium partium. Multus & crassarum partium nullomodo per densam membranam potest dilabi, & per habitum corporis in ambiētem aera resolui. Multus & tenuis humor, tametsi tandem resolui & exiccari queat, eget tamen longiore mora, nec celeriter influere & dissipari, exacerbare & iterum conuiescere potest: argumentum maxime efficax, palpitationis causam flatulentā esse substantiam. Verum si hæc tum exigua, tum subtilium esset partium, facile euanesceret, nec eam de qua agimus palpitationem efficere valeret.

Non alienum igitur a ratione est, substantiam quandam crassarum partium esse, spiritum videlicet nebulosum, quem quod vitalem facultatem opprimat, molestat, & grauius afficiat, nititur cor excutere: suoque calore & agitatione perpetua grossitiem extenuas dissipat, desinitque palpitationis, a crapula, otiosa vita, excaescentia, aut nimio subitoque metu, tanquam causis euidentibus seu procatarteticis, plerumque genita. Porro longe alia ratio est palpitationis, quae per humores pericardio contentos fit. Perpetua enim est, raro praeterquam in quiete intermittens; ex motu in crudescit, & ad multos annos, imo saepe ad mortem usque aegrum comitata. Tanta huius vis est, ut interdum sit animaduersa vicinas costas (authore Fernelio) effregisse, suo loco eas depulisse, & arteriam etiam foras dilatasse in aneurysma, contracti pugni magnitudine. Altera vero illa quae a flatibus, molesta sane est: verum per intervalla inuadit, nec ut haec periculosa, minimeque ab humorali vulgo interstincta.

Nulla

NVlla sane crebriora grauioraq; ex
 ventoso spiritu infestant sympto-
 mata, quam quæ ventriculum & colon
 intestinum afficiunt: quorum illud in-
 flatio, hoc vero colicus affectus, seu do-
 lor colicus, ab affecta parte, nominatur:
 omnes autē Ventosos appellat Hippo-
 crates. Inflationis generatio vitio reten-
 tricis & complectentis facultatis pro-
 uenit. Nam eius probitas in duobus cō-
 sistit, cū videlicet tempus complectendi
 cibi cum tempore cōcoquēdi exæquat,
 ac cum cibos prorsus vndique constri-
 git, ita vt nullum locum relinquat inter
 ventrem & cibos vacuum. At qui iniustū
 complectendi tempus, excretio celer, &
 ciborum in inferiori ventre corruptela
 consequuntur. Imbecillum vero ciborū
 complexum, modo fluctuationes cum
 sonitu succedunt, modo inflationes. Ab
 his ventriculus misere contorquetur, &
 dolores ad dorsum vsq; descendunt. Ille
 enim sub septo transuerso positus, & a
 malo punico initium ducens, leniter in
 sinistram deflectit: huc enim superior
 eius pars maxime deurgit, inferior vero
 magis in dextrā. Posterior pars vniuer-

sa spinæ insidet, cum qua ad primam usque lumborum vertebram adhærescens colligatur. Os autem illius non spinæ, sed diaphragmati, iocinori, cordi, lieni, intestinis, aliisque partibus communiione membranarum, neruorum, arteriarum, & venarum connectitur. Vnde fit ut quoties ventriculus a flatuosis spiritibus vehementius distenditur, ilico doloris participes maxime fiant illæ partes, quæ distensæ ventriculi parti, mutuo nexu coniunguntur. Quapropter cum posteriores eius partes potissimum a spiritu distenduntur, tum maxime dolor, spinæ lumbisque insistit, & renum regionem acutissime inuadit, non aliter quam si difficillima nephritide quis excrucietur: quæ res non modo plebi, verum etiam doctissimis in arte magistris, interdum imponit, ut existiment renum calculo laborare eos, qui a distrahente flatu male habent. Verum id potissime usu venit iis qui a dolore colico exagitantur, ut paulo post dicetur. Quum partes eius superiores extenduntur, dolor iuxta totum thoracem irruit, & maxime versus regionem

nem

nem sinistram: cum inferiores, tum aliquando magis in regione hepatis, interdum autem in opposito latere afficit. Sin autem orificium eius apprime diducat, gula conuellitur, & veluti manibus quibusdam contrahitur, vt baculum videri infixum, infirmi clamitent, & vix quicquam inglutire valeant. Quæ admodum enim plenitudo (teste Gale-
Lib. 6.
Aph. 39.
 no) corpora repletorum in latum & profundum extendit, sed longitudinem abbreviat, sic in ventriculi inflatione vsu venit, vt is ex flatuum copia in latum & profundum distentus, longitudinem abbreviet, ac gulam conuellat. Quippe Erasistratus quoque musculos, si spiritu impleantur, in latitudine augeri, in longitudine vero minui, atque ob id etiam retrahi dicit. Porro cum præ copia multitudinemque totus distenditur, omni ex parte distensionis sentitur effectus: & quod diaphragma comprimatur (respirationis enim organum est) ab inflati vetriculi mole, difficilis fit spiratio: adeoq. hæc inflatio nonnunquam increfcit, vt tumorem quendam iuxta os ventriculi efficiat. Leuatur excrementis infer-

ne subeuntibus, & flatibus siue per ructum, siue per aluum exclusis.

COlicus dolor nunc venit ordine explicandus, qui nō vnā dumtaxat ventris regionem in omnibus occupat, sed prout sunt fluxus coli intestini, ita ille sedem mutat, nunc latus dextrum, nunc sinistram, interdum renes, interdū vmbilici regionem, nonnūquam etiam totum ventrem inferiorem, sed vt plurimum latus sinistram excrucians. Colon enim intestinum crassum a dextra ilium regione per iecoris caua ad sinistrū hypochondrium super ventriculi fundum fertur, lieniq; accumbit. Hinc in posteriora deurgēs, reni sinistro cohæret. Quia itaq; in parte (vt superius de ventriculi situ monuimus) flatus Spiritus ingruit potissimum, ibi vehementissimus dolor molestat. Cum autem vna in parte fixus hæret, a cruda frigidaque pituita intestini anfractibus conclusa excitatur, nec tum penitus intercluditur spiritus. Pituita hæc intestinum corradit, dilacerat, atq; in id plerumq; perforantis terribilli more se infigit: vnde alte etiam dolor excruciat. Nauseam interdum & pituitæ

pituitæ vomitionem excitat, neq; ructibus
neq; flatibus emissis consopitur. Atqui
flatulentus dolor, si absque pituita solus
infestat, vagusest & instabilis, in variasq;
ventris partes se contorquet, sæpe ob-
murmurat, & arcte conclusus, nec ab ore,
nec ab aluo erumpit. Hic in colo pluri-
mus gigni cumulariq; solet: nam aliud
non condidit natura excipiendi flatus re-
ceptaculum, quem tamen prima ventri-
culi concoctio maxime progenuit. in
hoc itaq; intestino flatus congeritur ma-
gno sensu doloris, præsertim cū propter
obstructionem a lenta crassaq; pituita,
aut a duris resiccatisq; fæcibus erumpere
nequit. Fæcès multas ob causas induran-
tur, potissimum autem ex quiete, & se-
cessus cohibendi conatu. Quies enim ita
continet, quemadmodum motus excer-
nit: quies sic astringit, vt motus aperit:
quies res immotas, motio vero mobi-
les efficit. Quocirca motus vomitum,
deiectionem, sudores, vrinam, natura-
lesq; expulsiones omnes citat & propel-
lit: quies eadem retardat. Multas au-
dias conquerentes mulierculas, quod
tertio aut quarto quolibet die excre-

menta excernant, alias quinto aut sexto, nonnullas etiam, quæ ante octauum diem nullum alui beneficium habeant. Desides enim sunt plerumque, & inertes, frigida, voraces, & obstructa. vnde nec motus propellit, nec exigua bilis ob frigiditatem intestina ad expulsionem irritat. Copiosioris autem bilis in intestina transitum, obstructi meatus impediunt, & ordo peruersus in cibo sumendo aluum constringit. Haud mirum igitur si mulierculæ viris frequentius flatuosis affectibus diuexentur. Cohibitio excrementorum nō modo colicum affectum, sed alia quædā grauissima ingenerat accidentia. Stercora enim a natura secreta, deorsum pulsa, & ob insitam grauitatem in infimas partes dilapsa: si propter ciuilia negotia vrgentemve quāpiam causam detenta regurgitent, necessario obdurescunt, quod diutius cohibita, caloris vicinenter siccescant, ab hisq; non nihil succi semper exugant mesenterij venæ, non solū in tenuia, sed & in crassiora intestina distributę. Sic sensim illa præter modum exiccata, transitum & sibi & flatibus tollunt, & miserabilem interdū ileū adferunt

ferunt, atqui hunc raro, frequēter autem colicum affectū, & alia quædam symptomata longe grauissima. Cum nāq; flatus coarctatus elabi nequit, ex imo ventre toto amfractu in ventriculum resiliens, eū quidem distendit, & annexum sibi stomachum conuellit & contrahit, adeo profecto, vt nec inglutire quicquam vixq; verbum proloqui infirmi possint. Deinceps, quando quidem eius osculū acutissime sentit, magno dolore ex conuulsione afficitur, vnde externarum partiū calor intro com meat, quo, quod naturæ noxium est, iunctis viribus expellat. Illæ suo destitutæ calore rigent, nerui contrahuntur, crura vacillant, & incredibilem angustiam perniciosus hic hostis parit. Hæc tam immania, & multis nominib. execranda symptomata, quis credat ab vnico flatu in corpore humano procreari posse? Atqui ita se rem habere ego sana conscientia testari possum multiplici edoctus experientia & obseruatione: ceterum plenius quæ dico intelliget quicumq; exacto trutino rem ponderabit. Excrementa quæ in hoc affectu colico inferne deiiciuntur, flatibus plena

videntur. quod ita cognoscitur, si super
 aquam natent ac bubulo stercore assimi-
 lentur: cruditas interdum, nausea & vo-
 mitus præcesserunt. Quippe talis hic af-
 fectus, est qui magnam affinitatem cum
 renum calculo vreteris impacto habeat,
 & difficulter hic ab illo discerni queat.
 quo fit vt ne dum vulgares medici, verum
 Galenus ipse in propria persona deceptus
 fuerit, existimans renum calculo se affli-
 gi, cum ex dolore colico male haberet:
 nec prius ab hoc errore sese vindicauit,
 quam iniecto rutaceo oleo pituitam vi-
 tream excreuisset, & ab omni mox mo-
 lestia liber euasit.

O Rationis nostræ series videtur ex-
 postulare, prædictis Melancholiam
 flatuosam, quam Myrachiam Arabes ap-
 pellant, subnectere. Hæc quidem tribus
 de causis generatur, nimirum a iecoris
 & venarum meseraicarum φλογώσι: a vē-
 triculi frigidioris, & crudo crassoq; hu-
 more pituitoso, aut melancholico. Ven-
 triculus enim frigidus plus satis appe-
 tit, & parum concoquere potest. Cibum
 autem crudior crassiorq;, ante perfectam
 concoctionem a iecore calidioris trahi-
 tur.

tur. Vnde cum secūda concoctio, quæ in iecore celebratur, non corrigat prioris defectum, fit vt mesenterij venæ a chyli crassitie obstruantur, ingensq; copia crudæ materiæ in iis colligatur. Hæc a calore præternaturali ebullit, & contumaces flatus exhalat, qui non facile discutuntur: rugitus deinde, ructus, & murmura concitantur. Porro (ait Galenus ex Dioclis sententia) alius oritur a ventriculo morbus, qui supra propositis non dissimilis est, nominaturque ab aliis melancholicus, ab aliis flatuosus, quem sumpto cibo maxime coctu difficili & caustico, sputum humidum, idemq; multum comitatur. Item ructus acidus, flatus, æstus in præcordiis, fluctuatio, non ilico sed quum retinuerint: interdum quoque ventriculi vehementes dolores, qui nonnullis ad dorsum vsque procedunt, concoctis deinde cibis quiescunt, mox aliis ingestis, rursus eadem reuertuntur accidentia. Vbi autem accessio ipsa inuadit, ventriculus & hypochondria misere cruciantur, neque ab illis cruciatibus liberantur, prius quam vomitu aut excretionep per aluum, noxia materia flatibus hy-

pochondria extendēs excludatur. Quod equidem sursum vomitu eiicitur, quia a ventriculo debili & frigido effunditur: pituitosum est, viscidum, crudū, album, & interdum saporis expers, interdum autem subacidum, vel ex corruptione subamarum: Quod per inferna discedit, nigricans plane & flatulentum atque omnino melācholiæ soboles. ex hac nonnunquam ater & obscurus vapor in cerebrum exhalans, caput diuerberat atq; percellit, turbulenta in omnia infert, & mentem perturbans deliria quandoque efficit.

VEntositas hæc in corporis cavitatibus, intestinis videlicet & ventriculo, vt auditū eā, collecta cōclusaq; si exitū naturalē non reperiat, impetu sibi viā muniens, per cæcos coniuventesq; ductus in iecur ambientes membranas venasq; capillares per caua & gibba hepatis disseminatas effunditur, easq; prorsus in modū scirri obsidet: sine scirrho tamen tātopere distēdit, vt magnus plerūq; tumor circa iecoris regionem se efferat, iisdēq; notis atq; scirrus sese proferat, nisi quod minus renititur, & breuiori tempore

pore

pore genitus est: Etenim tantus plerumque apparet, vt vniuersum hypocondrium repleat, neq; costarum extrema percipi, neq; sub hæc digiti infigi possint, neque iecoris vlla figura sit aut circumscriptio. cognoscitur hunc a vaporosi & crassi flatus multitudine factum: quod non grauitatis solum, sed etiam distentionis sensum, vt Galeno placet, ægri percipiant. *lib. 5. de loc. affect.*

HAud dissimiliter Splen nonnumquam ex flatuoso spiritu distenditur, Tralliano teste: Quemadmodum (inquit) in ceteris plerisque internis corporis partibus interdum flatulentorum spirituum collectio, ita & in liene flatus quasiq; venti sæpe oritur excitatio, quam ἐμπνεύματων Græci nominant; & incrementum quandoq; tumori præter naturam simile, quod eadem gens ἐμφύσημα cognominat. Hic tumor instar scirrho renititur: a scirrho tamen eum interstingues, quod in scirrho cum renitentia, tumore, ac duritie, grauitas cum pondere in sinistro hypocondrio percipiatur. In tumore autem ex flatu tactui tumor nõ pertinaciter resistit, imo imposita manu

ad tactum cedit, & lien punctiōnem tensionemque experietur, citra tamen pondus ac grauitatem, & breuiori tempore factus est. Hos vtriusq; visceris tumores a flatu fieri cum minime medicorū vulgus intelligat, deus bone, quam cæco iudicio curā huius mali ignorata causa aggreduuntur. iuleporum ibi tum myriades præscribuntur; curatio, quo largius stipendium emungant, in longum protrahitur, ac demum cum plus damni (quis enim caligantibus oculis, quod rectum est videat?) quam commodi dederunt, scirrhum vel iecoris, vel lienis esse magna constātia affirmant, eumq; ex Galeni sententia immedicabilem. Verum hæc ignorantia turpiter suum illudit authorem: flatus enim hic nebulosus visceri impactus cum temporis successu a calore natiuo fomentis, inedia, extenuante calefacienteve victus ratione a mulierculis, empiricisque administratis discutiat, euanescit hypochondrij tumor, dolor omnis consopitus silet, & huiusmodi doctores cum sua falsa persuasione ignominiose reiiciuntur. Exhortor itaque ingenuos veritatis amatores, eosque qui bene
 suo

suo nomini & famæ consultum volunt, ut penitus rem introspiciant, & sedulo addiscant, a flatibus exorta symptomata, ab aliorum morborum symptomatibus internoscere. Difficile quidem id, sed pulcherrimum quoque multam laudem doctis conciliet. Multi namque ægri, veluti iam iam acturi animam præ nimio dolore & molestia, non aliunde quàm ex flatuoso spiritu procreatis, misere exclamant. Qui si corruptus fuerit, a materia putrida & venenosa excitatus, & cum dolore intolerabili per membra discurrat: tum viro in artis operibus bene exercitato opus est, qui & flatus molestantes, & materiam vnde eleuentur, cognoscat, hocque genus mali ab aliis morbis discernat.

HUc accedit Hydrops Tympanites, qui fit cum in abdominis membranas magnis cruciatibus sese flatus inferunt, ac demum varie impulsæ in abdominis spatium penetrant. de hoc loquitur Hipp. Quibus tormina adsunt, & circa umbilicum cruciatus & lumborum dolor, qui nec medicamēto, aut vlllo alio modo solui potest, in hydropem siccum

*Aph. 2.
Sect. 4.*

firmatur. Hydropis (vt hoc obiter dicā) tres sunt species: λευκοφλεγματίας, qui & anasarca, ascites, & tympanites, quem hydropem siccum appellauit Hippocrates. Anasarca est molis corporeæ incrementum præter naturā; cuius initio pedestument, potissimum circa vesperū, ab exercitatione, aut cū decliues diu pedes penderint: in hisq; digitū manet impressum vestigiū, corpus æqualiter molle, laxum & pallidum existit: dissolutum & quasi enervatum minimo labore frangitur, nec alia ratione a phlegmatica cachexia, quæ virginibus peculiaris est, ac ob id virgineus seu amatorius morbus appellatur, differt; quam secundum magis & minus, quodq; illa tumidam habeat corporis vitiatā molem: hæc vero sine excedente magnitudine exanguis pallefcit, cor ad corporis motum contremiscit, in ascensu scalarum dyspnoea corripitur ægra, & corpus graue & iners cum difficultate mouetur. Vna & eadem vtriusque causa, immodica nimirum iecoris atq; venarum refrigeratio. Iecore refrigerato, αἱματώσις, hoc est sanguificatio, vitiatur: vnde

unde sanguis crudus & aquosus relinqui-
 tur: qui si in venam cauam transumptus
 usquequaque per corpus dispergatur,
 fit, vt dixi, anasarca. Si vero nimia aquæ
 copia iecur opprimens ambiētem ipsum
 extrinsecus tunicam distendat, hydati-
 des, idest vesiculae, efficit. Hæ si quando
 acciderit vt rumpantur, in eam perito-
 nei regionem aqua effundetur, quæ est
 secundum epigastrium, fitque secunda
 hydropisis species, quæ ab vtris similitu-
 dine ascites dicitur. Hac venter sensim
 impletur, dum diuulsa laxataue cute su-
 pra modum intumescat, corpus vero re-
 liquum marcescit ac liquefcit. Si abdo-
 men impellitur, aut corpus in alterum
 latus prouoluitur, fluctuantis humoris
 sonus obauditur. Atqui in tympanite
 non fluctuatio humoris, sed sonitus qua-
 lem tympana edunt percusso vngue hy-
 pogastrio sentitur. Nam & in his, inquit
 Gal. per circumtensam pellem conten-
 tus aer verberatur, quemadmodum in
 hoc morbi genere per mediā cutim, qui
 in profundo est, flatus percutitur. Om-
 nium harum hydropis specierum causa
 frigiditas visceris est & venarum: a ma-

Aph. 22a
Sect. 4a

iore tamen frigiditate aquosus hydrops, quem Asciten vocant, generari videtur: A minore vero tympanias: neque enim mutari in aerem flatuosum humiditas sine aliquo calore potest. Ingens etiam sitis omnem sequitur hydropsin, maxime autem asciten & tympaniten: illum quidem, quod humor, qui in locis detinetur, falsus est & putrefactus: hunc autem, partim ob eandem rationem, quod sincerus flatus sub abdomine citra humoris permissionem nunquam sit animaduersus: partim etiam quod flatus ventriculi humiditatem absorbeat: qua absorpta, is inarescit, potusque irrigationem desiderat. Hoc certe desiderium sitis est. Est enim sitis appetitus humidus aut frigidus, aut utriusque. In externis etiam videmus, quod quamuis sit terra a pluvia quam maxime humectata: ventus tamen superueniens, miris modis, brevissimoque tempore eam exiccat, & humorem absorbit. Idem in corpore euenire, nulli dubium esse existimo. videmus enim tympaniticos maiori siti quam apud inferos Tantalum extorqueri: adeo ut quo plus sunt potæ, plus sitiantur aquæ, utque;

utque;

vtq; feroci quem secum in intimis visceribus conferunt hosti satisfaciant, sese ipsi in interitum præcipites dant, nimioq; potu strangulant. in iis etiam qui coli cruciatibus diuexantur, sitis ob eandem causam infestat.

Genitalia etiam membra eadem ex flatu pestis subinde male habet. Vterus enim copia eius quandoque tumet & distenditur, qui aut per cæcos ductus in vacuam ipsius capacitatem irrepsit, aut edito partu se insinuauit coniuente ostiolo, aut post usum balnei aut stuphæ, aut qua alia de causa illic genitus coarctatur. Conclusus valde vterum distendit. Distensio vero in superiori eius parte, si maxime fiat, eo delata vi flatuum, iam ascendere putatur, & ad septum transuersum ventriculumq; instar globi cuiusdã efferri, eumq; grauiter opprimere. Hinc sæpe vel manibus in pugnum ductis, vel alio quouis duriore solidioreue corpore propulsus in propriam sedem deprimitur. Si autem alterutrũ latus vteri præ ceteris distendat: iam conuulsione quadam is in dextrum aut sinistrum inguen contorquetur, pecten, imusq; venter

inflatur, ac dolore concutitur, interdū sonitus toto corpore obauditur, ructus edūtur, strepitus circa ventrem, lumborum tumores, dolores circa renes & coxas fiunt, ventre digitis impulso, tympani sonus editur, ac flatus e ceruice manifesto prorumpit. flatuosam perfrigerationem hanc Soranus esse dicebat.

Quemadmodum vterum mulieris flatus interdum subit, sic & in viri scrotum cum primis ingreditur, idq; cū morbo, vel sine eo, sed per se morbus: quippe cum morbo tympanite vidi nonnunquam virorum scrota ad magnitudinem vesicæ porcinae inflatae extensa esse. Flatus enim, qui prius solas abdominis membranas, & peritoneum occupabat, iā copia & multitudine inauctus, ampliusq; ob id spatiū desiderās, eas dirumpit, transitumq; sibi in laxā scroti cavitatem parit, neq; hāc dumtaxat partem, verum vniuersum corpus replet. Sine morbo autem virorum plerumq;, vt plurimum autem infantium recens natorum, scrota distendit, eāq; efficit herniæ speciem quam pneumatocelen, hoc est, ventosam herniam, Græci appellant; fitq; non

vno

vno eodemq; modo. Quippe flatuosus spiritus cum in communem testiculos ambientem membranam, ὄρχεον Græcis, folliculum genitalem Latinis dictam, ingruit: totum scrotum æqualiter inflat. Cum vero inter vtriusuis testiculi tunicas erythroidem nimirum & darton se insinuat: alterum latus altero tumidius reddit. Tumor ex inflatione pellucidus apparet, nec vt in hydrocele grauis cognoscitur: si omni luce seclusa, cerea candela ex opposita parte conspectui obiciatur.

PRiapismus colis symptoma geminã habet causam; vnã arteriarum, quæ in pudendum inseruntur, impletionem: alteram flatuosi spiritus in fistuloso neruo generationem. Hic spiritus neruum affatim adimplens, & in tumorem distendens, penem arrigit, & sine veneris desiderio tentiginem efficit. Est, inquit Gal. *Meth. med. 12,* & alius inflationis affectus Priapismus dictus, quo detentis vel inuitis pudendum arrigitur. Etenim cum neruus propriam colis substantiam constituens, natura cauernosus existat, vbi halituoso spiritu impletur, eiusmodi affectum exci-

tar: & iterum, Priapismus est auctio colis
 permanens in longitudinem atq; orbem
 tumefacti, citra rei veneræ appetentiã:
 cuius affectionis causa, est flatulentus
 spiritus. Quod enim a spiritu in tumo-
 rem attollatur, manifestum est iis qui ce-
 leritatem eius cum intumescit, & quum
 iterum residet, perpendunt: quippe nul-
 lus humor tam celerem in alterutram
 partem mutationem efficere potest. Ve-
 rum huic ex flatuoso spiritu Priapismo
 præcedit palpitatio: illi vero qui fit ex di-
 latione arteriarum, minime.

H Actenus quomodo flatulentus spi-
 ritus internas corporis viscerumque
 cavitates adimpleat, quæq; in iis mala
 generet, abunde explicuimus. Superest
 paucis, quæ in corporis habitu proferat
 symptomata, dicamus. Is enim, vt est te-
 nuissimarum partium substantia, ita nõ
 modo quod vacuum est, replet, sed con-
 tinuitatem partium dissolvit, membra-
 nas a sese, & ab ossibus diuellit, & celeri
 motu non hanc aut illam dumtaxat par-
 tem, sed totũ corpus magno cum dolo-
 re, veluti si spiculum infingeretur, perua-
 dit. Quandoque etiam in modum auræ
 frigi-

frigidae, sensiles neruofasque partes sine magno dolore afficit: ceterum hic spiritus, vt paucus est & tenuissimus, ita facile a calore natiuo fomentisue externis euanescit: Difficilius autem, cum crassior & copiosior sub cute vel membranis quæ ossibus circundantur, se insinuat, easque in tumorem, qui Inflatio, vulgo autem Apostema ventosum nominatur, extendit. Hanc Gal. ab œdemate distinguit, quod hoc ex pituitoso succo ortum habeat, ac proinde nobis prementibus cedat, digitiq; admodum altè in illud descendant: Inflatio vero fiat ex flatulento spiritu, alias sub cute, alias sub membranis quæ ossa integunt, aliquando autem sub musculis collecto. Hæc digitis pressa vestigium minime retinet, sonitumq; tympani percussa edit. Est quando tumorem quidem ille non excitat, sed sub cute consistens, ac ob eius densitatem non valens exhalare, palpitat: vitam ignara plebs hanc palpitationē nominat. Scite admodū hanc rem Ioannes Langius depingit in quadam Epistola sua, qua chirurgorum quorundam arrogantiam & inscitiam damnat.

*Lib. Ept.
Epist. 8*

Aliam, inquit, æque temerariam chirurgorum inscitiam te celare non possum. qui cum musculos temporum, frontis, genæ, aut maxillarum ab intercutaneo aere distentos contremiscere vident, illic mox animam hominis & vitam late-re, veluti ergastulo inclusam, proclamant. pariter quoque, quamuis nulla corporis per pharmaca euacuatio sit, magis ipsa phlebotomia periculi expers: attamen cum secta vena sanguinem in lebete ob flatulentum spiritum inclusum contremiscere vident, vitam cum sanguine effusam suspicantur: quem ob id repente, antequam tepescat, patientem absorbere cogunt. O audax chirurgorum ignorantia, qui nesciunt aerem vitalis & animalis spiritus fomentum, non modo per arterias cerebri, pulmonis, & cordis cauernas, sed per occultam inspirationem & poros, vniuersos corporis artus perreptare, qui ob arteriarum cum venis coadstomosi, sanguini quoq; permiscetur. Quem etiam ex flatulento & viscoso humore non in musculis modo, & omnibus quæ distendi possunt membris (nempe ventriculo, intestinis, iocinore,

nore,

nore, liene, septo transuerso, ac in ipso puerperarum vtero) crebro generari accidit: cuius tremulo motu agitata matrice, foetū in vtero moueri puerperæ falso suspicantur. Hūc, inquam, tremulum non in musculis dumtaxat & aliis membris, sed præcipue in corde, motum Græcipalmum appellant. Et certe si magna paruis conferre fas est, quemadmodum ventus visceribus terræ inclusus, erupturus tremulo motu terram conquassat, sic aer flatulentus musculorum aliarumque corporis partium, quæ distendi possunt velamine circumseptus, eas palmo concutit, donec per distentum velamen eruperit. Haftenus Langius. cuius sententiā confirmat Galenus in hæc verba scribens: Id genus spiritus crassus ac vaporosus, nonnumquam quidem sub membranis, quæ ossa integunt, collectus detinetur, nonnumquam sub peritoneo, aliquando vero in intestinis & ventre: interdū & sub membranis musculos circumdantibus, quemadmodum & sub membranosis tendonibus: nonnumquam autem & in spatiis, quæ cogitatione percipiuntur tum musculorum, tum aliarū corporis

*Lib. 2. de
Art. curato
ad Glauco.*

partium, quarum naturam ex anatomis administrationibus didicisti, ad hunc quidem modum & musculus ipse spiritu impletur. Admirabilis itaque flatuum vis & potestas est, quæ tanquam fulmen quoddam per insensiles ductus in abstrusas quasque latebras sese insinuans, vel ossa ipsa peruadit, & in intimis medullis magna molestia afficit, inter os etiam & periosteon se ingerens, hoc ab illo magno conatu diuellit, diducitque: & distensionis sensum ingenti dolore affert. Hinc multorum querimoniarum de crurum tibiaramque vehementibus per interualla molestiis, cum nulla tamen extrinsecus intemperies, nullus tumor, nullus denique dum premitur (nisi eius magna copia collecta ibidem sit) dolor afficit. Hactenus de Symptomatibus. nunc de prognosticis flatuum aliquid dicamus.

De prognosticis Flatuum. Cap. 11.

Omnēs a flatibus excitati affectus difficiles sunt, quocumque loco, si exitus iis negetur, subsistant. Hi namque quo densiores, & quauis in parte compactiores confederint, eo diutius ibidem remorantur, & difficiliora periculosaque

raque

raque symptomata excitant. Cum enim partes diuellendo a sese distrahunt, dolorem mouent: dolor humorum defluxus prouocat, humor autem in fissuras diuulforum corporum sensim subintrās, ibi tumorem efficit: ex tumore fit cutis & membranarum distensio & coarctatio: inde cum sanguis minime diffletur, corruptio & caloris præter naturam actio. Hic tumor si durus sit, renitens ruber & pulsans, inflammatio: si vero albus tactui cedens, & a contactu foueam retinens, œdema. Si autem albus, renitens, & pellucidus conspiciatur, Inflatio dicitur. Interdū & Hydropem Spiritus efficit. Cum ait Hipp. ipsi flatus carnes pergressi, meatus corporis rareferint, sequitur post flatum humiditas, cui viam iam antea aer præstrauit. irriguo itaque corpore ab humiditate facto, liquefiunt carnes, humoresque in furas descendunt, atque morbus fit qui Aqua inter cutem appellatur. Omnibus his affectibus a spiritu flatuoso excitatis, maximo periculo subiiciuntur illi, quorum in corporibus diu perdurauerit. Quare recte habet Aphorismus ille: Quibus

lib. de Flatibus.

tormina adsunt, & circa vmbilicum cruciatus & lumborum dolor, qui neq; medicamento, neque aliter soluitur, in siccum Hydropem firmatur. Medicamentis autem, neque aliis remediis solvuntur, quod earum partium habitualis quædam intemperies est: qua perseverante Tympanites fit, omnium specierum Hydropis perniciosissima, quam, saltem confirmatam, nunquam a quoquam percuratam vidi. Si itaque perniciosus est, imo lethalis tympanites, quod flatus eum excitantes nullis remediis propter fouentem causam cedant: merito dixit Hippocrates: Absque sono & crepitu flatum exire, maxime salutare esse: præstare tamen cum sono prodire, quam ibi cum reuolui; quod ex tali reuolutione vehementissimi dolores cruciatusque consequantur. Veruntamen si qui verecūdia moti, citius, cum sani sunt, mortem oppetere velint, quam ventris edere crepitum: nihilominus tamē multis audientibus id fecerint: alterum duorum scire oportet, vel delirare eos, vel dolore affligi. Si vero de industria crepitū emittat, nihil mali præsagit, nisi quod etiam

Prognost.

lib. 1.

etiam

etiam tum sine sono elabi melius sit. Sonus enim aut spiritus flatuosi copiam, aut vasorum angustiam designat, qui tamen in recentibus præcordiorum tumoribus & doloribus obauditur non malus. Dolores teste Hipp. tumoresq; præcordiorum qui recentes sunt & sine inflammatione: sonus in præcordiis excitatus dissoluit, magisque si cum stercore & vrina excessit. Sin autem ipse non excesserit: at prodest tamen ad inferiores partes euolutus. Hos præcordiorum recentes tumores, quod a solo flatu distendantur, dissolui dixit sonitu in præcordiis excitato. is enim cum flatu indicium sit, eumque humori & solido corpori permixtum esse ostendat, nihil nisi vtile quiddam significare potest, nempe, aut flatum cum humore, cui permixtus est, per sedem excerni, aut si non excernatur, saltem ad inferiores aliquas partes descendere, ac sic ab utroq; symptomate, dolore & tumore, infirmum liberare. Hanc suam sententiam alio loco confirmat idem Hippocrates dicens: Quibus elata Hypochondria murmurant lumborum superueni-
ente dolore, alius humectatur, nisi infer-

*Lib. 2.
prognost.*

*Aph. 73.
lib. 4.*

ne flatu erumpant, aut urinae multitudo prodeat. Hypochondria murmurare, nihil aliud est, quam in ipsis sonitum a flatu excitari: eademque efferri, est tumida turgidaque fieri. Sed quomodo-
 cunque fiat, siue flatu seorsim, distributo humore per sedem erumpat, siue cum mediocri humore permistus deorsum vergat: prorsus sine periculo est, & breui spatio a tumore & dolore liberat. Quippe lien & iecur bina viscera in hypochondriis sita, si vehementer doleant, id fit vel propter fortem inflammationem, vel ob spiritum flatuosum; si ob hunc superueniente febre doloris fit solutio: Quibus ait Hipp. iecur vehementer dolet, iis febris superueniens soluit dolorem: febrili nempe calore flatum discutiente. Inflammationi autem non superuenit febris, sed ab initio adest: nec dolorem soluit, sed multo eum reddit auctiorem. Porro febrilis calor quod flatum discutiat, vel ex eo patet, quod qui auruginosi sunt, ex flatu passionibus raro corripiantur, ob eam causam, quod calida eorum constitutio sit, dicente Hippocrate: Auruginosi non multum
 sunt

*Aph. 52.
lib. 7.*

*Aph. 78.
lib. 5.*

sunt ventosi. Calida namque huiusmodi corporum dispositio, utpote biliosa, haud patitur flatus accumulari, eosque dominium exercere, sed ilico resoluit & conficit. Phlegmaticis vero, & qui humido & frigido ventriculo sunt, item & sanguineis admodum sunt familiares, facilisque his in colicum dolorem prolapsus. Quod autem colici dolores vehementissimi maius periculum adferant, quam mitiores; & omnimoda excrementorum & flatuum retentio, horumque; in vna coli parte fixa collectio difficilior sit, quam si vagabundi per omnia discurrant, lippis & tonsoribus, nedum medicis, notissimum esse existimo. Quare etiam minus aderit periculi, cum per injecta clysmata flatus elicitur, recrementa deiiciuntur, indeque leuatur dolor, quam si nihil horum eueniat. Atqui delirium, contractio neruorum, animi deliquium, partium extremarum frigiditas, sudor frigidus, vomitus continuus, omnimoda faecum retentio, si a flatibus excitentur, (quod fit dum hi a venenata materia originem sumunt) lethalis morbus est, & horribili conuoluulo in-

tereunt miseri. Optimum itaque est corpus a flatibus prorsus liberum esse, aut saltem eos facile discuti. id quidem haud fieri potest, nisi sedula præcautione, quam prophylacticen Græci appellant, bona victus ratio in sex rebus non naturalibus sita instituat.

De victus ratione in flatibus observanda. Cap. 12

IN victus ratione probe instituenda, ne flatus in corpore generentur, aut si geniti sint, cito discutiantur: quatuor veniunt observanda iis potissimum, quorum generationi obnoxium corpus sortiti sunt: Ordo, Modus, Tempus, & Substantia. Ordo in eo consistit, ne prædium aut coenam a poculis incipiant: aut ilico post bolum vnum aut alterum (qui deprauatus mos apud multos inualluit) magnum haustum ebibant. Verum tum demum moderata potio conuenit, cum magna cibi pars præassumpta fuit. Liquida deinde præcedant durioribus, laxantia astringentibus: & quæ facilis concoctionis sunt, iis quæ conficiuntur molestius. Modus etiam observandus est, ne videlicet maior cibi quantitas

titas

titas assumatur, quam ventriculus sine
 difficultate superare possit: quod fiet, si
 cum aliquali edendi desiderio a mensa
 discedatur, nec copiosior potus ingera-
 tur, quam siti sedandæ, & deducendo ali-
 mento conueniat; alioqui corpus tum
 cibi, tum potus saburra prægrauatum,
 ad vitæ munia redditur ineptius, & ca-
 lor natius opprimitur. Nonnulli fa-
 ne aqualiculi, quorum venter sesquipedem
 prostat, nunquam satisfactum appetitui
 existimant, nisi vel soli etiam integras
 amphoras pitissando absorpserint: vel
 in symposiis ingentia vasa vno spiritu ex-
 iccarint, nec minus tamen edant. Alij au-
 tem vsque adeo assueuerunt potui, vt vel
 nihil, vel parum admodum solidi nutri-
 menti admittant: quo fit vt in eiusmodi
 immoderata humoris ingluuie, fluctua-
 tiones & inflationes generentur, impo-
 tente ventriculo tantâ commode quan-
 titatem complecti. Temporis item ha-
 benda ratio, ne ieiuni, vel inter duos pa-
 stus, vel post absolutam coenam cum cu-
 bitum conceditur, vel etiam in lecto bi-
 bant: tum etiam ne cibo nouo ante prio-
 ris digestionem infarciantur, vel co-

missando in coena vsque prandium, aut in maiorem noctis partem coena protrahatur. Quippe & ab iis quæ substantiæ suæ crassitie, & lentore exiles corporis meatus obstruunt, cibus nempe crassum viscidumque humorem generantibus, difficilis coctionis, carne scilicet sale condita, aut fumo exsiccata, siue bubula ea sit, siue suilla; deinde natura sua multum frigidis, acidis, & austeris, summo cū studio abstinendum. Fructus quoque omnes horarij tam crudi quam cocti: verum illicane peius & angue exhibilandi ab usu sunt. Item legumina, acetaria, lac, & quæcumque ex lacte fercula fiunt: placantarum item omne genus, pemmata, lagana, rhyemata, itria, taganità, & id genus alia, ac cum primis quod ex lacte, libo dulciario vel melle, ouis & butyro in sartagine aut furno frequenter nostrates mulierculæ solent ad delicias concinnare: tum etiam quod ex caseo recenti, beta, pasta, ouis & oleo varie fit, Itali tortam nuncupant, euitanda sunt. Nocentissima quoque sunt, quæcunque ex pasta Italis fiunt Turtellæ, Lasaniæ, Maccaroni, Vermiculi, & id genus

genus permulta ad palatum doctissime constructa. Crassissimis enim humoribus corpus implent, & calorem natiuū ita obtundunt ac opprimunt, vt deinceps coquat deterius, inque tantam lenticiem & humiditatem vires suas exercere vix queat. Sed hic obiiciet mihi quis ex eorum numero, qui hæc in deliciis maximis æstimant, quique contemptis melioribus deteriora gulæ causa prosequuntur, per multos auidissime illa copioseque vorare, incommodi tamen nihil aut parum admodum sentire. Quibus quidem hoc pacto responsum volo: Commune esse omnibus ex pasta alimētis, crassos glutinososque humores, & maximam excrementorum vim in corpore coaceruare, eius vias obstruere, flatibusque creandis promptam materiam subministrare. Verumtamen si in bonum & firmum stomachum incidant, comodeque (quod vix fieri posse iudico) coquantur, & nullam videantur notatu dignam noxam inferre: id non arguit ex se innoxia illa esse. Certissima enim res est, vel plebi nota: Ingentia vasa vno exiccare spiritu, humanæ naturæ esse

perniciosissimum : & cicuta pharmacum presentissimam Socrati attulisse necem. Quare nihil concludit ille, qui propterea has res innoxias, & minime vituperandas probare studet: quod bibaculus quispiam magnos congios euacuet, & anus illa Atheniensis eius cicuta affueverit, & per consequens, quod vnus & item alter ex pasta alimenta conficiat. Suauia enim quæ magna cum voluptate assumuntur, ea arctius complectitur, omnique ex parte appressus concludit & retinet ventriculus, atque multo facilius concoquit. Quare tria in vniuersum sunt, quæ nutrimenta ex sua quidem natura noxia, efficiant innocentiora mitioraque: vsus nimirum seu consuetudo, voluptas & ventriculus firmus & validus: nam & euchyma cibaria ventriculum, si ea respuat, subuertunt: & saxatiles pisciculi, si infirmus is sit, molestiam pariunt. Ceterum illi si meis monitis fidem minime habeant, saltem moueantur diris Constantini Aphric. minis, quibus gulosos illos territat: Non gaudeant, ait, malo cibovtentes; quoniam si in presenti non læduntur, in posterum percussionem non
eua-

euadent. Eodem pertinet ciborū varietas, quæ non mediocriter facit ad cruditates, & innumeros flatus in corpore multiplicandos: confunduntur enim plurima diuersissimarū naturarū, quæ dū inæqualiter concoquuntur distribuunturque, necessariū est, inde labor caloris innati consequatur. pisces deinde cetacci prægrandes, palustres, lacustres, quiq; in coenoso fundo versantur, & ex putrilagine omniq; impuritate victitant, deuitandi. carnes enim eorū viscidæ sunt & glutinosæ, multumq; excrementitiæ & frigidæ. Abstinebunt etiam ventosia vino plus æquo refrigerato, ab aquæ potu, & a magno haustu cereuisiæ ex frigido penuario depromptæ, idq; potissimū cum corpus externis caloribus æstuat, aut immoderato exercitio & labore fatiscit: ab omni deinceps aeris excessu, præsertim frigido, qui confertim ventriculi regionem vestibis haud probe munitam contingat; & a pedum immoderata frigiditate & humiditate. Sæpe etiam saxis diutius insedisse, grauissima peperit ex flatibus symptomata. Otium insuper & diurna somnia inprimis cuitabit. vapores enim

enim

enim eleuant, sed non discutiunt; concoctionem aggrediuntur, sed non perficiunt. vnde cruda generantur phlegmata, flatuum vera materialisque causa. Ceterum cum ventriculus aut intestina in praesentiarum flatuoso spiritu distendantur, a cibo & potu tum omnino abstinere, ac tenuem victum instituere, sobriusque esse praestat. Etenim cum corpori solitus cibus aut subducitur, aut ex toto circumciditur, nativus calor cibi alteratione & concoctione minime implicatus, agilis, vegetusque, per omnia diffusus, ubique suam vim exerit & inualescit, ac primum quidem crudos humores concoquit, crassos attenuat, lentos detegit, flatibus generandis causam adimens, per patentem vias eos excludit, generatosque dissipat & resoluit, & quo amplius eleuentur impedit: utque semel dicam, haec sola inedia, sufficiens medicina est ad quemcumque ex cruditate & flatibus affectum dissipandum. Verum quidem est, quod ab iis ipsis cibi parsimonia extenuatis, in vacuo corpore multo maior molestia ex fluxu & refluxu subnascatur. Atqui haud diuturnum, hoc est, prope diem

pedicem

pediem enim erupturi tum sunt, & ab
 omni dolore infirmos liberaturi: multo
 tamen felicius id eueniet, si ab exercitio
 non omnino alieni fuerint. Hippocratis *Epid. 6.*
 enim doctrina est, hanc nostram senten-
 tiam comprobans, digna sane quæ aure-
 is characteribus singulorum foribus in-
 scribatur: Non satiari cibis, & impigrum
 esse ad labores. Porro exercitiorū multa
 genera recenset Galenus, luctam, pancra- *De Sanit.*
 tium, pugilatū, cursum, & id genus plu- *tuend.*
 ra, quæ hic explicare præter institu- *lib. 2.*
 tum præterq; rationem foret. Hoc vnum
 nobis sufficiat, quod moderata corporis
 exercitatio, siue per pilam palmariam in
 sphæristeriis, siue per dimicationem, cur-
 sum, obambulationes, aut quouis a-
 lio modo, ieiuno stomacho vacuoque
 excrementis corpore instituta, mi-
 rifice omnes animæ facultates recreat,
 natium calorem per vniuersum cor-
 pus diffundit, humores concoquit di-
 geritque, membra singula prompta, &
 ad suum officium agilia reddit, aluum
 soluit, tantaque efficacia flatus excutit,
 vt par sibi remedium non habeat, nul-
 lumque magis sincerum, magisque tutū

sit, quam tempestiua exercitatio coniun-
 cta parsimoniam. Alimenta itaque pauca
 sint, eaq; sinapi, aut alio quouis cōdimē-
 to extenuante calfacienteve (nisi corpo-
 ristotius dispositio biliosa aut sanguinea
 obstet) condita. Inter olera, Saluiam,
 hyssopum, thymbram, foeniculum,
 maioranam, pulegium, calamintham,
 hisque similia vsui sibi esse sciat infirmus.
 Carnes quib. vescetur, sint assæ, aroma-
 tum accessu plerumq; conditæ, aut Sal-
 uia & roremarino suffixæ. Panis sit cli-
 banites optime fermentatus, habens sibi
 quoduis ex seminib. calidis, foeniculum,
 anisum, petroselinū, vel melanthiū, quod
 Git vocant, admistū. Vino vtatur potē-
 te, si ab imbecillo calore ij geniti sint: Sin
 biliosū corpus sit, aut plethoricū, aquo-
 so, eoq; pauco. Statim a cibo sequentiū
 puluerum vsus sit flatulentis, eosq; hi fa-
 miliares sibi habeant; mirum quanta id
 fecerint vtilitate. Stomachum namq; ro-
 borant constringuntq;, nec sinunt vapo-
 res alimēti in cerebrum efferri, calorem
 natiuū excitāt, concoctionem accelerāt,
 chylū digerūt, excrementa deorsum pro-
 pellunt, & quod vsui nostro accōmoda-
 tissimum

DE FLATIBVS. 99

rissimū iudico, impense flatus dissipāt, vt

℥ Anisi conditi ℥ iij

Sem. fœniculi ℥ i β

Coriand. præparat. ℥ i

Cymini, carui, Sefelios in vino albo
maceratorum, vt ingratus sapor mi-
tescat, añ ℥ i

Cortic. citri sicc.

Cinam. crassi añ ℥ iiii

Sacchari albi duplum omnium. fiat pul-
uis, cuius cochlear vnum sumat post ci-
bum, nec amplius bibat.

Vel sic.

℥ Coriand. præparat. }
Sem. Carui } añ ℥ i
Anisi }

Rosar. rub. }
Mastich. } añ ℥ i β

Menth. sicc. ℥ i

Nucis moschat. }
Cinam. Cubeb. } añ ℥ β

Redigantur in puluerem tenuissimum,
& cum sacchari rosac. tabuli ℥ viii. mi-
sceantur, sumatque cochlear vnum post
pastum. Sub vesperum etiam absoluta
fere coctione alimenti, vtile erit radi-
cis helenij conditi, aut zingiberis cru-
di aut conditi drachmam vnam den-

tibus leniter commansam inglutire, gē-
 tianæ etiam aut imperatoriæ radices, cu-
 bebarum saccharo incrustatarum, aut
 piperis albi grana duo aut tria dentibus
 duntaxat confracta & deuorata, mirifice
 tardam concoctionem adiuuant, & fla-
 tus in vētriculo collectos dissipant. Idem
 quoq; præstant matutino tempore, post-
 quam excrementa deieceris, sumpta. Si
 interim aliud sua sponte non deiecerit,
 arte proritanda erit medicamentis illis,
 quæ benedicta appellantur: Vt est Tere-
 binthina optima, cuius ʒ iij in vino albo
 bis terue lotas & nebulis inuolutas, ante
 prandium deuoret, vel Rhabarbari ele-
 ctiz ʒ ʒ commansam deglutiat: vel su-
 mat hora vna ante coenam aloes optimæ
 ad formam pilulæ redactæ scriptulum v-
 num, vel medullam cartami cum cari-
 cis: cassiam hic, quod flatulenta sit, non
 admiserim. Hactenus de prouidentia &
 victus ratione in flatuosis affectibus ser-
 uanda, satis superq; dictum arbitror: quæ
 si longa cuiquam videbitur, aut dolor agi-
 tatis flatibus inducias non dederit, cu-
 ratio quæ per medicamenta fit, venit
 instituenda.

Do

De communi flatuoforū affectuū curatione. Cap. 13.

Mirabitur forsitan quis, quod quæ Symptomata antea recensui, eorum iam curationem instituam, cum per se nullam illa admittant. Sed is mirari puto desinet, vbi intellexerit nos legentium vtilitati consulere volentes, id fecisse. Qui enim flatuosum spiritum dissipat, causam aufert morbi: qui intemperiem corrigit, conformationis vitia emendat, & vnitatis solutionem restituit, is morbum curat. Ceterum qui ex his natum dolorem respicit, hic ad symptoma intentus est. Quapropter nos morbos flatulentos prius symptomata nuncupantes, ad dolorem quem inferunt diuersis in locis respeximus, quo optima methodo oratio procederet, deinceps vero symptomatum mitigationem, morborū autem curationem instituimus. Curationis indicationem præbet affectus cognitio. Affectus est partium a flatu extendente distractio; quam plerumq; dolor, vt corpus vmbra, sequitur. atqui affectus vna cum symptomate ablata causa euanescit, & partes ad pri-

stinum naturalemq; recurrunt habitum. Tribus itaq; remediorum generibus veniunt curandi ex flatibus orti affectus, nempe victus ratione attenuante, calefaciente modice, & exiccante, quemadmodum copiose satis capite præcedente explicatum fuit. Secundo medicamentis obstructions aperiētibus, crassam viscosamq; materiam incidentibus & purgantibus: quorum locupletem satis supellectilem singulis curationum capitibus te inuenturum existimo. Tertio potissima ratio consistit in flatibus quam citissime (antequam vires, doloris vehementia frangantur) discutiendis. Discutiuntur autem tenuium partium medicamentis: quæ si doloris particeps sit affectus, eam habeant facultatem, vt dolorem mitigare, caloris imbecillitatem roborare, caliginosum spiritum extenuare, & partium densitatem recludere possint: pro affectarum autem partium differentia, tum curationis materia mutatur, tum facultas intenditur aut remittitur.

De curatione doloris capitis. Cap. 14.

Porro variis in locis, vt paulo ante diximus, ille suam exercet tyrannidem. Quemadmodum (inquit Gal.) in ventris & intestinorum regionibus ob caloris quidem inopiam, interdum ex cibo & potu vapor flatulentus producitur, propter imbecillitatem vero facultatis comprehensiuæ adeo inflantur atque replentur ea organa, vt ipsius quidem repletionis gratia tendantur: ob tensionem autem impense doleant: sic etiam in partibus, quæ ad caput pertinent, possunt hæc eadem contingere: flatus enim vaporosus, atque eo adhuc magis viscidus, crassusue humor eum fouens, angustiis meatuum capitis adeo vehementer impingitur, vt multo quandoque tempore ad curationem opus sit. Ab huius curatione auspicati, ad reliquarum partium mala condescendemus. Primum itaque flatus siue in cerebri meatibus solus oberret; quod ex motione doloris de loco in locum, & ex distensione citra grauitatem ac pulsus intelligitur: siue pituitosi humoris illum fouens multitudo subsit, sicque

*De compos.
med. secund. loc.
lib. 2.*

cum distensione adsit coniuncta grauitas, & sensus frigiditatis: aut demum ex subditis corporis partibus in caput is influat, haud parum refert, ad rectam curationis methodum. Nihilominus tamen ab iisdem plerumque curationis initiis, in flatuorum affectuum curationibus auspiciandum existimo: partim equidem ex capite in totum corpus reuellendo, partim affecto loco remedia adhibendo, reuocamus cathartici per os sumptis, vel acribus enematis. Enemata autem in hunc vel similem modum optime fieri poterunt.

℞ Maluæ, Mercurialis, Caul. rub. calaminth. añ M ß. Fl. Camomill. surf. añ p i. fiat decoctio in suff. quant. aquæ ad mediæ partis consumptionem. In colaturæ t̄b i ß dissoluantur

Diacatholiconis

Sacch. rubri añ	℥ i ß
Sp. hieræ simp.	℥ ii
Ol. anethini	℥ iij
Salis modicum.	

Mistis omnibus, fiat enema, quod iniciatur ante pastum, non tepide quidem; tepida enim inflant; sed calide, idq; sensim

sim

sim, ne vi & impetu flatus magis sursum magnis torminibus compellat. optimum profecto hoc medicamentum est, quod sine vlla molestia intestinorum obstructions resoluit, dura stercora euacuat, & flatus, propria alioqui sponte in caput influentes, reuellit. Hoc eiecto, alter ex carminatiuis compositus clyster administrabitur.

℞ Rad. Althææ ℥ii Maluæ, calaminth. pulg. Rutæ, Saluæ, añ Mi. Fl. Camomill. Stœchad. Anthus añ pi. Sem. Anis. rutæ agrest. Cubeb. añ ℥iii. pulpæ colocynth ℥i. fiat decoctio secund. artem. In huius decoctionis per colum transfusæ ℔i. dissoluantur:

El. de dactylis ℥ i

Hieræ logod. ℥ ii

Sacch. rub. ℥ i ℔

Ol. rutac. ℥ iii

Salis gemmæ ℥ i

Misce, fiat clyster ante pastum iniiciendus: potentissime sane materias sursum vrgentes, capitique impactas retrahit & reuellit, flatus discutit, & cum fæcibus educit. Verum si enema displicuerit, aut hæmorrhoides cæcæ, aliue sedis affectus, quo minus admittatur, impedimento fuerint, hoc leni pharmaco vtatur ad

communium excrementorum (dura existente aluo) educationem.

℞ Diacatholiconis ℥i

Sp. hier. simpl. ℥i

Misce & cum saccharo fiant boli. dentur inuoluti nebulis. aut fiat in forma liquida.

℞. El. lenitiui ℥vi

El. de Succ. ros. ℥i

Sir. ros. solut. ℥iβ

Dissoluantur in decoctione Fl. & fruct. cordialium, fiatq; haustus. Leniter laxata aluo, si caput multis crassis viscidisque humoribus obsessum videbitur: portiones eos attenuantes & incidentes ex decoctione hyssopi, pulegij, Calaminth. Saluiæ, floribus stœchados, & roris marini, cum Sirupo de stœchad. melle anthus. eiusq; farinæ aliis in hunc modum concinnari poterunt.

℞ Hyssopi

Saluiæ

Calaminth.

Fl. Stœchad.

Anthus

Camemel.

} añ M i.

} añ p i.

Sem. pæoniæ maris ℥i

Anisi, dauci, petroselini, añ ℥ij

Coquantur secundum artem lento igne
ad

ad lb i colaturæ clarificatæ, addantur, Sir.
de Stœchad. mellis anthus. an. ℥ i β. Aromati-
zetur cum Cinamomi ℥ i. fiatque Apozema
pro tribus vicib.

Præparatis hoc pacto humoribus, flatibusque
vtcunque attenuatis, purgabitur
sequentibus pilis.

℥ Mas. pil. Aur. ℥ i.

Trochisc. alhand. gr. iij.

Misc. & cum Sir. de stœchad. fiant pilulæ
quinque, deaurentur, sumatq; circa me-
diam noctem. Vel in forma liquida.

℥ Agarici ℥ ii

Salis gēm. } añ ℥ β

Zingiber } añ ℥ β

Turpet } añ ℥ β

Infundantur per noctem in aquæ stillat. Sai-
viæ & Hyssop. an. ℥ ii. postea exprimantur for-
titer: expresso adde Elect. Indi mai. ℥ ii. el. de
Succ. ros. ℥ i. Sir. de stœchad. ℥ i. Misc.

His ita peractis, & si opus fuerit, reitera-
tis, dolor ille a flatu distensus, si nec-
dum cesset, ad localia medicamenta
ex Galeni consilio est properandum:

Aliquando enim, ait, adeo vehemen-
ter in angustiis meatuum flatus vapo-
rosus, atque eo adhuc magis viscidus
crassusue humor impingitur, vt multo
tempore ad curationem sit opus. ac sane

*Lib. 2. de
compos.
med. sec. loc.*

quæ sic infarctæ sunt, attenuare oportet,
 dilatarique meatus per quos excernan-
 tur, habita simul prouidentia, ne quid al-
 iud amplius influat, utq; pars affecta cor-
 roboretur, ne ipsa flatulentum spiritum
 gignat. Maxime itaq; ex usu fore iudico,
 ut post institutas, ita ut diximus, tum præ-
 parationes, tum purgationes, habeatur
 capitis ratio: quod optime fiet per cu-
 curbitulas cæcas, si nulla sit sanguinis
 repletio: vel cum scarificatione, si hæc
 adsit, scapulis affixas. Hic vulgus reme-
 dium quoddam habet vile satis, non si-
 ne ratione tamen inuentum, & cum fe-
 lici successu sæpius comprobatum; quod
 in gratiam studiosorum hic libuit ad-
 iungere. Rapum sub cinere coquitur,
 a quo cocto aufertur ea pars secun-
 dum rotunditatem, cui herba ipsa im-
 plantata erat, & calidissime pro tole-
 rantia ægri post aures applicatur: qua
 tepescente, altera ut prius calens sub-
 stituitur, reiteraturque hæc actio, do-
 nec flatus discussus est, & ablati do-
 lor: solet enim breui tempore id fie-
 ri. quod autem dolenti lateri applica-
 ri debeat, aut utrique, si totum caput
 doleat

doleat, omnibus puto notissimum. In dentium doloribus a flatu excitatis, eodem modo vsurpatum convenit. Hæc si nondum sufficiant, odoramenta, quæ sua tenuitate facile cerebrum subeuntia, flatuum crassitiem extenuant, vt sunt castoreum, vel semen Git in aceto acerrimo maceratum: Aut inungat nares & aures oleo de castoreo, vel de Spica, vel etiam oleo communi, in quo coxerint, Euphorbium, Castoreum, Ruta, calamintum, aut Semina pæoniæ, actus calidis. Dehinc ad masticatoria deueniendum, quæ pituitæ reliquias facile educant, & calida sua temperie flatum discutiant.

℞ Mastich. ʒ ij

Rad. pyrethri

piperis albi

Cort. rad. capp.

} añ ʒ β

Cum aceto Scillitico formentur pastilli, mane post reddita excrementa masticandi, vel sic:

℞ Rad. pyrethri

Staphidisagriæ

Nucis mosc.

Zingiber.

Piperis albi

Mastich. ʒ ij

} añ ʒ ii

} añ ʒ β

Formentur pastilli cum aceto acri, quorū
 quilibet sit pondere ʒ ʒ, vel duorum
 scrupulorum. poterit etiam tentari quod
 materiæ post euacuationes reliquum est
 errhinis medicamentis elicere, quæ hanc
 quidem non dumtaxat prouocant, sed &
 strenue tum propter agitationem, tum
 etiam ob horum calidam temperiem
 spiritus dissipant.

℞ Helleb. alb. ʒ ii ʒ

Staphisagr.

Piper alb. añ. ʒ i

Zingiberis

Caryophyll. } añ. ʒ ʒ

Sem. nigell. }

Cum pauca terebinthina, & parum ce-
 ræ, fiant errhina caryophyllis paulo ma-
 iora. Horum loco potest naribus attrahi
 succus caulium rub. radicum ebuli, i-
 ridis, aut alterius cuiuspiam, per se aut
 cū aqua maioranæ aut betonicæ & mel-
 le mistus. Postquam hunc expurgandi ca-
 pitis modum per aliquot dies prosecuti
 sumus, nec amplius quicquam aut parum
 saltem pituitæ cerebri meatib. adhuc in-
 farctū esse putauerimus: tempestiue tum
 ad ea quæ caput exiccant & corroborant.

fla-

flatusq; discutiunt, transibimus. Huiusmodi cum primis sunt lotiones capitis ex lixiuio. Lixiuium iuxta Gal. lib. 7 de facult. naturalib. est velut ablutio cinerum: ex aqua enim & cineribus id facimus: verbi gratia, libris tribus aquae, libram vnam cinerum infundimus, sarmentorum & salicis maiorem copiam, brassicae autem & fabarum minorem sumentes. Hi enim magis acres sunt, & omne lixiuium pro cineris qui eluitur natura, vires habet. Vehementer quidem lixiuium abstergit, exciccat, & absumit flatus, flatulentos & oedematosos tumores dissipat, incoctis in eo maiorana, betonica, asaro, baccis lauri & iuniperi, roremarino, & similibus, aut ex horum decoctione factum lixiuium; ut exempli gratia:

℥ Absinthii	}	an̄ pi.
Salviae		
Rorismar. sicc.		
Thuris, milii tosti	}	an̄ zi
Ros. rub. siccarum		
Fl. Camomel. stœchad.		
Bacc. iuniperi		
Sem. pœoniae		

Caryophyllorum, Piperis longi, Cubeb. li-
 zni aloes an̄. ʒj. puluerizatis omnibus, fiat

sacculus interbassatus seu interpunctim cō-
 futus ex serico, tiaræ figuram repræsentans.
 Utatur subinde Diacymino, diatrion-
 pip. diacalamintho, seu confectione e
 baccis lauri ieiuno ventriculo, idque po-
 tissimum cum flatu, qui capiti mole-
 stus est, frigidus sit, vel a frigida causa eū
 fouente ortum habeat. Ceterum si spi-
 ritus flatulentus vna cum dolorifico ca-
 lore (in qua sententia Gal. est lib. 2 de cō-
 posit. medicament. secund. loca) in capi-
 te præpolleat: in principio quidem re-
 pulsoria curatione est vtendum, quæ ex
 facultate refrigerante constat. Quod vbi
 factum moderate est, ex mitigatoriis &
 concoctoriis quippiam ad repulsoria
 miscere oportet. Dein discussoria addē-
 da, ita vt paulatim repulsoria detraha-
 mus, donec pharmacum ipsum plurimū
 digerens attenuatoriumq; reddatur, mi-
 nus autem concoctorium & mitigatori-
 um, ad hæc & discussorium sit. Quin &
 acetum, cum repulsoriam simul & arte-
 nuatoriam, imo & discussoriam habeat
 facultatem, vtpote quod secūdam tem-
 periem frigiditate quadam tenuium par-
 tium præpolleat, non secus quam ex-
 quisi-
 te

quisite serenus boreas: atqui per se solo aceto vtendum non erit, ob facultatis ipsius vehementiam, sed cum rosaceo, portulacæ, polygoni seu solani succo: aut rosaceum cum oui albumine & aceti momento stuppis imbibitum sin- cipiti applicandum.

De curatione sonitus aurium a flatuoso

Spiritu. Cap. 15.

Siquidem spiritus flatuosus in sensus auditorij organo se insinuauerit, pertinaciterque (quod ex tinnitu, strepitu, stridore, sibilo, & murmure facile colligere est) inhæserit: post generales particularesque euacuationes, quas ex præcedente capite huc transferre licebit: non abs re erit loco affecto in hunc modum consulere, vt auribus ipsis ad- moueantur medicamenta incidētia & exiccantia; oleū nimirum amygdalarū amararum, aut id in quo castoreū, cu- minum, ruta, seu nardus, fuerint inco- cta: quib. aceti tantillum & mel admi- scere poteris, si vehementius attenuare ac discutere animus est: quæ omnia affe- ctæ auri instillētur. Mirifice etiam iuua- re docet Aëtius castoreum & spica nar-

h

di æquis portionibus cum aceto & rosaceo mista & auri affectæ instillata. porri etiam succus cum lacte muliebri aut rosaceo infundatur: aut hoc,

℥ Nitri
Myrrhæ } añ ʒi
Veratri albi ʒss
Castorii ʒi

Terātur, & cum rosacei & aceti æqualibus partibus guttatim instillentur. Verū tamen melius hoc medicamentum operabitur, si prius suffitus fiat per embotum ex sequenti decocto mane & vesperi.

℥ Calaminth. }
Maioranæ } añ Mi.
Centaur. min. }
Rorismarini }
Bacc. Iuniperi Pi
Fol. lauri & absinth. añ Mß
Lupin. num. x. aut xii

Lumbricorum in vino lotorum & in sindone ligatorum Pß.

aquæ partem vnam,
Vini albi partes duas.

Coquantur & seruentur pro suffitu post quem ilico instillentur tepidæ aliquot guttulæ supradicti medicamenti

aut

aut si mauis illius, quod huc ex Reneri Solenandri consilio quarto transcribere placuit, obturatis postea auribus gossipio aut lana succida.

- ℥ Olei veteris ℥ ii
- Ol. porrorum
- Ol. amygd. amar. añ ℥ i
- Succi rutæ
- Succi raphani añ ℥ β
- Vini maluatici ℥ i β

Bulliant in ampulla vitrea ad succorum & vini prope consumptionem. deinde adde

- Spicæ nardi
 - Colocyntidis
 - Castorij
 - Masticis pulueratorū
- } añ gr. ii

postea occlusa ampulla bulliat in duplici vase quod balneum Mariæ vocant per horas tres. auferatur ab igne, & in alio vase seruetur ad solis æstum per paucos dies, donec liquor clarescat: postea coletur per linteum subtile & exprimat, & adde musci granum i. β. dissoluatur optime & seruetur in vsum. Interim dum vtitur suffitu, sunt continendæ & conterendæ dentibus fabæ, aut pisa aliquot. nam dum hoc fit, auditorius me-

atus obseruatus est magis patere, quo
eó fumus magis penetret. Huic virtute
& efficacia simile est medicamentum
quod sequitur.

℞ Succ. alliorum	} añ ʒi
Succ. calaminth.	
Aquæ vitæ	} añ ʒ℥
Ol. laurini	
Ol. amygd. amar.	
Aloes hepaticæ	
Myrrhæ añ ʒi	
Croci gr. iiij.	

Redigantur hæc in puluerem tenuissi-
mum, commisceanturque omnia, iis-
que impleantur cepæ duæ magnæ exca-
uata, contegantur, & assentur sub cinere,
& diligenter fortiterq; succus expri-
matur. Huius aliquot guttulæ sæpe in
aures instillentur, & potissimum mane
& vesperi post suffitum. Vinum etiam
decoctionis florum chamæmeli & lauā-
dulæ optime collectos flatus discutit
per interualla calide infusum, nec non
sacculus ex iisdem floribus, roremarino,
stœchade, absinthio & calamintho cō-
cinnatus & interbassatus, atque post su-
pradictos suffitus & inunctiones, ita do-
lenti auri impositus, vt per totam noctē
hære-

hæreat : eique patiens incumbet. interim dum iam dicta sollicitè administrantur, omittendum non erit quin lenibus enematis alius interdum eluatur, ne excrementorum cohibitio, nouam materiam suggerat.

De curatione doloris dentium a flatuoso spiritu contracti. Cap. 16.

Q Vandoquidem superius multis docuimus nihil flatui ad motus celeritatem deesse, & vel momento etiam densissima corpora peruadere : non mirum si sese in neruum qui dentib. subternitur insinuans, intensissimos, intolerabilesq; dolores, ob distensiones & frigidam intemperiem inferat. Horum itaq; curatio ad communium excrementorum educationem est ab enematis emollientibus auspicanda. Ut:

℞ Diacathol. ℥i ss	
Sacch. rub. ℥i	
Ol. Aneth.	} añ ℥i ss
Ol. Chamemel.	
Salis ℥i	

Dissoluantur in decoctionis communis clysterum ℥i. fiatque enema. Si edu-
h iij

Etis facibus magis reuellentem & flatuum
um crassitiem carminantem optes, ta-
lem construito.

℞ Rutæ, stœchados, Betæ, Centaur. minoris,
sing. M i. Fl. Sambuci, Hyperici, Chamemeli an. P i. Bacc. lauri, Sem. Cumini an. ℥
ss. Agarici, fol. Senæ Alexand. an. ℥ ss. fiat decoctio
secundum artem. In colaturæ ℥ i distil-
soluantur,

El. indi. mai.

Hier. logod. an. ℥ iiii

Mel. ros. col. ℥ ii

Ol. laurini ℥ iii

El. de bacc. laur. ℥ ii

mistis omnibus fiat enema.

Porro enemata si non admittant ægri,
pilulæ aloes non lotæ, pilulæ de hiera
simplici, pilulæ aureæ & cochiaë ex usu
erunt; præparata tamen prius materia si
quæ subsit, sintque dolores remissiores.
Verum si dolores intensissimi inducias
non dederint, & materia sit exigua, om-
ni tum posthabita tam præparatione
quam euacuatione ad id quod magis ve-
get respiciendum. dolor itaque quam-
primum sedandus. quapropter cucur-
bitula leuis cum larga flamma bis terue
spatulæ dolenti venit applicanda. postea

℞ Ni

℞ Nigellæ
 Cumini
 Rad. pyrethri
 Rad. petros. } an ℥ iiii

Coquantur in vino sufficiente ad consumptionem medietatis. cum colatura actu calida, diu multumque colluatur dens. efficaciter enim flatum extenuabit & discutiet, intemperiem frigidam corriget, multamque viscidam pituitam flatuum materiam eliciet. vel in aceti acerrimi quantitate sufficiēte bulliant radices pyrethri ℥ ss, piperis albi ℥ i. qua decoctione colluat vt prius, & pituitam expuat. poterit etiam sacculus in hunc modum concinnari & afflicto deti aptari exterius.

℞ Calaminth.
 Hyslopi
 Chamemeli } an. Mi
 Milij tosti
 Furfurum } an. Pi
 Salis
 Cumini ℥ ss.

Mistis omnibus fiat Sacculus: quo facto, ferro candenti fictili imposito affundantur aceti acerrimi cochlearia tria aut quatuor: exhalantem fumum
 h iiii

excipiat sacculus ollæ orificio apposi-
tus: sic enim simplicium vis excitabitur,
sacculus calfiet, & commode quod vo-
lumus efficiet. Solent etiam in hoc affe-
ctu nostrates mulierculæ, vt supra me-
minimus, pro magno secreto rapi sub
cinere calente assi infimum orbiculum
calidissimum post aures applicare. ma-
gna certe efficacia reuellit, & dolorem
sedat, vt ego, qui eius rei experientiam
& feci, & ab aliis factam obseruavi, te-
stari possum. Narcoticis vti in hoc affe-
ctu neutiquam consultum mihi vide-
tur: nimium enim congelatur & inspif-
satur flatus, ac instar crassissimæ nubis
neruosis partibus dentiumq; radicibus
impingitur, nec aliud congelando effi-
cimus, quā quod leue solatium in diffi-
ciliorem affectum abeat. Verum si in-
tolerabilis immensusque dolor ægrum
percoquat, coactusque sit medicus eo
remedij genere naturam consolari: sua-
deo vt narcotica vis calfacientibus re-
fringatur, vtque eadem opera & sym-
ptomatis, & causæ rationem habeamus:
quod ita optime fiet:

Narcoticum

℞ Pyrethri

Piperis añ ʒ i

Opij

Opij ʒ ss

Illigentur linteo, & ad horas duas vel tres infundatur in acetum acerrimum, & super dentem applicetur. vel,

ʒ Sem. hyoscyami
Staphisagriae
Pyrethri añ ʒ i.

*Experies san vel momento
vix sequentis pilula in
exquisitissimo non dolore*

Redigantur in puluerem tenuissimum: cuius accipe ʒ i. & cum aceto forti fiat pilula, quæ super dentem teneatur vnius horæ spatio: mirifice quidem dolorem consopit, nec effatu dignam intemperiem procreat: tametsi solis resoluentibus doloris acerbicatem lenire, si id fieri posset, magis pro voto esset.

*sed tormento:
pro cera. opij ʒ iij.
f pilula
cavitati dentis
inserbam, ce,
vā tegbam.*

De curatione ventosa pleuritidis. Cap. 17.

MOlestus admodum is dolor est, qui ex flatuoso spiritu in alterutro, vel utroque etiam latere subnascitur, cum sese ille in thoracis cauitatem, vel inter membranas costas succingentes ingerit. Tum enim ad similitudinem veræ pleuritidis tussiculam, inquietudinem, febriculam interdum, sitim & dolorem distensuum adfert. Qui quidem dolor tametsi multis ex signis a vera pleuritide discerni & internosci possit

possit, nihilominus tamen Hippocrates ad maiorem securitatē iubet fomentis calidis dolorem pertentare: qui si ex fortu increseat, indubitatum relinqui ait, ex defluxu, & potissimum humoris calidi, eum produci. Sin mitescat, flatuosum spiritum hunc excitasse, aut leuem defluxionem eo decubuisse, quæ propter cutim ex fomentatione rariore effectâ facile expirat & resoluitur. Atqui consultū neutiquam est in hac pseudo-pleuritide, modo vehementior sit, solis fomentis contentū esse: verum oportet primo per intestina viam flatui sternere per quam erumpat. Excrementa enim communia plerumque in hoc affectu tam pertinaciter inhibentur, vel ex immoderatiore quiete, vel illorum siccitate & duritie per venas distributo humore, vel denique ex copia crassæ & viscidæ pituitæ obturatis meatibus vt sua sponte nihil aliud excernat, nec efflatus fieri possint. moueri itaque & exonerari debet natura enemate communi: quo ciecto aliud subiicere maiore vi atque efficacia ad reuellendum purgandumque præditum: quorum descriptiones

descriptions

scriptiones ex capite præcedente huc transferre haud difficile erit. Si quidem æger morosior ob inutilem pudorem, aut falsam in animo de enematis periculo conceptam persuasionem id minime admittat: sequens accipiat pharmacum ad fæcum communium educationem.

℞ Diacathol. ʒ iiii

El. de daët. ʒ ij

Sp. hier. s. ʒ ss

misce & cum saccharo fiat bolus, detur inuolutus hostiis. vel accipiat pulverem sequentem cum iure caponis aut vino albo.

℞ Pulveris Senæ præparat. ʒ iiii

Rhabarb. el. ʒ ss

Diagridij gr. ii.

Sp. Aromatic. ros. gr. viii

Sacchari q. suff.

Mistisque omnibus, fiat puluis: sumat in aurora. postquam hoc modo fæces sunt expurgatæ, & intestina vacua, consultum erit venâ iecorariâ affecti lateris secare, si sanguinis copia adsit, aut dolor vehemētissimus: alioqui minime suaserim: deinde per medicamenta localia et cū primis fomenta, tentāda est curatio.

℥ Calaminth.	} añ Mi.	
℥ Pulegij		
℥ Rorismarini		
℥ Rutæ	} añ Pi.	
℥ Fol. lauri		Mß
℥ Bacc. Juniperi		
℥ Fl. Chamæmel.	} an. ℥ iii	
℥ Sem. lini		
℥ Fœnogr.		
℥ Furfur.		

Coquantur in s. q. aquæ lento igne ad mediæ partis consumptionem: postea infunde tum herbas, tum ius ipsum in vesicam porcinam aut bubulam, & calide applicetur loco dolenti, aut immergatur in decoctum linteum quadruplicatum, vel potius spongia noua exprimat leuiter, & imponatur: cum tepescit, denuo immergenda, sæpiusq; hoc est reiterandum. Per hunc fotum pulchre crassus & crudus spiritus concoquitur, extenuatur, & discutitur. post fomentum illinatur locus oleo Chamæmelino, vel de amygdalis amaris, & panno lano albo calefacto contegatur. Sacculus etiam potest fieri ex ruta, thymo, absinth. Floribus Lauandulæ, Rorismarini, chamæmeli, Sem. nigellæ, Cumini, dauci,

dauci, Baccis lauri, aliisque infinitis, & eo modo quo cap. 16. diximus, concalfactus applicari. Ceterum cum hoc modo crassities flatuum extenuata fuerit, tempestiuum erit, quatuor aut sex digitis sub dolente loco cucurbitulam magnam sine scarificatione cum larga flamma bis aut ter affigere. tum enim multo promptius, & cum minore ægri molestia extenuatus spiritus trahentem cucurbitulam sequetur, & dissipabitur facilius. Siquidem prius ob nebulosam & densam substantiam pertinacius parti impactus, inobediens & immorigerus cucurbitulæ erat. Quippe hæc ita administrata affectum si nondum tollant, intusve fouentem pituitam crassam & viscidam flatum habeat: poterit illa hoc modo per incidentia & extenuantia præparari.

℞ Rad. Irid. petrosel. helenij an. ℥ i. Cort. rad. ebuli & tamaricis an. ℥ iiii. Saluiæ, Rorismar. Hyslopi, Absinth. rom. an. Mß. Cuscut. Mi. Sem. 4. calid. mai. an. ℥ ii. passul. enucleatarum p i. liquiritiæ rasæ ℥ iiii. bulliant in suff. quant. aquæ ad medias partes. In col. clarificatæ lb i. dissoluantur Syrupi de quinque rad. ℥ ii. Syr. de stœchade, Oxymellis squill.

squll.an. ℥ i. Sacch. quantum sufficit ad conciliandam suauitatem. Aromatizetur cum Cinamomi ℥ i ss. fiatq; apozema pro 4. vicibus bis de die sumendis. præparata materia sequente phlegmagogo expurgabitur.

℥ Agar. trochiscati ℥ iiii. Zingib. ℥ ss.

Infundantur in aquæ foeniculi & vini albi æqualibus partibus per horas xij. In forti expressione dissoluantur

Benedict. laxat. ℥ iiii

El. de Succ. ros. ℥ ss

Syr. de calaminth. ℥ i

Misce & fiat haustus: sumat diluculo cum custodia. vel,

℥ Turpet el. ℥ i

Zingib. ℥ ss

Sacch. albiss. ℥ ii

Redigantur in puluerem tenuissimum, & sumat cum iure pulli, aut vino tenui. Expurgata materia repetantur, si necessarium videbitur, fomenta paulo ante dicta cum inunctionibus & cucurbitulis. Interim diacymino vtatur: electuario de bacc. lauri, vel sequenti confectione.

℥ Conser. fl. Borrage } an. ℥ ss
 Conf. rad. Helenij }

Sp. Diacym. }
 Dianisi } an. ʒ i
 De bacc. lauri }
 Cinamomi ʒ ʒ

misce & cum Syrupo conseruationis corticum citri: fiat electuarium molle seu opiata: sumat ieiuno stomacho pondus drachmæ vnius, per se aut in decoctione florum Chamæmeli, & Seminis Anisi, aut cum vino albo dissolutum. Non alienum etiam a ratione erit locū dolentem cum calida manu in mixtura vini sublimati & olei amygd. amararum intincta diu fricare, & postea pannum laneum album calide applicare. Eadem prope ratione in pulmonum inflationibus est procedendum.

De curatione palpitationis ventosa.
Cap. 18.

Palpitationis symptoma cordis est, nempe eleuatio quædam ipsius atque depressio præter naturam a distendente spiritu facta, eo quidem molestius & periculosius ceteris ab eodem factis, quo nobilius viscus vitæ fontem afficit. Quandoquidem si multum offendat, aut diutius perduret, adeo facult-

tatem vitalem eneruat, vt ad lipothymiam, ac demum ad mortem repentinam permutetur. Sedulo itaque procurandum, vt bona victus ratione sollicitaque curatione cor corroboretur, flatus dissipentur, & quod omnium primum est, horum causa amoueat. Aer igitur lucidus sit ad calidum & siccum vergens, nulla aut nebulosa caligine, aut graui odore conspurcatus. Qui si natura talis non sit, arte paretur medicamentis suauem odorem spirantibus, & cordi familiaribus. Alienus æger sit ab animi vehementibus affectibus, præsertim subito timore & præcipiti excandescencia. A multo vsu vini (moderate enim sumptum conuenit) a venere, somno diurno, a potu frigido, ab iis deniq; omnibus, quæ capite de præcautione abũde satis diximus, abstineat. Aluus sua sponte laxa sit & fluxilis, aut mollibus enematis balanisve prouocata: vt,

℞ Rad. althææ ℥ ii. Herbarum quinque emollientium an. M i. Sem. Anisi ℥ i. fl. Chamæmeli P j. Agarici, fol. Senæ orient. an. ℥ iiii. Fiat decoctio ad ℔ i. in colatura dissoluantur

Diacathol. Sacch. rub. an. ℥ i

Hieræ

DE FLATIBVS. 129

Hier. s. cum melle ꝑ̄ß
 Ol. Camemel. Aneth. an. ꝑ̄ii
 Salis communis ꝑ̄i

misceantur omnia, fiatque clyster. vel
 fingatur Balanus communis ex melle
 cocto. cui, si magis validū desideres, ad-
 dentur hier. s. ꝑ̄i. aut hier. logodii ꝑ̄ß. in
 delicatulis vitellus oui cum salis modi-
 co, candela sebacea, ficus inuersa aut si-
 mile quiddam sufficiet. Quod autem
 cibi sint eligēdi pauci, immodicæ humi-
 ditatis & flatuum expertes, boni nutri-
 mēti, facilisq; cōcoctionis, præcipue assi,
 hyssopo, foeniculo, melissophyllo, Bor-
 ragine, caryophyllis, aliisue calidi & sic-
 ci tēperamēti cordialib. suffixi, aut ali-
 ter cū his elixādo præparati, omnib. no-
 tissimum esse iudico. Atqui quibus du-
 biū videri possit, an vena in hoc affectu
 secari debeat, cum sanguinis ablatio vi-
 tale robur (quod alioqui sine sanguinis
 vltiore cōmotione symptomatis no-
 mine infirmum satis erat) eneruet, nec
 morb. sui ratione, vtpote qui in sanguine
 non consistit, minime eā requirat? Re-
 spōdeo cum Galeno, mirificū sanguinis
 missionē esse præsidium vel in omni pal-

*Lib. 5. de
 loc. aff.*

pitatione: ait enim, Palpitatio visceris
 huius pluribus integra valetudine degē
 tib. tū adolescentibus tum adultis subi-
 to sine alio manifesto accidente eueni-
 re visa est; atq; omnes eos sanguinis de-
 tractio iuuat: atq; hoc accidente plane li-
 berati sunt qui post sanguinis missioneē
 vsi sunt victu & medicamentis quibus
 esset extenuādi facultas. Sanguinis itaq;
 ablatio prodest, magis tamen gratia re-
 uulsionis inhibentis ne ad ipsum cor iā
 imbecillum & affectum excrementa cō-
 fluant, aut ob palpitationis motū id ea
 attrahat: quam quod sui ratione eā de-
 sideret, cum ob flatuum frigiditatem
 in intemperiem frigidam potius quam
 calidam inclinet. Secabitur basilica
 dextri brachij, verum confertim & se-
 mel sanguis non effluet, sed reiterato
 ad maiorem reuulsionem: ni ætas, vir-
 tus aut aliud quiddam eorum quæ ve-
 næ pertusionem solent impedire, ob-
 stet. Facta hac euacuatione, extenuans
 victus, & medicamenta incidentia,
 spiritumque dissipantia, palpitationem
 curant. intemperiem enim frigidam
 cordi inductam corrigunt, id ipsum
 corro-

corroborant, flatus dissipant, fouentem
 eos pituitam absumunt, natium calo-
 rem efficiunt robustiorem, & omnes a-
 nimales naturalesq; actiones restaurant
 & consolantur. Porro medicamenta hæc
 præstantia, calida sunt, singularēq; vir-
 tutis vitalis roborandæ habent præroga-
 tiuam, vt sunt, diacinamomum, diaca-
 laminthum, dianisum, Aromaticum
 rosatum, diamoschus dulcis & amara,
 mithridatū, & theriaca Andromachi,
 quodlibet per se cum vino generoso &
 fuluo, aut cum aliis in forma mixturæ
 seu electuarij exhibitum: vt,

- ℞ Cort. citri sacch. conditi ℥ i ℥
- Conser. fl. Borrage. ℥ j
- Sp. Aromatic. ros. ℥ i
- Sp. Diamosch. dul. } an. ℥ ii.
- Sp. Diacalaminth. } an. ℥ ii.
- Sem. Citri } an. ℥ ii.
- Sem. melon. mund. } an. ℥ ii.
- Coriand. præparat. } an. ℥ ii.
- Corall. rub. ℥ i

Puluerisanda terantur minutissime, &
 cum Syr. de borragine fiat opiata: cuius
 quidem magnitudinem nucis Ponticæ
 diluat in vino maluatico seu alio gene-
 roso, & tribus horis ante pastum ma.

ne & vesperi ebibat, aut electuarium per se sumat, superbibatq; haustulū vini potentioris ad faciliore ad cor reliquaq; viscera trāsumptionem. Vel sic fiant in tabulis, quas lozengias barbari vocant.

℞ Sp. Aromatic. ros.

El. de Bacc. lauri an. ʒ β

Cardamomi |

Sem. citri } an. ʒ β.

Corall. rub. }

Sp. diacymini ʒ i

Redigantur in puluerem tenuissimum, & cum saccha. in aqua melissophylli dissoluto formentur morsuli, seu tabulae pondere drachmae vnius: quorum vna qualibet vice dabitur, mane tribus aut quatuor horis ante pastum, altera vesperi totidem horis post coenam, cum optimi vini vnc. iii. aut iiij. poterit etiā interdum vti loco vini simplicis, vinum quod Hippocraticum vocant, hoc modo confectum,

℞ Sacchari albiss. ʒ iiij

Cinamomi ʒ iii

Zingiberis ʒ β

El. de bacc. lauri

Gran. parad. an. ʒ ii

Vini generosi ℥ ii.

colentur per manicā Hippocratis, fiat-
que

que potus. Singulare huic palpitationi a flatibus remediū est, alternis vel etiā singulis dieb. nisi admodum molestum sit, sumere quatuor horis ante pastum Theriacæ Andromachi veteris scrupulos duos aut ʒss. cum vino decoctionis macis & Cinamomi. Extrinsic^o insuper epithemata imponātur oleū nardinum in quo ambra & moschus dissoluātur, si odorē æger ferat. Tenuioris fortunæ hominib. sufficiet vinū decoctionis melissophylli, roris marini, cumini & baccarū lauri pro Epithemate cum oleo amygdalarū dulciū & puluere caryophyllum, nucis moschatæ & cinamomi: ditioribus conueniet hoc quod sequitur-

℞ Aq. melissophylli
 Aq. flor. citri an. ℥ss
 Vini maluatici ʒiii
 Macis, Caryophyll.
 Nucis moschat. an. ʒi
 Sp. diambrae ʒiiii
 Sem. Citri
 Sem. Ocimi añ ʒii
 Croci ʒi.

Misce & fiant cordi Epithemata calide ante pastum. non minus ex vsu erit sacculus ita præparatus.

i iii

℞ Fl. anthus }
 Borriginis } an. p i.
 Chamæmeli }
 Sem. & cort. citri
 Ligni aloes
 Cinamomi an. ʒ i
 Caryophyll. }
 Cubebarum } an. ʒ ʒ.
 Cardamo. mai. }
 Croci ʒ i

Contundātur grosso modo, fiatque sac-
 culus ex serico interbassatus, qui vino
 maluatico nonnihil conspersus calide
 cordis regioni imponatur. Hoc modo
 procedendū existima in curatione pal-
 pitationis quæ sine fouente causa a solo
 spiritu flatulento ortum habet. Cete-
 rum si crassa viscidaque pituita fomi-
 tem flatui subministret, eam sic præpa-
 rando aggrediemur.

℞ Melissophylli, Borriginis, betonic. ca-
 laminth. roris mar. an. M ʒ. Fl. Stœchad. arab.
 Fl. persicorum an. P i. Sem. Ani. Cardamomi
 min. an. ʒ ii. passul. ab arillis mundatarum P i.
 Contundantur grosso modo in morta-
 rio, aut scindātur cultello, macerēturq;
 horis xii. in vini Rhenēsis & aquæ melif-
 sophylli an. ʒ ʒ. in ampulla vitrea, aut fr-
 etili

Et illico vitreato stricti orificij: postea co-
quatur in duplici vase, quod balneū Ma-
riæ vocant, bene obturato osculo, ad ho-
ras tres: demū colētur. In colatura clari-
ficata dissoluātur, Syrupi conseruatio-
nis corticum citri, & Syrupi de bysantiis
ana ℥ ii. aromatizetur cum Sp. cordiali-
um ℥ i. fiatq; (vt aiunt) Syrupus longus:
sumat diluculo per quatuor dies. Dein-
de hoc modo purgabitur.

℥ Agar. trochisc. ℥ i ℥
Zingiberis ℥ ℥

Infundantur per horas duodecim in iu-
re decoctionis melissophylli, cuscutæ,
calaminthæ, & hyssopi: postea ebulliant
ad tres aut quatuor ebullitiones, auferā-
tur ab igne, & exprimantur fortiter: ex-
pressi colati ℥ iiii addātur, syrupi de stœ-
chade ℥ i. El. indi. maioris, Bened. la-
xatiuæ an. ℥ ii. misce, fiat haustus quem
sumat hora quinta matutina. Hæc si
ob materiæ crassitiem & visciditatem,
nec dum suffecerint: aliis item qua-
tuor diebus illa præparabitur, verum
huiusmodi medicamentis, quæ vehe-
mentius extenuent & incidant, vt sunt
Oxymel simplex, Syrupus de duabus &
i iiii

quinque radicibus, & Oxymel squilliticum cum aquis distillatis melissæ, Scabiosæ, Hyssopi, & eius farinæ aliis: vel cum decocto origani, calaminthæ, hyssopi, pulegii, betonicæ, & rorismarini. vtatur cum syrups Theriacę Andromachi vel Mithridatis ꝑ ii, vel dianisi aut diacalaminth. ꝑ i. tum demum sic iterum purgabitur,

℞ Turpeti el. ꝑ i
 Diagridij gr. ii
 Zingib. ꝑ ss
 Sacc. albiss ꝑ ii

Redigantur in puluerem tenuissimum, & cum iure pulli aut caponis sumat diluculo. post ita institutas absolutasq; tū præparaciones tum purgationes resumat supradiçta medicamēta cordis robur confirmantia, & palpitationi appropriata. Ceterum si a melancholico humore flatus palpitationem efficiens excitetur, quemadmodum aliquando fieri experientia didicimus in melancholia hypochondriaca: præparabitur ille cum syrups de fumaria, de pomis, de Succo borraginis, de Epithymo seu syrupo conseruationis corticum citri, in decocto

cocto fumarix, pulegij, Borruginis, cucuta, summitatum lupuli, Absinthij, rad. polypodij & buglossę dissolutis. purgabitur autem cum confectione hammech, diasena, & diacatholicon: aut cum syrupo Ioannis Montani in hoc malo maxime efficaci, cuius descriptionem huic loco libuit adiungere.

℞ Myrobalan. omnium an. ℥ ss
 polypodii querc. }
 Fol. Senæ } añ ℥ i
 Epithymi }
 Liquirit. rasæ }
 Caryophyll. } añ ℥ ii
 Sem. citri }
 Cort. helleb. nigri ℥ ss.

Myrobalana contendantur grosso modo & macerentur spatio 24. horarum in septem Libris aquę fumiterrę: & si volueris medicamentum robustius, in septem Libris succi fumiterrę depurati. Huic infusioni postea reliqua adduntur, & bulliant ad consumptionem medietatis: colantur, leuiter exprimuntur, & totum decoctum in sex syrupos diuiditur, & vnicuique dosi miscentur syrapi de fumo terrę ℥ i ss. Syrupi de corticibus citri ℥ ss. vt sint decocti ℥ vi. Syru-

Pastius legit ℥ ss

pi 3 ii. hoc est legitimum doctissimi Montani apozema, efficaciter admodum melancholicum humorem, affectusq; ab eo excitatos debellās. Interim epithemata superius enarrata, reliquaque tum electuaria tum orbiculi aut morsuli repetita administrabuntur ordine & modo quo in præcedentibus dictum est.

De curatione inflationis ventriculi. Cap. 19.

INflatio ventriculi, quam *πνευματώσι* *γαστρός* nuncupant, est membranarum ventriculi, præter naturam a flatuoso spiritu extensio cū dolore. In hac equidem frustratur propria ventriculi actio, quæ concoctio est, quod complectendi facultas non vndiq; cibos constringat, propter eius imbecillitatem, sed locum quendam vacuum relinquit inter ventrem & cibos. Commouetur autem hic dolor magis interdum ante, interdum post cibum. Ante cibum quidem, quod vna cum intemperie vētriculi frigida, crassa etiā viscidaq; phlegmata in ipsius fundo innatant, a quibus oppressus eneruatusq; calor, dum euincere studet, flatum eleuat distendendo magno-
pere.

pere infestum. Dolor interim sedatur nonnihil, dum vel ructus eduntur, vel pituita euomitur. Post cibū vero is ingravescit magis, cum fit a sola intemperie frigida sine materia. Calor enim naturalis sua sponte debilis, aut ciborum maxime frigidorum & inflatiuorum copia oppressus, sub onere quodammodo succumbens eos dissoluit, non tamen conficit; vnde inflationes suboriuntur. In hisce curandis primus scopus, idēq; cōmunis, est, euacuari quod præter naturā est. Secundus vero & inflationib. proprius, vt tenuissimis & potestate calidis medicamentis, quæ corpus rarefaciendi, & spiritum extenuandi vim habent, id perficiatur. post idoneam itaq; victus rationem, quæ in sex rebus non naturalibus consistit, quamq; ex præcedentibus facile erit colligere, prima cura erit, vt aluus laxa sit : idq; si non sua sponte, lenitiuo seu molliente clystere aut glande molliēdum erit. Deinde (præsertim si pituita crassa ventriculi fundo innatat) ex oxymelle simplici aut squillitico cū decoctione Raphani, anethi, aut Atriplicis, vomendū, interdū ante, nonnunquam

etiam post cibum, prout æger facilis sit
ad vomendum aut difficilis: vt,

℞ Raphani concisæ ℥ ii

conterantur in mortario, & affusa aqua
mulsa aut decoctione anethi succus ex-
primatur, & tepide (tepidam enim relaxā-
do vomitum prouocant) bibatur. aut

℥ Sem. Anethi }
Sem. Raphani } an. ℥ i β
Agar. puluerisati ℥ i

Bulliant in sufficiente quantitate aquæ
ad dimidias. colaturæ vnciis sex adde Sy-
rupi acetati vel oxymellis squillitici (si
materia valde crassa sit) ℥ i. bibat, post
paululum euomat pluma vel digito in
fauces immisso. Sin autem ob angustiam
pectoris aliaue de causa vomere nō pos-
sit, præparata pituita ex melle rosaceo,
oxymell. simplici, syrupo de stœchade
& decoctione foliorū rute, pulegij, cala-
minthæ, hyssopi, origani, seminib. ca-
lidis maioribus, purgabitur carharticis
phlegmagogis, pilulis aureis, pilulis de
hiera cū agarico, de hiera simplici, elect.
indo mai. benedicta laxatiua, aut id ge-
nus aliis quæ abunde prius recensuimus.
hac ratione expurgata pituita, habebit
infirm-

infirmus in familiari usu radices cōditas
 zingiberis & helenij, & maxime quidē
radices imperatoriæ crudas aut condi-
tas: quib. quidem prærogatiuā omnium
simplicium in hoc affectu & quasi pal-
mā facile tribuo. Deinde etiam quod o-
 ptamus, mirifice præstāt Diatrion pipe-
 reō, diacalaminthum, dianisum, diaci-
 namomum, Electuariū de baccis lauri,
 mithridatū & Theriaca, quodlibet per
 se, aut cum vino exhibitum. Cuminum
 puluerisatum cum salis tantillo ex iure
 gallinę aut vino fuluo propinatū efficax
 est: nec minus vinū decoctionis florum
camemeli, sem. anisi aut cumini cū pul-
ueris nucis moschate momento, & oleo
amygd. dulcium aut communi ebibitū
iuuat, adeo vt dubitē si huic remedio al-
terū par sit. item castorij ʒ ʒ, caryophyl-
 lorū ʒ ʒ. in vino propinata, & poliū mō-
 tanum cum vino idē valēt. Quin etiā a-
cetum squilliticum propter vehementē
 quā habet incidendi facultatē, aut ex eo
 cōpositū oxymel, si cū vino potēte eius
 vncia vna bis de die bibatur, potētissime
auxiliatur. Suillus talus ex Æginetæ sen-
 tētia crematus & in potu sumptus, tor-

mina & flatus discutit. Idem potenter admodū facit aqua ex cinamomo, in alēbico vitreo secundū Matthioli descriptionē distillata, per se aut cū aquæ vitæ aliquot guttulis sumpta. Vinum etiam odoriferum cum pauxillo cinamomi & galangæ, aut vinum decoctionis rorismarini, sem. dauci, cumini, carui, baccis lauri & iuniperi: aut tale pro delicatulis (de quorū palato non minor quam de ægritudine habenda cura est) vinum Hippocraticum præscribemus.

Vinum Hippocraticum
Vide Gal. § 320

℞ Sacchari albiſſimi ℥ iiii
Cubeb. Gran. parad.
Galang. Zingib. an. ℥ i
Piperis longi ℥ ℞
Cin amomi ℥ iiii

Sicut in
fasciis.

Cautio

Vini Cretici, Romani, aut alterius cuiuspiam generosi ℔ ii. colentur per manicā, fiatq; potus quem Hypocras vulgus appellat. Cæterum diligenti animadversione tam hic, quam in omnibus & prædictis, & deinceps dicendis obseruandum, quod nullus omnino, aut exiguus admodum vsus sit impense calidorum cum simpliciū, tum cōpositorum medicamentorū, antequā cruda crassa-
que

que pituita quouis modo vomitu aut purgatione sit euacuata. Omnia enim acria, & abunde calida, si in dēsam atq; viscidā pituitā incidant, flatu suscitant, quos non discutiunt: quare dum curare satagimus, maioris molestiæ authores fimus, & quæ alioqui post euacuationē crassi humoris salubria sunt, & maxime conuenientia medicamēta, illo adhuc in corpore subsistēte, euadunt pernicio- sa. Caute itaq; se gerat medicus in ho- rum administratione, nec minime ne- gligenter: ne, si forte leuioribus medelis malum non euincens, aut valentioribus perperā vsus, inflatione diutius perseue- rante, ægrum in Tympaniten deiiciat, & mali medici nomen sibi conciliet. Ex- trinsecus optimum est ventriculum ar- dte ligare, vt flatu impediatur, & me- lior fiat concoctio: ventriculi deinde re- gionem fouere ex oleo quod Rutam, calamintham, Rosmarinū, vel quoduis seminū calidorum, cuminū, anisum, api- um, daucū, vel lauri baccas, aut eius fo- lia, incoctum habuit: vel eadem hæc in vino decoquantur, fotuq; facto, irrigetur vētriculi regio ex oleo, quod tenuio-

Ligatura
Ventriculi

fotus

rum sit partium, & potissimum si eorū
copia sit ex oleo macis aut caryophyl-
lorū. Nam præterquam quod sua tenui-
tate meatus cutis subiectarumq; partiū
recludant, & flatus si quid aliud exte-
nuent & discutiant, pulchre quoq; ven-
triculum corroborant, calfaciunt, suf-
focatum calorem resuscitant, & substā-
tiæ quadam proprietate recreant. Un-
guentum etiam longe vtilissimum ex
iis in hunc modum componi potest.

℞ Ol. macis ℥ vi *care venit*

Ol. absinth.

Mastich. an. ℥ iiii

Lig. aloes

nuc. mosch. } an. ℥ β

cubeborum |

caryophyll. |

mosch. benzoini, croci an. gr. vi.

Redigantur in puluerem tenuissimum
& cum ceræ quod satis est fiat unguen-
tum secundum artem. inungatur regio
ventriculi calide ante pastum. post fo-
tum paulo antedictum, imo & post inū-
ctiones, nō inutile erit sacculum ex plu-
mis anserinis confectum applicare, aut
eum qui sequitur.

℞ Origani, absinth. menthæ an. M β.
Sem.

*Ungta
provisum*

*Sacculg stor
malialis.*

Sem. milij, Anisi tostorum an. ʒ ʒ

Fl. Camemel. lawandulæ

Anthus, furs. an. ꝑ i

Bacc. lauri ʒ i

Nucis moschatae ʒ ʒ

puluerizentur grosso modo, & insuātur
 pāno sericeo raro & rubro, fiatq; saccu-
 lus interbassatus in scuti stomachalis fi-
 gurā. qui vino aliquo generoso resper-
 sus & optime calfactus, vētriculo appli-
 cetur. Hic varię formulę medicamēto-
 rū huic affectui haud inutiliū forent in-
 ferendę: quas omnes breuitatis studio
 lubēs prætereo, vna excepta cucurbitu-
la, qua in bonę magnitudinis ter quater-
ue sine incisione ita medio ventri vt vm-
bilicium comprehendat affigere, in in-
 tegrum sæpe toto symptomate liberat.
 Item lapis molaris, aut later igne can-
 deris, inuoluatur in linteum quadrupli-
catum quod prius in vino generoso ma-
 duerit, ac calide dolenti ventriculo iun-
 gatur: quo tepescente alius simili modo
 præparatus sumatur, ac sic mutatis vici-
 bus hic post illum administretur. Hęc
 sunt, quę de ventriculi inflationis cura-
 tione dicenda habui. quę si prudenter &

*NB Cucurbiti,
 falan
 5164*

ex præscripto viti docti vsurpentur: non dubito fore quin paucis diebus liber ab omni molestia æger euadat.

De Melancholia flatuosa curatione. Cap. 20.

Melancholia Flatuosa multiplicem ob causam difficilis curationis est. Nam præter vehementem venarum meseraicarum a crassa crudaque materia, tum melancholica, tum pituitosa, vnde contumaces perpetuo spiritus eleuantur, obstructionem: maxima etiam intemperaturæ viscerum inæqualitas subest. Huius quidem ratione non leuia accidentia ingruunt, excrementorum nempe suppressio ab exiccante & humiditate exugente calido hepate: difficilis spiratio a comprimente septum transversum inflato ventriculo, dolore ventriculi a flatuum distensione & intemperie frigida; eructationes, vomitiones, & successu temporis ab obstructione putredo, cuius venenata euaporatione perculsa mens deficit, & delirium accidit. Hæc partium inæqualitas contrarias habet curandi indicationes. Iecoris nempe ardor refrigerationem, & ventriculi frigiditas calefactionem desiderant. Deinde quæ medicamen-

dicamenta crassos humores valide incidendo, colliquando extenuandoq; præparant, præparatos efficaciter euacuāt, & collectos spiritus dissipāt: pleraq; impense calida esse, palam est. porro calida iecoris & venarum ardorem adaugent: auctior caliditas, quod subtile in humoribus est dissipando, reliquum increffat, magis infarcit & impingit, flatuq; copiosiores ex tali materia suscitāt: frigida e contrario medicamēta cōgelādo, humores condensant, meatus constringūt & natium ventriculi calorem obtundendo, coctionem impediunt, cruditatem suggerunt, & flatuum procreationem promouēt. Quocirca vna curationis via superest, quæ per mediocriter tū præparantia, tū purgantia procedit. Atqui cū mediocritas hæc in graui & difficili affectu nihil laudabile præstet: accidit, difficilem hunc morbum habere curationem, & plerumq; diuturnum esse. Verumtamē difficultas non deterreat, sed intrepide affectui occursando eiusmodi enemate curatio auspicietur.

℞ Rad. polypod. q.

Fol. Senæ Alex. an. ℥ i

k ii

Maluæ, parietar.

Betæ, caul. rub. an. Mi

Fl. Camemel. pi

Sem. anis. ꝓ vi.

fiat decoctio secundum artem ad medias. In colaturæ ℥ i. dissoluantur diacatholiconis, Sacchari rub. an. ꝓ i. Ol. anethini ꝓ ii. Salis modicum. mistis omnibus fiat clyster.

Hunc si æger non admittat, sumat sequentem portionem laxatiuam.

℥ Fol. Senæ orient. ꝓ iiii

Agar. trochisc. ꝓ i

Zingib. Asari an. ꝓ ß.

infundantur per horas xii. in aqua stillat. in tibi latifolij, deinde coquantur cum drachma vna Seminis anisi grosso modo contusi ad duas aut tres ebullitiones, postea exprimentur fortiter: in colaturæ ꝓ iiii dissoluantur, si diues sit, mannae ꝓ ii. Syrupi ros. solut. ꝓ i. Si pauper, confect. Hamech. El. de dactylis an ꝓ j. Syr. ros. solut. ꝓ i. mistisque omnibus fiat haustus, detur in aurora.

Sequēti die aperiatur, si nihil impediatur, basilica dextri brachij, aut si magna sit lienis obstructio, sinistri: extrahanturque sanguinis vnciæ quinq; aut sex, plus vel minus, pro virium robore & sanguinis corruptione. Hoc facto sequenti apozermate cum pituitam tum melancholiā

respi

respiciente (vt plurimum enim vtriusq;
humoris copia adest) præparanda erit
materia.

℞ Radicum cichorii, helenii, polypodii
quer. an. ℥i β. chamædr. cuscute, aspleni, hyssopian. M i. Fl. Sambuci, Camemeli, an. p i.
cort. radicum cap. & tamaricis an. ℥ vi. liquirit. rasæ ℥ β. Sem. an. i β. ℥ iiii. passul. ab arillis mundat. P i.

Fiat decoctio secund. artē ad ℥ i β. in colatura clarificata dissoluatur Syrupi de cichorio cum Rhab. Oxymell. s. añ ℥ ii. aromatizetur cum Sp. diatrionfant. Cinamomi an. ℥ i. fiatque apozema pro quatuor vicibus, sumat summo mane. materia præparata sic expurgabitur.

℞ Rhabarb. el.
Agar. troch. an. ℥ i
Fol Senæ Alex. ℥ ii
Zingiberis, Spicæ ℥ β
Cardamomi ℥ s

infundantur in iure pulli per horas xij.
exprimatur fortiter. in expressi colatura
dissoluantur

Conf. Hamech } an. ℥ i
Diaphœniconis }
Syrup. ros. solut. ℥ i

Misc. fiat haustus. vel sumat sequentem
puluerem.

k iij

℥ Sp. Senæ præparat. ℥ iiii. Rhabarb. ℥ ℥.
Diagridi gr. ij. Aromatic. ros. gr. viij. Sacchari
ad pondus omnium, aut ℥ ij.

Puluerizanda in puluerem tenuissimū
redigantur, & cum iure galli decrepiti
sumat diluculo. Sequēti post purgatio-
nem die, abstineat ab omni alia medici-
na, præter-quam a sequenti electuario,
cuius sumat vnciam mediam, & super-
bibat aquę mellis aut iuris caponis ℥ iiii.
vel fiat elect. solidū in tessellarū figurā.

℥ Sp. Dialaccæ ℥ i

Conf. e bacc. lauri

Diarrhod. abb.

} an. ℥ i

cum saccharo in aqua borrag. & modi-
co vini dissoluto, fiant tabulæ, quarum
quælibet sit ponderis drachmæ vnius: su-
mat tessellā vnam in aurora: circa pran-
dium sumat iusculum galli decrepiti;
qui cū rad. polyp. borrag. fl. roris marini
& calamintho decoctus fuerit: aut eius
loco sumat in pandio media hora ante
alium cibum hanc ptisanam.

℥ Hord. mund. quart. i. Rad. apij, fenicul.
eichorij an. ℥ iij. cicerum rub. pistaciorum,
passul. de corinth. an. ℥ i. hyslop. M. ℥. coquā-
tur in aqua purissima ad ℥ i. ℥.

Ius

Ius coletur per manicam hippocratis cum vini albi ꝑ vi. & addēdo cinnamomi ꝑ i. Sacch. q. s. fiat ptisana. Hac poterit vti etiam in coena. Sequentibus deinceps quatuor ex ordine diebus iterū preparabūtur humores iā dicto apozemate, aut alio qualitatē humoris peccantis respiciente, quod in imbecillo corpore semel, in robusto autem bis solco de die propinare, interdum etiam, si ingens copia humorum adsit, alternis diebus duas aut tres ex hisce pilulis media nocte sumendis præscribere.

℞ Massæ pil. aur.
foetid. an. ꝑ ss
Trochisc. alhand. gr. iiii

misce & cum aceto, aut quod melius est oxymell. scillitico fiāt pilulæ quinq;. mirum quam modeste singulis diebus hæ aluū soluant materiamq; ab apozemate præparatam educant. absumptis syrups denuo purgabitur cum confectiōe hamech, pilulis de agarico foetidis aut id genus aliis, quorum omnium formulas hic præscribere longum foret. Syrupus quoque Ioannis Montani cap. 18. descriptus, huic affectui, potissimum

k iiii

si ab humore melancholico ortum habet, instar omnium esse possit. Sufficiēter vti diximus expurgato corpore, venit viscerū inæqualitas corrigenda per medicamenta extrinsecus applicita. & primo si calida admodū sit iecoris dispositio, irrigabitur hypochondriū dextrū cū ol. rosacei completi partib. duabus, olei absinthij parte vna, & modico aceti. Vel oleo communi quod absinthium, plātaginem, nymphææ flores, rosas rubras, santalum vel simile quiddam incoctū habuerit. Sin autem huius mali præcipua causa in lienis obstructione lateat: hoc decocto eius regio fouebitur

℞ Rad. ebuli, Rubiæ mai. an ℥ ii
 Calaminth. puleg. }
 Cetrach. fol. lauri } an. M ℥ ss.
 Fl. Camemeli }
 Sem. agni casti, idest viticis
 Baccar. lauri an. ℥ i
 Absinth. communis Mi

Bulliant in aqua extinctionis ferri pro fomento, abstersus locus inungatur oleo de capp. solo, aut cum olei amygd. amar. æqualibus partibus misto, aut linimento hocq; habet.

℞ Ammoniacci

Bdellii

Bdellii an. ʒ ii

Galbani ʒ ss

dissoluantur in aceto acerrimo, deinde cum ol. capp. ol. aneth. pinguedinis anserinæ an. ʒ vi. fiat linimentum. Interim dum hæc aguntur, habebitur etiam ratio ventriculi, & flatuum in eo cōgestorum: quod cum variis medicamentorū formulis, fomentis, linimentis, quarum præscriptiones ex cap. de ventriculi inflatione huc transferre liceat, fieri possit: optime tamen cum eiusmodi sacculo præstabitur.

℞ Menth. M i. calaminth. origani an. M ss.
 fl. Camemeli, fl. rorismari. stœchad. arab. an.
 p i. absinth. m. ss. mastich. ʒ i. Cinamomi, Caryophylli, ligni aloes, Galåg. coral. rub. añ ʒ i.
 Puluerisentur grosso modo, & commistis omnibus fiat sacculus interbassatus pro stomacho, cōspargatur vino maluatico, aut alio quouis generoso; & calide applicetur, recalfiatq; interdū. Singulis diebus accipiet cum syrupis ad obstructionis apertionem, & flatuū discussionem, tessellā vnā solidi istius el. quod prius descripsimus. Enemata quoq; flatuum crassitiem carminantia, & con-

strictam aluum prouocantia, a præsente medico erunt præscribenda.

De colici doloris curatione. Cap. 21.

COlici doloris curationem hic delineaturus, pauca beneuolum lectorem præfationis loco admonere, animus est. Primo non expectet hoc capite alterius speciei colicæ affectionis curationem, præterquam illius quæ a solis flatibus est, aut ab his cum vitrea pituita continente causa coniunctis. Secundo, quod studiose admodum & prudenter eius curatio sit instituenda. perperam enim curatus, causa cur arthritidis sequatur esse solet, facilisq; ex hac, teste Hippocrate, in illum relapsus. Cuidam inquit intestinū colon vocatum, simulatq; articulari morbo detinebatur, dolore vacabat: postquā vero ab eo sanatus est malo, plus doluit. Tertio quod venę sectio magnū momentum adferat, a deoq; necessaria, modo affectus vehemens excruciet, & plethora vel febris adsint. Quarto quod in huius curatione ab impense calidis cane peius & angue abstinatur, saltem ante pituitæ vacuationē. Quinto quod præcipuus curationis scopus

*Lib. 6. epid.
part 4. aphorif. 3.*

pus in enemarū vsu cōsistat. Sexto quod cucurbitula nihil consideratione dignū adferat, nisi opportuno tēpore & idoneo corpori affigatur. Cū itaq; medicus ad huius curationē accersitur, diligēter cōsideret, nū ex phlegmone coli alteriusue intestini, aut biliosis humorib. interiorē eorum tunicā erodentib. an a vitrea pituita, vel distendente spiritu enascatur. Si ab his, denuo obseruandum vehemētissimus sit affectus, an moderatus, idq; cū plethora vel sine hac. Si vehemētissimo dolori cōiuncta sanguinis copia est, ilico post excremēta emolliente clystere educta vena secanda erit, sanguinisq; quantitas pro præsentis medici iudicio extrahenda. Metus enim est ne vehemens ille dolor sanguinē trahendo inflammationem excitet, vel conturbando febrē efficiat. Sanguine euacuato, validis enematis ex hier. s. Electuario Indo mai. aut hiera logodio paratis debet pituita in intestinis collecta expurgari. nullo equidem remedio cōmodius id fieri potest. Cum enim morbus ipse, eiusq; causa in intestinis, & potissimū colo sint, nihilque per os sumptum teste Gal. possit

venae secanda
78
Lib. v. metho.

integris viribus ad inferiora pertingere:
 clyster autē quod optamus sine vlla mo-
 lestia vel periculo valeat proficere: quis
 quæso tam absurde iudicet, vt vnū cly-
 sterem ceteris omnibus medicamentis
 non præferat, præsertim cum quæ per os
 sumuntur calidiora esse necesse sit, (mor-
 bus enim frigidus, & contraria contra-
 riis curantur) maioreque copia ingeran-
 tur si commodum vllum sint allatur-
 ra. Atqui calida omnia quia tenuium
 partium sunt, facile permeant venas me-
 seraicas. His, iocinorique calidam in-
 temperiem inducunt & fundunt san-
 guinem. porro caliditas viscidum gluti-
 nosumq; phlegma colliquans, flatus ele-
 uat, malum malo accumulans: & gene-
 rosum alioqui remediū, si bene vsurpe-
 tur, nocentissimum abusu fit venenum.
Quare author sum improuidis hisce me-
 dicis, vt in posterum cautius suam The-
 riacam, mithridatū, diacalaminthū, a-
 liaq; valde calefacientia colicis propi-
 nent, antequā vitrea pituita crassis inte-
 stinis impacta, fuerit expurgata, quini-
 mo ne tum quidem vacat periculo fre-
 quentior eorū vsus. Tutissima sane ad-
 mini-

ministratio & sanitatis citissima recupe-
ratio in clysteribus rite apparatus consi-
stir: primus ergo emolliens esto ad fæ-
cum communium educationem.

℞ Diacathol. ℥ x.
Hier. s. cum mell. ℥ β
Sacch. rub. ℥ i
Salis communis ℥ i β.

Dissoluantur in ℔ i. decoctionis rad. althææ,
quinque herbar. emollientium, Fl. Came-
meli, furs. cicer. rub. & fiat enema.

quo eiecto, fæcibusq; eductis infundatur
ex Galeni sententia lib. 2 ad Glaucon.
oleū aliquod tenuiū partium, quale est
rutaceū, laurinū, aut commune, in quo
incocta fuerint medicamenta, quæ cum
partiū tenuitate calfaciunt, quale est cy-
minū, apij petroselinij; semen, feniculi,
anisi, libystici, seselis, dauci & spondylii,
ruta deinde & lauri baccæ, admiscebis
quoq; bitumē, quæq; simili calfaciendi
facultate sunt prædita, aut ad valentio-
rē pituitę educationem hoc substituatur.

℞ Calaminth. puleg. tanacet. an. M i
Fl. Camomillæ p i. Sem. cumini,
Dauci an. ℥ iii. bacc. laur. p β.

In decoctionis colatæ ℔ i. misceantur Oxy-
mel. squil. ℥ i. Ol. rut. aut eius in quo prius di-

Etta medicamenta incocta fuerint ꝯ iii. E-
 lect. Indi mai. ꝯ vi. hier. logod. ꝯ i. fiat clyster.
 Hęc si percurauerint, bene est. Sin mi-
 nus, eadē repetantur, aut aliter secundū
 affectus magnitudinem, materiæ pitui-
 toſæ quantitatem, flatuum copiam, aut
 ægri debilitatem componantur: hoc ta-
 men perpetuo obseruato vt ab iniecto
 clystere infirmus in partem magis dolē-
 tem decumbat. Interim per os sumen-
 tur moderate calida, vt est decoctum fl.
 Camemeli in aqua fontana, aut si velis
 præstantius, in vino albo tenui. mirificū
 enim auxilium hoc præstat in colica af-
 fectione, quemadmodum etiam ius
 decoctionis cumini per se, aut cum iam
 dictis camomill. flosculis. Hisce iusculis
 ego soleo nonnunquā admiscere vnciā
 vnam aut alterā ol. amygdalarū dulciū
 recenter expressi, aut si huius copia non
 sit, olei communis, aut ol. seminis lini
 quod præstātissimū est, cochlear vnū ad-
 iicere. oleū etiā amygd. dul. ab expressio-
 ne adhuc tepidū per se ad ꝯ iii. vel quatu-
 or vtilissime bibitur. Nec plebeiū hoc re-
 mediū minus efficax est, quod sic habet.

ꝯ Vini Rhenensis ꝯ iiii aut quinque

Nucis

DE FLATIBVS. 159

Nucis myristicæ ʒ i. aut ʒ ij
Ol. communis cochlear vnum.

mistis omnib. cum saccharo, bibatur calide. In hisce potionibus non temere additur oleum. id enim præterquam quod anodynum sit, latera etiã ventriculi & intestinorũ impinguat, sua vi emplastica venarũ oscilla obstruit, trahendi facultatem eneruat, efficitq; vt dolorẽ sedantia, frigiditatem corrigẽtia, flatuq; discutiẽtia medicamenta, citius ad locũ affectum penetrent, nec tam auide a venis absumantur. Ceterũ cum hic morbus sua spõte nauseabundus existat, oleumq; insuper multis nauseam & vomitũ promoueat, his qui eius vsum aspernabuntur, sequentia conuenient.

℞ Summitatum absinth. vulgaris p ʒ. Sem. cumini ʒ ii. fl. Camemeli, anthus añ p i. Cubeb. ʒ ʒ.

Coquantur in vino odorifero: Ius decoctionis coletur per manicam cum sacchari & cinamomi conuenienti pondere. vtatur. Castorei etiam ʒ ʒ. in vino cũ cinamomi & croci tantillo dissoluta efficax est. At quibus ita venter flatu distenditur vt ægre curationem admittat,

aut torminibus vexatur atq; singultu,
 idq; ob frigidos viscososq; humores, aut
 crassos nebulososq; spiritus, eos ex oxy-
 crato potū iuuat. hæc sic administrata,
 & si opus fuerit repetita, vt plurimū inte-
 gre restituunt. Sin autem contumacior
 affectus sit, aut egrum enematum vsum nō
 ferāt, aut deniq; ex toto corporis habitu
 in intestina pituitosi humores defluant:
 phlegmagoga moderate purgātia, post
 quā ad expulsionem habilis pituita sit
 reddita, præscribētur; quorum formulæ
 ex præcedentib. huc erunt transferendæ.
 porro si vna cum purgantibus pharma-
 cis narcotica (ad quæ in summis dolori-
 bus confugere oportet) commiscere est
 animus, sic erit progrediendum.

℞ El. Ind. mai. ʒ vi aut ʒ iiii

Trochisc. alhand.

Castorii, Opii. an. gr. iiii

misce & cum saccharo fiat bolus. vel fiat
 talis infusio.

℞ Agar. trochisc. ʒ iiii

Zingiberis ʒ i

infundantur in decocto pulegii, Hyssop.
 fl. anthus & chamemeli ad horas xii. in
 expressione dissoluātur diaphœniconis

ʒ iiii.

Agaricum indicum

Leonus fol.

1012.

℥ iii. philonii perfici ad minus annotini
 ℥ i aut ℥ β. aut si vetustum sit, & vigoris
 expers, ad maius pondus ascendere li-
 cet. fiat haustus cum saccharo quantum
 satis est ad conciliandam suauitatē. in
 formam etiam pilularū redigi possunt.

℥ pil. de hier. cum agar. ℥ ii

massæ pilul. coch. ℥ i

Diagrid. castor. Opii an gr. iii.

Cum vino fiant pilulæ septem, sumat.
 Hac medicandi ratione triplex cōsequi-
 mur commodum, pituitā ipsam expur-
 gamus, flatum discutimus, & dolorem
 sopimus: qua sane nulla commodior fe-
 liciorue curandi via in grauioribus his
 doloribus excogitari potest. Galenus in
 hoc affectu narcotica perse prebet. quod
 si, inquit, dolor perseueret, medicamen-
 tis ex opio, quale est Philonis Tarsensis
 omnibus medicis cognitum, vti nō for-
 midabis, etiam si necessario noxam ali-
 quam afflictis partibus ex his accessurā
 non ignores: sed certe ei quod magis vr-
 get obsistendo, hominem doloris vehe-
 mentia animo delinquentem cum par-
 ua noxa seruare satius erit: nam sequen-
 tibus deinceps diebus offensionem me-

Lib. 2. ad
 Glauc.

dicamento cōtractam emendare poteris. Si ergo cuiusdam simili ratione placeat narcotica medicamenta propinare, det philonij Persici in vino maluatico dissoluti ℥ β, aut ℥ ii, etiam drachmā integram pro affectus magnitudine: aut pilulas Rondelerij, quarum descriptionem huic loco lubuit inferere.

℥ pulueris diagalang.

Aromat. ros. añ ℥ ii

Castorij ℥ β. Euphorb. gr. x.

Opii diligentissime contusi cum pistillo ferreo calido, dissolutiq; in vino maluatico ℥ i β. piperis, croci, myrrh. an. ℥ β.

formentur pilulæ decem pro drachma, capiat quatuor aut quinque; quod si nō sedetur dolor, dentur nouē aut decē. Sunt autem conficiendæ parvæ & mollēs, ut citius dissoluantur, citius dolorē consopiant, & minus in vētriculo remorētur. cauendum interim vnice ne iam dicta opiata aut vllum aliud præbeantur, nisi prius idoneis euacuationibus corpus perpurgatum sit: & aliquot horis antepastum ieiuno stomacho, nec non in extremis doloribus, & cum alia anodyna sine vtilitate sint administrata. Colicus dolor

dolor a folis flatibus excitatus medicamenta nec præparantia nec purgantia requirit; ceterum enemata dolorem sedantia & ventositates carminantia & discutientia conueniunt. huiusmodi sunt:

℞ Ol. lini, decoctionis fl. camomill.
& cumini an ℥ β.

Confect. e bacc. lauri ℥ ii

Diacathol. & Sacc. rub. an. ℥ i

Salis gemmæ ℥ ii

mixtis omnibus fiat enema. ad dolores sedandos efficacissimum est. magis carminans tale est,

℞ Rad. helenij ℥ iii

Calaminth. pariet. an. M i

Sem. Anis. Cumini, cardamo. an. ℥ iii

Bacc. iunip. Bacc. lauri an. p i

Bulliant in s. q. aquæ ad mediæ partis consumptionem: in colaturæ ℥ i. addantur vini maluatici aut cretici ℥ iii. diacalaminth. ℥ iii. ol. rutac. seu ol. nucum ℥ iii. fiat clyster.

Vel

℞ Vini albi in quo coxerint cuminum, anisum, baccæ lauri & similia ℥ i.

Infundatur calide. per os quoque hic paulo calidiora quam in colica pas-

l ii

sione ex pituita admittuntur. Quare præter superius dicta, vtilissima etiam sunt, confectio ebaccis lauri, diacyminū, diatrionpip. quodlibet per se in tabellis, aut alia quavis forma sumptum, aut in vino dissolutum. **E**xtrinsecus varia conducunt, & cum primis cucurbitula opportune vsurpata. Opportunus autem eius vsus est, vt iis dumtaxat corporibus applicetur, quæ a solis flatibus excruciantur, & abdomen non admodum pingue crassum & distentum habent. In quibus namque vitreæ pituitæ copia subest, infructiferum eius vsus vel millies expertus sum: dolor enim qui pali infixi similitudinem habet, non a flatu, sed ab intemperie frigida pituitæ nascitur: quam diu itaque eodem in loco persistit pituita doloris causa, tantisper durabit & dolor eius effectus. Cucurbitula autem pituitam non euacuat: ergo nec dolorē tollit. In pingui & multum crasso abdomine raptu vehementissimo osculum suū illa carne & adipe adimplet prius quam vis attractrix ad intestina descendat, flatuique hoc modo via intercluditur. Sed quid miramur hæc? cum sola abdominis
a flatu

Cucurbitula
quando a flatu
panda

¶ cura 1/3, 4/5

a flatu distendēte (vt in tympanite accidit) durities efficax causa sit impediens quominus trahentem cucurbitulā flatu sequatur. Atqui si oportune (vt diximus) larga, cū multa flamma applicetur, videbitur profecto incantamēti cuiuspiam simile quiddam efficere. **Sacculi** etiam componuntur ex milio, furfure, floribus lauandulæ, chamemeli, anethi, & calamintho, in sartagine frixis, vino vel aceto irroratis; qui calide alter post alterum imponantur. vel & Stercoris cabalini recentis quantum satis est, & cū oleo lini, chamemeli, anethi, fæcibus olei communis, aut cum vino & fl. pseudo-nardi formetur emplastrū ad ignem in frixorio, admoueaturque loco dolenti quam fert calidissime. Lateres itē calfaciunt nonnulli, & linteis vino madentibus inuolutos imponunt. Eundem vsum habent asser quernus calide impositus, & panis e furno calens, filum etiam ex lixiuio coctum cum cineribus calidum admouetur. Porro infinita alia sunt non sine ratione huic malo inuenta remedia, fomēta, balnea, inessus, illitiones, cataplasmata, & id genus alia, quæ

tempestiue administrata iuuāt: intempestiue autem, non modo non iuuant, sed maxime nocent. quare grauissimus author Galenus hanc nostram sententiam cōprobās scribit in hęc verba: Calfacere præcordia cataplasmatibus, aut perfusionibus non est perpetuo tutum, sed in iis tantum ægris quibus in toto corpore nullum errat superfluum. Ceteris omnibus extrema est pernicies. Iterū; Quo pacto igitur dolores eos quos frigidus humor in medio intestinorum interclusus excitauit, sanare conueniet? Sane non perfusionibus & cataplasmatibus que valenter excalfaciant: Quippe lenti omnes, crassique & frigidi humores, ab iis quæ calfaciunt, nisi etiam valenter digerent, liquantur ac in flatum mutantur. Oportebit igitur eos incidere simul & concoquere: quas res tenuātia medicamenta præstabunt, potissimum tamen si calida vehementer non sint. Quod autem horum quoque ipsorum ea maxime deligenda sint, quæ magis flatum discutiant, magisque siccent, nemini potest dubium esse: quorum formulas etiam dudum dictis abunde fatis didicisti.

Hic

*Metb.**med. lib. 1.**Lib. 2. method.*

Hic forent etiã amuleta a proprietate substantiæ auxiliantia, galerita auis, talus suillus combustus ac deinde bibitus, intestinum lupi siccatum, tritum, cum vino sumptum; pellis eiusdem vētri ad-mota, stragulæ ex eadem & cingula con-fecta; itē lupi stercus album ex vino po-tum vel nucula inclusum, & e collo vt ventrem contingat suspensum, aliaque multa inferenda. atqui cum ab aliis vel ad nauseam hæc sint inculcata, breuita-tis studio lubens prætereo.

De flatuosa obstructionis hepatis curatione. Cap. 22.

Obstrectio vitium est omnibus vi-sceribus familiare, nullis tamen magis quam iecori & lieni. fit autem cū humor crassus, pituitosus aut melācho-licus tenuissimos venę portæ ramos per iecoris substantiam dispersos infercit, nec humor dumtaxat, sed & spiritus ne-bulosus subinde sua crassitie in tantam molem iecur effert, vt veluti a scirrho totum hypochondrium intumescere videatur. Nec mirum tantã obstructio-nē a flatu cui exitus non patet, generari in hepate, quod tenuissimis dūtaxat ve-nulis meatibusq; dotatū est; cū amplissi-

ma intestina a deo plerūq; a ventositate obstruantur, vt penitus nihil per anum egredi queat. Quare Arabum hęc ratiocinatio: Vētositas grossissima subtilior est quā chylus subtilis, sicut ventus subtilior est aqua: Sed chylus tenuis, concoctus, & pro naturæ ratione affectus, iecur nō obstruit: ergo nec flatus eius oppilationem producere potest: inutilis esse merito iudicabitur & inefficax; quod hinc præter reliquas rationes validissimas, necessario sequeretur, a nebuloso flatu intestina nunquam (quod tamen doctorum virorum monumēta & quotidiana experientia testantur) obstrui, cum crassissima trāsmittāt stercora. Iecur itaq; obstruitur, aut a solo flatu, aut ab hoc vna cum humore viscido cōiuncto. Atqui summo studio hic animadvertendum, ne cum obstructum iecur a flatuoso spiritu accusamus, vitiū in colo sit. Colō enim intestinum sub dextra ilium regione situm, tantopere interdū a pituitæ & flatuum multitudine distēditur, vt totum hypochondrium intumescat. Verum haud difficile est ex prædictis, hos affectus internoscere. quare
breuitati

breuitati consulentes, curationē huius flatuosæ obstructionis deinceps prosequamur. Si itaque a pituita cum flatu fiat, sequenti apozemate præparanda erit materia.

℞ Rad. helenii, Rubiæ mai. Afari an. ʒ vi
 Cort. rad. ebulli, cort. capp. añ ʒ iiii
 Chamædr. Aspleni. hyslop. añ Mj
 Absinth. rom. Mß.
 Sem. dauci, Anisi, añ ʒ iii.
 Bacc. iunip. passul. corinth. añ p j

coquantur secundum artem in sufficiēti quantitate aquæ ad mediæ partis cōsumptionem. Colaturę clarificata t̄b iß adde sacchari quod satis est ad conciliādam suauitatem, & aromatizetur cū cinami ʒ iß. sumat quatuor vicibus. aut

℞ prædictæ decoctionis ʒ iiii. Syr. de calaminth ʒ i. Oxymell. scill. ʒ ii. misc. pro vna dosi, & sic pro aliis tribus. Deinde

℞ Sp. dialacc. ʒ ij
 Sp. el. de bacc. laur.
 Diarrh. abb. añ ʒ ß

cū saccharo in aqua foeniculi & modico vini albi dissoluto, fiant tabulæ pondere drachmæ vnius: sumat tabulā vnā cum Syrupis. præparata materia hoc aut simili phlegmagogo expurgabitur.

℞ Turpet opt. ℥ ii

Zingib. ℥ i

pul. Senæ præpar. ℥ ℞.

fiat puluis tenuissimus & cū sacchari ℥ ii
sumat diluculo iniure caponis. aut sic.

℞ Agar. troch. ℥ iiii

Zingiberis ℥ ℞.

Infundatur per horas xiiii. in aquæ betonicæ
℥ iii: postea exprimatur fortiter, in expresse
dissoluatur El. indi. mai. ℥ iii. Syr. de quinque
rad ℥ i.

Et fiat haustus vnus in aurora sumendus.
postridie purgationis sumat sequens E-
lectuarium.

℞ Theriac. vet. ℥ ℞

Conf. fl. rorimar.

Conf. fl. Borræg. añ ℥ i. Misc.

Si quid deinceps materiæ reliquū fue-
rit, iterum id præparandum & expurgan-
dum. hocq; agendi ordine non minor
flatuum & roboris viscerum, quam pi-
tuitæ vacuandæ habebitur ratio. Porro
a solo flatu distensio hypochondrii diu-
turna non est sine pituitæ affluxu. dolor
enim assiduus hanc prolicit, meatuum
extensio admittit: & illius imó vtriuf-
que frigiditas iecoris hæmoptosin debi-
litat; vnde sensim crudi humores coa-
ceruantur.

ceruantur. Quocirca suadeo vtriusque rationem perpetuo medicus habeat: potissima tamen cura versetur circa id quod magis vrget. Velim itaque etiam tum cum a solo flatu affectus sit, alius leni enemate, aut cathartico quod potius lubricando soluit, quam violentius moueat, reddatur fluxilis, & apozematis incidētibus, tessellisque nuper dictis visceris infarctus exobstruantur. Tum demum ad flatuum dissipationem conueniet vinum tenue quod cuminum, anisum, cubebas, grana iuniperi, cardamomum & canellam incocta habuit, vel vinum in quo Sp. diacurcumæ & Theriacæ an ζ β dissoluta sint, ebibere, vel sequens Hippocraticum.

℞ Theriacæ mediæ ætatis ζ i
 Cardamomi, cubeb. an Θ ii
 Canell ζ iii. Sacc. albiss. ζ iiii
 Vini Rhenens. maturi lb ii.

colentur per manicā Hippocratis. Caute tamen, quod etiam in præcedentibus subinde admonui, est his calidioribus vtendum, iis potissimum qui vel plethorici sunt, vel iecur natura, vel victus ratione calidius sortiti. Regio iecoris fo-

uenda est vino decoctionis absinthij, pur-
legij, baccarum & foliorum lauri: aut ex
oleo quod rutam, absinthium, radices
cyperi & galangæ incocta habuit. Item
sacculi applicandi: & cucurbitula larga
bis terue cum multa flamma apponen-
da, non prius tamen quam pituita per-
fecte sit euacuata: alioqui periculū est,
ne pituitā multo contumacius impin-
gat, & veri scirrhi causa fiat.

De curatione flatuosæ obstructionis Lienis. Cap. 23.

Lien sæpe tangēti reniti videtur (teste
Gal.) tametsi scirrhusus minime sit,
sed potius flatulentus. flatuosæ huic ob-
structioni eadem propemodum reme-
dia debentur quæ iecoris. Atqui cum
magis contumax ea plerunq; sit & lon-
gius distita: peculiaria quædā & valen-
tiora tū apozemata tū cathartica phar-
maca, si humores grossi vt fere fit adsint,
desiderat. Cortices itaq; rad. capparum,
tamaricis & ebuli, cortex medianus fraxi-
ni, scolopendrium, lingua ceruina, cen-
taurium minus, polypodiū, semina cali-
da, vt viticis, epithymū, Sena, Acetū scil-
liticū, Oxymel scilliticum, oxymel diu-
reticum, Syr. de fumaria, & id genus alia
conue-

conueniunt: ex quibus apozemata incidentia, & flatus discutientia construi, & deinde confectione hamech diasena & El. Indo maiore humores expurgari poterunt. Fomēta insuper sint valida, præsertim si a grossis & contumacibus flatibus infartus fiant, ex vino potente cū absinthio, bac cis lauri, ruta & seminibus calidis cocto, aut si mauis (vt ego interdū facere soleo) ex aceto forti, quod semē agni casti vulgo appellatum, rutam, calaminthū, Baccas lauri, marrubium, Centaurium minus, flores genistæ, radices ebuli aut iridis incocta habuit. Nec præter rationē erit, si prædicta minime sufficiant, lienis regionem fouere cū lixiuo ex cineribus brassicæ, ilicis, aut fabarū confecto: cui, si lubet, aquæ vitæ & olei amygdalarum amararum tantillū adiacere potes. Deinde imponēdū est emplastrum mistæ facultatis: quale est quod ex sulphure & alumine constat. Porro si flatuū nō tāta copia sit, iiq; sint tenues sine fouente materia, & habitus deniq; corporis rarior, quæ semel hic admonuisse per omnia sufficiat: leuiora tū intus tum extra medicamēta administranda erūt,

sepeq; sola cucurbitula satis fuit applicata. quare huic capiti finem imponens, lectorem, si qua forte hic desiderata requireret, ad caput præcedens relego.

De curatione Tympanitis. Cap. 24.

TYmpanites tertia Hydrophis species a flatu fit ab imbecillo calore genito; cuius quidē superflua collectio inter peritoneum & omentum aliaq; abdominis membranas se insinuans, totum id violenter distendit, & in maximam molem effert, nullis indiciis quam rugitu, & sonitu tympani, dum vngue percutitur, notior. Principium leue est, sola nempe inflatio quæ discuti non potuit. inde flatus dēiores effecti veluti in nubē, tandēq; in aquā concrescunt: vnde vna cū nebuloso flatu sensim humor colligitur. Curatio itaq; post bene institutam victus rationem quam ex præcedentibus habes, ab humoris concoctione, eiusque euacuatione auspiciāda erit, tūm opere cauendo ne valentioribus medicamentis mesereo, chamelæa, colocynthide, bryonia, tithymalli speciebus aut Antimonio, quod multi faciunt, imbecillum calorem ad internecionē ducas. Manifestum enim

*Contradicit
his valisus
f 439.*

enim

enim est quāta vi pharmaca, nec dū diu-
tino & graui morbo afflictis, sed etiā ro-
bustiorib. corpus cōcutiant, quam mo-
lestas torsiones inferāt, vires prosternt
ac spiritus resoluant; cū tamen e contra-
rio hoc potius sit agendum vt natius
calor robur acquirat, quo quod naturæ
noxiū est euincat & expellat. Hunc igi-
tur in modum materia præparabitur.

℞ Rad. Imperat. helenii
Rubiæ mai. Cort. rad. ebuli an. ℥ iiii
Rad. Irid. Afari an. ℥ ii
Origani, Calaminth. an. ꝑ i
Soldanell. ℥ i. gratiol. ℥ ii
Sem. Anisi bacc. lauri an ℥ β.

Bulliant secundum artē in duab. partib.
vini & vna aque, aut vino integro, in bal-
neo marię bene obturato ad horas tres
aut quatuor: postea coletur, & dulcore-
tur cū saccharo, bibatque mane & ve-
speri cyathum vnum, deinde vacuetur
cum pilulis sequentibus.

℞ Mass. pil. de hier. cum agar.
Turpet, Rhabarb. el. añ ℥ ii
Soldanell. ℥ i. Rad. afari ℥ i
Trochisc. alhād. Succ. cucumer. asinini in
dieb. canicularib. a Gordonio præparati
Nucis mosch. Galangæ

Canell. piperis, cubeb. an. \mathfrak{z} β .
 Redigantur hæc omnia in puluerem
 tenuissimum & cum succo iridis per re-
 sidentiam defecato fiat massa. \mathfrak{z} huius
 massæ \mathfrak{z} i & cum oxymell. scillitico fiant
 pilulæ quinque: sumat media nocte: aut
 utatur pilulis nostris de Soldanella di-
 ctis, in hoc affectu & omni hydropis spe-
 cie efficacissimis.

\mathfrak{z} pil. Aggregat. \mathfrak{z} i, Trochisc. alhand. \mathfrak{z} β .
 Summitatum Soldanell. & Gratiolæ & Ci-
 namomi tenuissime puluerisatorum an. \mathfrak{z} i.
 Cum succo rad. iridis, fiant pilulæ ex
 drachma quinque, sumat duas ad sum-
 mum tres pro dosi, circa mediam nocte.
 Repetatur subinde suprascriptum apo-
 zema, vna cum pilulis: siquidem non
 minus illud flatus subtiliat & discutit,
 quam humores hæ præparant & edu-
 cunt. interim ventriculus reliquaque
 viscera his electuariis erunt corrobo-
 randa:

\mathfrak{z} Succ. rad. irid. \mathfrak{z} iiii

Canell. galangæ an. \mathfrak{z} ii

Caryophyll. macis an. \mathfrak{z} i

Zedoariæ \mathfrak{z} ii Soldanell. \mathfrak{z} β

puluerisentur, & cum melle despuma-
 to misceantur in formam Electuarii, su-
 mat

mat alternis vel etiā singulis dieb. quāti-
tate nucis pont. Vel hoc quod sequitur.

℞ El. de bacc. laur. ℥ iiii

Confrad. helenij ℥ ii

Sp. dianisi

Diagalangæ

Diacymini an. ℥ i

Ol. Iuniperi ℥ i

Misc. & cū syrupo de stœchade fiat cōdi-
tū. vtilissima etiā erit sequēs potiūcula.

℞ Aq. cinamomi in alembico vitreo artifi-
ciose distillatæ ℥ ii. Aquæ vitæ ℥ iiii. Olei ani-
si aliquot guttulæ.

Misce, bibatur ieiuno stomacho. Impe-
ratur etiam pulueres a partu sumendi,
vt ventriculus a crudis humoribus per-
frigeratus modice calfiat, facilius con-
coquat, flatusque discutiat. vt,

℞ Anis. cond. ℥ iiii.

Feniculi ℥ i β

Coriand. præp. ℥ β

Cumini

Carui

Sesel. in vino generoso maceratorū an. ℥ i

Cort. citri sicc.

Cinam. crassi an. ℥ iiii

Sacch. ros. tabulati ad pondus omnium.

misce, fiat puluis, sumat cochlear vnum
post pastū, nec bibat amplius. Euacuatis

m

humorib. viribusq; refocillatis, summo studio veniunt flatus excutiendi: quod mirifice præstabit decoctum sequens.

℞ albi Græci, hordei integri an. ʒ i ss.

Coquantur lento igne in lb̄ trib. aut quatuor vini albi gallici ad hordei crepaturā. Coletur: colatura per residētīā defecata denuo coquatur ad medietatis cōsumptionē: postea clarificetur, & aromatizetur cū cinamomo sufficiente, & dulcoretur cū saccharo. Huius decocti propina vncias quinque; ter de die ieiuno stomacho: emitterq; mirabiles bōbos, & sensim venter sublidet. Huc etiam faciūt conf. e baccis lauri, diacyminū, diagalāga, diatriōpip. diamosch. dul. aliaq; innumera flatui discutiendo appropriata. Verū quod alias admonui, iterū repeto, moderate hisce vtendū esse; alioquin grauissime offendūt: vt hoc exēplo perspicuū euadet. Muliercula quædā tympanite misere afflictā, curā sui medico familiari cōmendauerat. Hic flatuū discussioni dumtaxat attētus, sine alterius medicamenti prægressu, electuariū aliquod admodū calidū administrauerat. Illa paulo post sentit rugitū solito mul-

Ex p̄na

to

to maiorē, torsionesq; molestiores, difficilius spirat, & ventris tumore pristino remanente, nouus accrescit: qui a malo punico, vbi prior terminabatur, se eleuās torū pectus mirabiliter distēdebat. tumores vero a sese mediāte fossula distinguebantur. ego ilico accersitus, vaticinor mortē præ forib. esse, ac ob id temerariū esse de medicaminū vltiori exhibitione cōsiliū. nec se fellit opinio. tertio enim ab eo quo vocatus erā die, obdormiuit in domino. porro recētis tumoris causam fuisse iudico calefaciētē & extenuantē medicamentivim, quæ nebulosum flatū extenuādo, arcto quo prius stringebatur loco minime cōtentū, ampliorē capessere coegit. Ea autē est caloris vis, vt crassa tenuādo efficiat liquida, hæc q; deinceps in vaporē cōuertat. Quippe crassa angusto loco contenta, si ignis ardore efferuescant, ampliorē locū capessere, cū in multis aliis, tū vel maxime in lacte perspicuū est: cuius quidē tanta quātitas quæ mediū lebetē nec dū adimpleat, ignis feruore extenuata, vsque ad eo excrescit intumescitq;, vt lebetis partietib. non amplius cōtenta effundatur.

Simile profecto quiddā in tympaniticis accidit, dū multū calfacientib. medicamentis exagitantur. Quocirca moderate calida quæ viscera roborando natiuū calorem exuscitant, tum intus tū extra administrata conducunt. Venterculus itaq; sequenti linimento inungatur.

℥ Ol. nard. ol. mastich. an. ʒ iii

Ol. nuc. mosch. ol. macis an. ʒ i

Menth. sicc. Corall. rub.

Mastich. Cumini an. ʒ i.

cū cerę q. s. fiat vnguentū: vngatur regio ventriculi calide. Totus deinde venter linteis aut manib. calentib. fricetur, donec excitetur rubor, vt apertis meatib. fiat⁹ tenuati exhalēt. quo facto, vel vino sublimato, aut oleo rutaceo, aut utroq; æqualib. partib. misto, diutissime vngatur, aut sequens emplastrum applicetur.

℥ Empl. de bacc. lauri lb β.

Misceatur cū stercore caprino aut bouino, addēdo vini potentis quantū sufficit ad malaxādū, fiatq; emplastrū quod ventri apponatur, quam fert calidissime regione hepatis declinata: aut eius loco consuantur sacculi ex absinthio, mētha, ruta, seminib. calidis, baccis lauri, florib.

pseu-

pseudonardi, Sābuci, chamemeli, roris-
 marini & stœchados, milio, furfure & sa-
 le. Frigantur in frixorio cū vini aspersio-
 ne, & calide ventri imponātur; subinde
 cū refrigescunt, ollæ quæ candens ferrū
 habeat, cuiq; vinū infusū sit, orificio im-
 ponantur, & recalfacti iterū applicētur.
 Decucurbitulis non est quod hic quic-
 quā adiiciā. celebres enim sunt in flatu-
 osis affectib. apud omnes; in hoc tamen
 affectu, meo quidē iudicio, nihil emolu-
 menti adferunt. Clysterū etiā ventosita-
 tē carminariū vsus prodesse interdū so-
 let. Verū his omissis tanquā notis, hoc
 vnū admoneo, exercitiū, si vires ferant,
 sitim & sudorē, non huic dumtaxat hy-
 dropis speciei, sed & duabus aliis præci-
 pua esse curationis capita.

De curatione Inflationis vteri. Cap. 25.

VTerinæ inflationes foetum interdū
 excutere & abortū facere secundo
 aut tertio mense assolent, & intestinis
 cōtēti flatus grauidas misere diuexare,
 quod vteri pondus rectū intestinū com-
 primens his exitū effluxūq; deneget. Ce-
 terū de vterina inflatione audi Hippo- *Lib. de nat.*
 cratem sic loquentem: Si inflati fuerint *mulieb. &*

*Lib. 2. de
morb. mu-
lieb.*

vteri, venter attollitur & inflatur, ac sonitū edit, & pedes & cauæ faciei partes intumescunt, & color iniucū dus fit. Menses occultātur, & genitura hoc tempore non manet intus, & anhelat, & anxiamœret, & cum expergiscitur e sōno, re-cta ceruice spiratio ipsā corripit, & quicquid ederit aut biberit, ipsam molestat, & suspirat, ac tristatur magis quā prius quā edit: & suffocatur, & nerui contrahuntur, & vteri ac vesicæ dolent, & manus cōtactum nō admittunt. Accurate sane hac oratione, symptomata vterinā inflationē sequentia deliniauit Hippocrates: quæ quidē omnia a trib. distēsiōne nimirū, cōpressionē, & cū primariis partib. consensu, tanquā a causis producuntur. Quū aut sic habuerit (inquit) pharmacum deorsum purgās bibēdū dato.

℞ Syr. de Artemis. ℥ iii Syr. de stœchad. ℥ ii decoctionis Artemis. Matricariæ, pulegii, Sabinæ, bacc. iunip. Sem. anis. & dauci ℥ i. fiat apoz. præparās aromatizatū cū cōfectiōe e baccis lauri ℥ ii. finitis syrupis sic purgetur.

℞ Pil. Aggregat. ℥ ii

pil. Aurearum ℥ i

Trochisc. alhand. gr. iiij.

misc. & cū Syrupo de Artemisia fiant pilulæ

lulæ quinq;: sumat media nocte. Si pilulas nō valeat inglutire, sumat pharmacū liquidum cuius formulā ex præscriptis haud difficile erit huc transfumere. porro si maior humorum copia sit, vt semel possit euacuari: repetitis vicib. id præstabis. Postridie purgationis sumat Theriacę veteris aut Mithridati zi. His peractis vngatur regio ventriculi & vteri vnguento quod capite præcedēti pro illius corroboratione descripsimus, aut foueatur vterus oleo rutaceo solo, aut linimento sequenti.

℞ Ol. amygd. amar.

Ol. Rutacei

Vini sublimati an. ℥i.

misceantur exacte, totaq; ventris regio inūgatur. Sacculi insuper quales capite præcedenti, cataplasmata & emplastra ex sem. apij, fenic. dauci, carui, cumini, baccis lauri, farina fabacea, stercore ouii vel vaccarū, cū vino & oleis confecta conducunt. Non minus etiā electuaria, tessellæ, orbiculi, ex calefacientib. & corroborantib. cōstructa, nec nō vinum hippocraticum cum flatus discutiētib. percolatū, aut vinum maluaticum cū olei iuniperini vel olei anisi aliquot gut-

iiiij

tulis mistum, & id genus alia quæ vel ad nauleam vsq; hæctenus sunt inculcata, cõueniunt. Pessus etiam (ait Ægineta) qui e ficuū pinguium cõtularum ꝑ i. Cuminum ꝑ ii. Spumæ nitri ꝑ i. concinnatur, cum primis accõmodatus est: sed propter acrimoniam in lacte prius maceretur: vel oleum rutaceum cum decocto seminum calidorum vtero infundẽdũ, venterq; est constringendus fasciis. Cucurbitulæ etiam hic, vt in omnib. ex flatu affectibus, maxime necessariae sunt.

De curatione hernia ventosa. Cap. 26.

Hernia ventosa, vt diximus cap. octauo, cū hydrope fit & citra hydrope. Si cum hydrope accidat, curetur hydrope, & hernia curabitur. Si sine hydrope eueniat, duas habet intẽtiones curatiuas: alteram ad causam antecedentẽ quæ est humor phlegmaticus: alteram vero ad causam coniunctam quæ est spiritus flatuosus in scroto vel in tunicis testicularum cõsistens. prior intẽtio perficitur iis medicamentis quæ superfluum humorẽ euacuant & viscera corroborant: quorum præscripta cum ex omnibus ferme, tum vel maxime ex 17. & 18. cura.

curationis capitibus haurire licebit: posterior intentio absoluitur medicamentis localibus, & cum primis foru.

℞ Origan. Calaminth. Puleg. añ Mi
 Sem. quat. calid. mai. } añ 3 ii.
 Sem. vitic. bacc. laur. }
 Salis communis ʒ ii.

Coquantur in vini Gallici sufficiente quantitate, ad medias partes: foueatur pars bis de die. aut,

℞ Lixiuii barbitons. ℥ iii.
 Cumini, bacc. laur. añ ʒ ii.
 Fol. lauri, Rorismar. añ Mi.
 Salis communis ʒ iii.

facta secundum artē decoctione, foueatur pars spōgia noua, bis aut ter de die calide exiccata, vngatur sequēti linimēto.

℞ Ol. de castor. } añ 3 vi.
 Ol. rutac. }
 Ol. de Euphorb. }
 Vng. Martiati ʒ β.

Misce, aut apponatur sequēs Emplastrū.

℞ Farinæ fabacæ ℥ β.
 Cumini, Sem. dauci an. ʒ β
 Bacc. lauri ʒ iii
 Fl. Camemel. & lauand. an. p i.
 Salis pug. i β.

Coquantur in s. q. vini albi ad consistentiā cataplasmatiss, & apponatur. aut hoc:

℞ Stercoris vacc. ℥ ii. Sulph. Cum. an. ℥ iii.
misc. & addito pauco melle fiat cataplasma.
Ego multos paruulos hoc malo labo-
rantes curauī, ex multa & frequenti ca-
lesfactione ad luculentum ignem facta :
& cum siccis fomentationibus quæ fi-
unt cum panno laneo albo valde calen-
te & sæpius applicato.

De priapismo, ex Aetio transcriptum. Cap. 27.

PRiapismi curationem dicturo mihi
vtilissimum visum fuit, vt Aetii hic
vsus opera nihil de proprio addam, ob
id potissimum quod hactenus is affe-
ctus sese curandum mihi non obtulerit,
ac ob id nihil magnifice de nostra expe-
rientia polliceri possim : tum etiã quod
null' meo quidẽ iudicio succinctius ac-
curatiusq; Aetio huius affectus tũ gene-
rationẽ tum curationem ex Galeni sen-
tẽtia percurrerit. Priapismus (inquit) tẽ-
tigo est membri pudendi & auctio in lō-
gum & spissum citra rei venerẽ appet-
tentiam, ex caliditate quadam acquisi-
ta, cum inflatione quadam dolore lo-
corum consistens, appellationem au-
tem accepit priapismus, a Priapo vide-
licet Satyro: tale enim a natura haben-
tem

tē pudendum homines fingunt & pin-
gunt. fit autem affectio aut ob dilatata
venarum & arteriarum in pudendo o-
ra, aut flatu vaporoso iuxta antrosum
neruum, ipsum inquam pudendum, ob-
orto. Mihi autem, inquit Gal. propter
vtrunq; fieri videtur, saepius tamen ad di-
latata venarum ora consequi. Aliquan-
do autē propter abstinentiam a reb. ve-
nereis, quidā hac affectioe apprehēdū-
tur. atq; hoc ipsum eis qui multo semine
abundāt, simulq; præter consuetudinē
se abstinent, euenit, quum non per fre-
quens & multum exercitium sanguinis
abundantiam discusserint: maxime ve-
ro hoc illis contingit qui rebus quidem
venereis opus habent, in imaginatio-
nem autem ipsarum perueniunt per vi-
siones quæ ipsos in rerum venerearum
recordationem impellere possunt. Cete-
rum dolores eis cōtingunt quales teta-
nici habent, & hi qui reliquis membris
distenduntur: inflatum enim & disten-
tū pudendum cōuulsionis modo affici-
tur, & ex præcipiti hoc modo affecti per-
eūt, nisi confestim eis auxilium feratur:
quum vero moriuntur, ventre inflan-

tur, & frigidum exudant: id quod & eis
 euenit, qui aliis cōuulsionis modis peri-
 muntur. propter dolores igitur & inflā-
 mationes venam secare statim a princi-
 pio conuenit hac affectione prehenfos,
 & in inedia adseruare vsq; ad dies tres,
 irrigareq; pectinem & coxendices vna
 cum pudendo ex lanis succidis vino &
 oleo imbutis: siti item premere, & al-
 uum obturatam euacuare non acri ni-
 mium clystere, ne inflammationes exa-
 cerbentur. Cibum autem exhibere fru-
 mentaceum paucum, atque omnino ni-
 hil inflantem, & in aquæ potu contine-
 re. Quod si diutius duret affectio, etiam
 cucurbitæ cum scarificatione affigen-
 dæ sunt: & si amplius sanguinis multitu-
 do adiacere videatur, hirudines adhiben-
 dæ in ipsum locum: cataplasmata vero
 imponenda sunt ex cruda hordeacea fa-
 rina. Optimū etiam fuerit aluum sub-
 mollire per betæ & maluæ decoctū pau-
 co mercurialis sacco admixto. Cōcha-
 rum itē decoctum in potu exhibendum:
 ab efficacioribus autem purgantibus
 pharmacis in totum abstinendum. Ca-
 uenda etiam quæ vrinæ ciendæ facul-
 tatem

tatem habent. Utendum autem cibus frumētacei generis, qui leniter attenuare valent citra manifestam calefactionē. Lumbis vero quæ euidenter refrigerant imponenda, velut est solanū, portulaca, hyoscyamus & semperuiuū. Necessario etiam coles & intercapedo inter anum & pudendū ex aliquo leniter refrigerante illinitur, velut est argenti spuma, cimolia, & cerusa, si aceto, aut posca, aut aqua sint diluta. Optime autem facit in ipsis ceratum ex rosaceo optimo apparatus, & frigida aqua sæpe elutum, si tū pudendis tum lumbis imponatur. Porro in latus decumbere ipsos ex re est: & substernere ea quæ ad seminis profluuiū sunt accommoda. A spectaculis vero & narrationib. ac commemoratione eorum quæ ad venerem excitare queant, penitus sunt arcendi.

De inflatione seu Apostemate ventoso. Cap. 28.

Inflationes nascuntur a flatuoso spiritu alias sub cute, alias sub membranis, quæ ossa vestiunt, aut musculos includunt: alias in carnosis partibus collecto. Colligitur autem (vt Ægineta ait) vel propter membrorum densitatem, vel

spiritus crassitiem. Spiritus crassus locum quo retinetur sua copia distendendo, tumorem efficit, non laxum quidem, aut digitorum compressioni cedentem, vel fossulam, dum premitur, ut oedema relinquentem, sed renitentem tactui. Harum inflationum communis scopus est, ut quod praeter naturam est, vacuetur in quocunque id contineatur. Vacuari autem non potest, nisi ex propria indicatione quod densum est relaxetur, & flatuum crassities extenuetur. Vtrumque iisdem praesidiis, nempe tenuissimis & potestate calidis, perficitur. Atqui quod ventriculus reliquaque viscera a distendente flatu afflicta, oleo quod tenuium partium sit, aut rutam seminae calida incoctum habuerit, curetur, abunde satis in praecedentibus declaratum existimo. Reliquum est ut de inflatione quae in artubus & musculis, aut membranis periosteis oritur, dicamus. Haec fit interdum cum dolore, interdum etiam omnino sine dolore; idque ex simplici causa, nempe imbecillo calore, aut a contusione. Inflationi quae citra dolorem sit, lixivium (ex sententia Galeni) nova spongia exceptum,

Gal. 14.
p. 10.

ceptum, abunde fuerit. esto autem tale:

℞ Aquæ pluuiæ, aut potius vini q. s. infundatur per horas 24. in cineres ficus vel iuniperi, fiatque lixiuium. Vel sic.

℞ Bacc. laur. rad. Irid. an. ℥ i

Fol. laur. Rorism. Nepet. an. M i.

Fl. lauand. p i. Cumini ℥ vi.

Coquantur in aqua suff. ad medias partes. In huius decocti ℥ iiii. infundantur cinerum ficulneorū, fabarum aut brassicæ ℥ i. fiat lixiuium: excipiatur noua spongia, & tumor foueatur calide. vehementer enim abstergit, exiccat, absumit, & flatulentum tumorem discutit. Si autem dolor vrgeat, non quidem lixiuio fouēda pars est (sua enim acrimonia dolorem magis irritaret) sed oleo quod relaxandi remittendiq; vim habeat, quale est Anethinū, rutaceum, aut chamæmelinum, inungenda. Incidunt ex percussionibus eiusmodi affectus, vbi scilicet vel musculus, vel membrana quæ os circuit est contusa. Ac super membranam quidem quæ os ambit, antedicta imponenda est spongia. Ad musculos vero (nanq; hi aliquando dolent) medicamentum quod magis mitiget est adhibendum.

Quo fit vt ad hos solo lixiuio non vta-
mur, sed immiffa ei tum fapa, tū paucu-
lo oleo. Satius autem fuerit in principio
non addidiffe lixiuium, fed fapa cum vi-
no & aceti pauxillo, mediocriq; olei por-
tione omnibus vna modice calfactis, at-
que lana succida exceptis, locū foueri.
Quocirca fi dolor vehemens vrgeat, mi-
tigatiua magis vteris medendi ratione:
Sin vero ille abfit, maiore vi cōtra infla-
tionem instabis per valentiora medica-
menta, cuiusmodi sunt lixiuium, acetū,
& post hęc vinum. Quoties ergo de mi-
tigando non laboras, lixiuij & aceti plus
in mifturam conicies. Quæ vero huius
generis inflationes neglectæ inuetera-
runt, primo quidem loco his ea quæ ex
lixiuio componuntur adhibeas. Secūdo
loco emplastrū aliquod, quale illud est
quod de strigmentis gymnafiorum cō-
ponitur. Atqui cum eius vſus hoc noſtro
æuo inoleuerit, emplastrū de baccis lau-
ri ſubſtituemus, aut hoc quod ſequitur.

℞ Empl. de melilot. }
Emp. de bacc. laur. } an. ʒ iii
Nitri, Cumini
Sulph. Calcis viuæ

Salis

Salis an. ʒi

Ol. laurini & ceræ q. s. fiat Emplastrum.

*Tagault.
lib. I. cap. II.*

Ceterum si huiusmodi flatuosus spiritus qui inflationem cōmittit, fumosus fuerit, malus, corrupt⁹ & a materia venenata excitatus, cum dolore intolerabili, & vehementi calore per membra discurrens, nullum tutius ac melius consilium dari potest, quam quod vbi in parte quampiam substiterit, pars ipsa protinus infra supraq; deligetur, ac in medio nouacula vel ferro candente tumor aperiatur, ita vt facile vapor ille venenosus egredi possit. Deinde hiās plaga implēda erit aloe & bolo armeno, ex rosaceo & aceto dissolutis. Transactis vero dieb. tribus aut quatuor, vulnus carne opplendum erit, & ad cicatricem perducendum. Porro in venenosis eiusmodi inflationibus, victus ratio tenuior esse debet, egetq; corpus medicamento purgatorio. quod si Theriaca sumenda daretur laboranti, recto illi consultum esset.

HActenus cādide lector pro meo virili flatuum naturā, effectus, morbosq; ex iis procreatos & eorum curationes in medium attuli. quod quidem

non alio consilio factum existimabis, quam vt rudiores in horum cognitionem introducerem, afflictis optime cōsulerem, & doctis ingeniosisq; viris ansam quo in hac materia diligentius incumbant, præberem. quapropter has lucubrationes nostras æqui boniq; consulas oro, quandoquidem vt prodessem, non vt animos irritarem, hunc sumpti laborem. Has primitias si tibi esse acceptas cognouero, præclariora in posterum expectato.

FINIS.

Index capitum præsentis operis.

Q uod Flatus spiritus sit, & de diuisione spirituum, Cap. 1. fol.	1
De Analogia seu proportione flatus cum vento. Cap. 2. f.	5
Quid flatus sit. Cap. 3. f.	13
De loco generationis flatuum. Cap. 4. f.	15
De ratione generationis flatuum. Cap. 5. f.	20
De flatuum differentiis. Cap. 6. f.	24
Quot morbi genera flatus producant. Cap. 7. f.	28
De causis flatuum. Cap. 8. f.	32
De signis flatuum. Cap. 9. f.	48
De symptomatibus a flatuoso spiritu productis. Cap. 10. f.	53
De prognosticis flatuum. Cap. 11. f.	84
De vi-	

De victus ratione in flatibus observanda. Cap. 12.f.	90
De communi flatuosorum affectuum curatione. Cap.13.f.	101
De curatione doloris capitis. Cap.14.f.	103
De curatione sonitus aurium a flatuoso spiritu. Cap.15.f.	113
De curatione doloris dentium, a flatuoso spiritu con- tracti. Cap.16.	117
De curatione ventosae pleuritidis. Cap.17.f.	121
De curatione palpitationis ventosae. Cap.18.f.	127
De curatione inflationis ventriculi. Cap.19.f.	138
De melancholiae flatuosae curatione. Cap.20.f.	146
De colici doloris curatione. Cap.21.f.	154
De flatuosa obstructionis hepatis curatione. Cap. 22.f.	167
De curatione flatuosae obstructionis Lienis. Cap. 23.f.	172
De curatione Tympanitae. Cap.24.f.	174
De curatione inflationis Vteri. Cap.25.	181
De curatione herniae ventosae. Cap.26.fol.	184
De priapismo, ex Aëtio transcriptum. Cap.27.	186
De Inflatione seu Apostemate ventoso. Cap.28. fol.	189

n ij

IOHANN. POSTIVS, AVLA
PALAT. EL. ARCHIATER,
candido Lectori S.

RES lenis est flatus: sed enim firmissima quæ
Concutit, & terris & dominatur aquis:
Horrenda igni uomere boare tonitrua celo
Audisti, & trepidis fulmina missa polis?
Iratum vastis agitari fluctibus equor.
Vidisti, & mersas per freta seua rates?
Annosæque ima quercus tellure reuulsas,
Et validas turres, & cecidisse domos?
Tum sonitu ingenti torqueri immania saxi
Pondera per longos ignibus acta tubos?
Sensisti & quondam tremere intima viscera terræ,
Credulus extremum iam fore iamque diem?
Scilicet efficiunt violenti hæc omnia flatus:
Qui simili afflicta corpora nostra modo:
Si quando inclusi per summa, per ima vagantur,
Et miseris vexant viscera torminibus.
Illorum causas medica bonus arte FIENVS
Explicat, & pelli qua ratione queant.
Ergo sibi laudem peperit famamque perennem,
Vtile qui nobis hoc dedit auctor opus.
Quod presens gratis animis amplectitur ætas,
Assidua ac voluent postera secla manu.

Pag. 137. lin. ultima pro 3 & Postius legit 3 &

